№ 37 (347) 10 кастрычніка 2003 www.nn.by

Ахмед Закаеў

Адказвае на пытаньні «НН».

старонка

Джозэф Кутзэе

Эсэ пра цэнзуру.

Эх, каб цёмен ня быў...

KAMЭHTAP

Краіна адольвае 3ЛОМ

Нешта мяняецца ў грамадзтве. Паволі, але няспынна, няўхільна, але ці заўважна. Назіраеш за навакольлем — нібыта разам крыху памяняліся, паярчэлі алпеньні ўсіх колераў, ці ўсе звыклыя гукі паступова зьмянілі танальнасьць. Магчыма, восень, а магчыма, сапраўды краіна марудна адольвае чарговы злом. Параўнаць, да прыкладу, свае ўражаньні двухгадовае даўніны ад тэленавін ці перадавых артыкулаў дзяржаўных газэт карцела калі не крычаць, дык стагнаць у бясьсільны кулак. Без рыўкоў і перакосаў нешта крыху памянялася. Навіны ўжо можна глядзець, і гэта рэдка бывае шкодна для здароўя! Слухаць нецікава: абяцанай беларускай мовай на тым жа БТ у зьмененым фармаце навін і ня пахне. Але некуды падзеліся зьедлівыя рэпартажы пра прадажных апазыцыянэраў, зьніклі, дзякуй Богу, патугі на аналітычныя выпускі аля Зімоўскі.

Працяг на старонцы 2.

Дажынкі ў маленькім Багдадзе

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Езьдзіць па Пружанах машынай сёлета было сапраўднаю прыгодай, асабліва ў жніўні. Дарогі перакопваліся вокамгненна. Любы кампутарны квэст адпачывае: выехаўшы з двара, ужо ня ведаеш, якой дарогай будзеш вяртацца назад, колькі часу змарнуеш на гэтае вяртаньне і ўвогуле ці трапіш ва ўласны двор.

Будаўнічыя краны, здавалася, сагналі сюды з паловы Беларусі (другую палову адправілі на будаўніцтва бібліятэкі). Дом, дзе мае бацькі жывуць, у шляхетны выгляд прыводзілі дзьве брыгады: уздоўж фасаду на лябёдцы каталіся будаўнікі з Баранавіч, а з боку двара ўзьвялі магутныя рыштаваньні слонімцы. Сыпяшаліся, працавалі цэлы сыветлавы дзень. Старонка 3.

● НАВІНЫ●

Хто такія жыды

Расейскі пасол Аляксандар Блахін рэзка выступіў супраць спыненьня трансьляцыі расейскага каналу «Культура» з 18 кастрычніка. Міністар інфармацыі Беларусі Уладзімер Русакевіч адказаў, што Беларусь павінна наладжваць уласную інфармацыйную прастору. «Трэба жыць як братам, а гандлявацца як жыдам. Жыды па-беларуску - гэта габрэі. Гэта народная прымаўка. I гэта павінна быць пакладзена ва ўсе прынцыпы дачыненьняў, і мы да гэтага цяпер прыйшлі і ў эканоміцы».

Рэкордны рост эўра

Вартасьць эўра адносна даляру ЗША б'е рэкорды росту. 1 эўра каштуе ўжо 1,18 даляра. Гэта б'е па эўрапейскай эканоміцы і ўскосна — па беларускім экспарце, значная доля якога

прыпадае на краіны ЭЗ. Экспэрты мяркуюць, што эўра можа вырасьці да 1,30

Самыя чэсныя

У 2003 г. Беларусь засталася самай некарумпаванай краінай СНД (53-е месца ў рэйтынгу «Transparency International»). Расея на 86-м месцы, Украіна на

Выйшаў слоўнік мовы «НН»

Дбаньнем выдавецтва «Тэхналёгія» выйшаў першы том «Слоўніка мовы «Нашай Нівы». Мноства варыянтаў, напісаньняў і прыкладаў, зручная, ясная сыстэма спасылак. Усе, хто дбае пра сваю мову, замаўляйце праз «Кнігі — поштай» (т.: 8-029-643-57-33, e-mail: exlibris@tut.by).

Польскія дамы беларускія закуточкі

У Лідзе Саюз палякаў мае двухпавярховы катэдж, пабудаваны ў сярэдзіне 90-х. Зь мясцовых беларускіх арганізацыяў толькі ў Таварыства беларускай мовы ёсьць маленькі, нерамантаваны пакойчык. У Баранавічах мясцовы «Клюб польскі» займае ўласны двухпавярховы дом у цэнтры гораду. Зь беларускіх арганізацый мае арандаваны пакойчык у гатэлі «Гарызонт» мясцовая філія Фонду братоў Луцкевічаў. Іншыя і таго ня маюць. Такія ж дыспрапорцыі ў дзясятку іншых заходнебеларускіх гарадоў і мястэчак — тых «культурных мястэчак», зь якіх, у спадзяваньнях актывістаў беларускага руху і іхных дабрадзеяў, мелі распачацца нацыянальнае адраджэньне і рост грамадзянскай супольнасьці.

У Рэдакцыю «НН» прыйшоў чытач паходжаньнем з Івянца і прапанаваў напісаць пра Польскі Дом у яго на радзіме. Гэтак выйшла, што падрыхтоўка матэрыялу супала з прыездам праф.Пастусяка на адкрыцьцё помніка Міцкевічу ў Мен-СМ; БелаПАН . ску. Зьбег выпадковы, але высокі візыт непалітычнага характару такога не было ад 1996 г. — быў насычаны перадусім сустрэчамі з прадстаўнікамі польскай меншасьці, што стварае адпаведны кантэкст для тэмы нашага сёньняшняга нумару (старонка 7).

У беларускай палітыцы Польшчы заўважныя дзьве лініі, спрошчана назавём іх лініяй Гедройца і лініяй эндэкаў. Прыярытэты, сфармуляваныя ў коле парыскай «Культуры», — гэта ўмацаваньне незалежных і добрасуседзкіх нацый у Беларусі, Літве і Польшчы. Польшчы ня трэба, каб Горадня, Вільня, Львоў былі польскімі, ёй важна, каб яны належалі сяброўскім — і моцным — дзяржавам, пры непарушных паваенных межах. Так разумеў польскія нацыянальныя інтарэсы народжаны ў Менску Ежы Гедройц. Лінія нацыянал-дэмакратаў прадугледжвае падтрымку «польскасьці» скрозь, дзе гэта магчыма, ды разглядае тутэйшых каталікоў як палякаў, а беларускі рух і беларускую дзяржаўнасьць - не як партнэра ці хаўрусьніка, а як канкурэнта і праціўніка.

Умацаваньне польскіх уплываў нават там, дзе гэта на шкоду беларускаму станаўленьню, — гэта супярэчнасьць з прынцыпамі кола «Культуры». Хоць на словах у польскай дыпляматыі дамінуе лінія Гедройца, у рэальных справах, як паказвае разбудова Дамоў польскіх з усёй іхнай дзейнасьцю, пераважае ўтапічная лінія эндэкаў.

Псыхалягічна такая сытуацыя моцна гняце беларускіх актывістаў.

Нацыяналізм асобных прадстаўнікоў польскае меншасьці — такіх, як кіраўнік Саюзу палякаў Тадэвуш Кручкоўскі зь ягонай славутай ацэнкай колькасьці палякаў у Беларусі ў 1,5 млн (г.зн. працягам атаесамленьня каталіцкага веравызнаньня з польскай нацыянальнасьцю, нягледзячы на Купалу, Гадлеўскага. Пазьняка і няглелзячы на самавызначэньне людзей), — гэты нацыяналізм вялікіх статыстычных эфэктаў ня робіць, нават калі на тых жа пазыцыях стаіць пара дзясяткаў ксяндзоў-ірэдэнтыстаў.

Працяг на старонцы 6.

Краіна адольвае злом

Працяг са старонкі 1.

Палітычнае зацішша дало магчымасьць журналістам папрацаваць не на палітычны заказ, а на гледача. Мяняецца тэлевізія, мяняецца сьвядомасьць.

Вось-вось адкрыецца новы тэлеканал, галоўнай умовай якога ёсьць беларуская мова асноўнай часткі этэру. Ужо цяпер на абласных каналах пусьцілі першых ластавак гэтага каналу — па-беларуску агучаныя сэрыялы й мультфільмы. У Магілёве кінавідэааб'яднаньне «Позірк» распачало акцыю: адзін дзень на тыдні — беларускае кіно ці сусьветнае, але па-беларуску. Па-беларуску

аформленая новая шыльда аптэкі, па-беларуску — мэню ў рэстаране, абязковая частка дзіцячага нядзельнага гуртку для чатырох-пяцігадовых — вучым родную мову. Гэта ўсё атачае нас, існуе і нараджаецца бяз нас, а значыць, жыве само. Тыя ж два гады таму здавалася: яшчэ крыху русіфікацыі, яшчэ крыху ігнараваньня з боку ўлады катастрафічнасьці стану беларускай мовы — і яна згіне, выпадзе асноватворны стрыжань з усёй культуры. Здавалася — калі палітычнымі захадамі не памяняць сытуацыю цяпер, будзе пяройдзеная тая мяжа, за якой у мовы, культуры ўжо не заста-

нецца сілы выжываць. Палітычна не памянялася нічога. Эсхаталягічны лямант прыціх. Мова жыве.

Часам узьнікае думка, што беларуская культура — гэткая выразная гравюра, на якую гісторыя кладзе лісты паперы з малюнкамі. Мінае трохі часу, папера асядае, малюнкі блякнуць, і на паверхні праступаюць абрысы ўсё той, пачатковай гравюры.

Аляксей Бацюкоў

КАЛЁНКА РЭДАКТАРА

Зносак адчуе

Дзяржаўныя СМІ ахвотна даюць слова апазыцыянэрам. Праўда, толькі тым, якія маюць рахункі зь пяціпартыйнай дэмакратычнай кааліцыяй. Якіх толькі дзівосаў не сустрэнеш на старонках «органаў»: тут і камплімэнты Севярынцу як «несастарэламу», Пазьняку як «пасьлядоўнаму», і галашэньне аб няшчаснай долі камуністаў, якім прыйдзецца агітаваць за

А вось узяла б апазыцыя ды публічна стварыла аўтарытэтную пагаджальную камісію на чале не з палітыкам, а • з партыйна незаангажаваным, усімі шанаваным чалавекам. Дробязь — але было б салідна, па-буйному. Тады й Зносак адчуў бы: зь пяціпартыйным кулаком у краіну вяртаецца вялікая палітыка. Такая, пры якой не раскідаюцца ніводным . голасам. Такая, пры якой грамадзтва разглядаюць ня ў якасьці • аб'екту, а ў якасьці арбітра.

Андрэй Дынько

Варшава гатовая, Менск не сьпяшаецца

Візыт Лёнгіна Пастусяка зноў прымусіў гаварыць пра пэрспэктывы паляпшэньня адносінаў Менску з эўраструктурамі. Сп.Пастусяк сказаў, што Польшча магла б стаць «адвакатам» Беларусі ў яе дачыненьнях з Эўразьвязам. Польшча і Літва сапраўды маглі б стаць своеасаблівымі «адвакатамі» Беларусі. Пастусяк — ня першы польскі палітык, які выступае з такімі заявамі. Сёньня можна гаварыць пра гатоўнасьць польскай палітычнай эліты (прычым і левых, і цэнтрыстаў, і правых) прадстаўляць Беларусь у Эўразьвязе і прабіваць там яе інтарэсы. Але Польшча хацела б спачатку пабачыць імкненьне да гэтага афіцыйнага Менску, і ня ў выглядзе пустых дэклярацый, але ў форме канкрэтных ёсьць нават Міністэрства ў справах эўраінтэграцыі!).

Дарэчы, Польшча ўжо выконвала такую ролю ў дачыненьні да Літвы, Латвіі і Эстоніі, калі стаяла пытаньне пра іх уступленьне ў NATO. Цяпер яна сур'ёзна займаецца Ўкраінай. Ёсьць дамоўленасьць паміж прэзыдэнтамі Квасьнеўскім і Кучмам, а таксама іх замежнапалітычнымі веламствамі наконт таго, што Польшча будзе прадстаўляць інтарэсы Ўкраіны ў

Беларускія ж улады не сыпяшаюцца рабіць рэальныя крокі насустрач аб'яднанай Эўропе, і Польшчы ў прыватнасьці. Хоць Генадзь Навіцкі ў прысутнасьці сп.Пастусяка заяўляе, што пэўныя крокі насустрач ужо робяцца, і як прыклал крокаў, якія робяць украінцы (у іх прыводзіць «актывізацыю дзейнасьці на ўзроўні парлямэнтаў». Зь вясны дзейнічае сумесная беларуска-польская парлямэнцкая «працоўная група». Найпазьней у пачатку лістапада адбудзецца яе пашыранае паседжаньне, на якім будзе разглядацца «канкрэтная праграма двухбаковых адносінаў, як у палітычных, так і ў эканамічных сфэрах». Падобныя кантакты наладжваюцца ў беларускіх парлямэнтароў і зь іх літоўскімі калегамі. Праўда, сярод літоўскіх палітыкаў у гэтым пытаньні няма адзінства. Аднак польскім палітыкам зразумела, што ніякія «намаганьні» дэпутатаў ня зьменяць сытуацыі. Яны чакаюць канкрэтных захадаў кіраўніка беларускай дзяржавы, які, відаць, канчатковага рашэньня яшчэ не прыняў.

Шкодны экспарт

Пачалася актыўная экспансія беларускіх вытворцаў харчовых прадуктаў на рынак Расеі. Барысаўскі мясакамбінат адчыняе фірмовыя крамы ў Падмаскоў'і, «Савушкаў прадукт» выйграў тэндэр на права паіць малачком маскоўскіх школьнікаў, а хлебапекары Гомелю будуць прадаваць свой хлеб у суседняй вобласьці Расеі.

Добра гэта ці кепска? З аднаго боку, трэба ганарыцца тым, што ў нашай краіне нарэшце зьявіліся моцныя дынамічныя прадпрыемствы, здольныя прадукаваць канкурэнтаздольныя тавары і выходзіць зь імі на рынкі іншых краінаў. Але ці выйграе ад гэтага нашая дзяржа-

Мінулі тыя часы, калі галоўным фактарам сельскагаспадарчай вытворчасьці была зямля. Цяпер у сабекошце прадукцыі дамінуюць кармы, угнаеньні, газ, электрычнасьць, амартызацыя тэхнікі. Ніхто ня ведае напэўна, колькі харчовыя прадукты каштуюць насамрэч. Ай-Алег Тачоны • чынная сельская гаспадарка атрымлівае вялізарныя субсыдыі. Прадаючы расейцам субсыдаваную прадукцыю, бюджэт Беларусі субсыдуе іх. За апошнія гады толькі 70% грашовых паступленьяў калгасаў і саўгасаў складалася з выручкі за рэалізаваную прадукцыю. Астатнія ж 30% займалі разнастайныя субсыдыі і крэдыты. І гэта толькі тое, што адлюстроўваецца ў бухгальтэрыі! Зразумела, што бясплатная праца жаўнераў у гэтыя разьлікі не ўваходзіць. Паводле розных ацэнак, ад 60% да 80% сельскагаспадарчых прадпрыемстваў стратныя. У сярэднім для выпуску прадукцыі на тысячу рублёў калгасу трэба выдаткаваць больш за 1100 руб. Чым больш такія прадпрыемствы прадукуюць, тым горш для Беларусі ў цэлым. Калі танныя субсыдаваныя прадукты спажываюцца ў межах краіны, дык у гэтым, прынамсі, ёсьць нейкая лёгіка. Калі ж яны экспартуюцца, выходзіць, што не такія заможныя беларусы субсыдуюць куды больш заможных масквічоў.

Дамінік Міхайловіч

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Як стаць дон Хуанам

Наведаў пярэднюю лінію эўрапейскага drang nach Osten — памежны Тэрэспаль. Мястэчка за Бугам моцна нагадала дэкарацыі да фільмаў з улзелам Лжона Вэйна: бары, забітыя падазронымі асобамі, бутлегеры, бездапаможныя паліцыянты — адным словам, атмасфэра дзікага-дзікага захаду...

Фэномэн пашыреньня (Enlargement, Verweitung) дасюль ня вывучаны, аднак, як дэманструе флёра і фаўна Тэрэспалю ў часы капіталізму, пашырэньне ў любой форме — гішпанская канкіста, пакарэньне Сібіру, уварваньне ў Кітай і г.д. — дзейнічае адпаведна адзінаму альгарытму.

Лепш за ўсё вывучаць тэхналёгію пашырэньня на прыкладзе калянізацыі Амэрыкі. Мяжа рухалася з Усходу, пажыраючы ўлусы індзейскіх плямёнаў, пакуль ня ўперлася ў Ціхі акіян. Першымі ішлі бізнэсоўцы (у той час купцы, сёньня чаўнакі), якія падсаджвалі абарыгенаў на стандарты спажываньня ў мэтраполіі (у той час на сьпірт і пацеркі, у наш час на мабілы, жуйкі з укладкамі Ды Капрыё). Потым ішла чарга лаўцоў душ. Місіянэры (у наш час адукацыйныя цэнтры) ахмуралі тубыльцаў новымі ідэаламі (раней абяцалі выратаваньне душы, сёньня — макраэканамічную стабільнасынь).

Нарэшце зьяўляліся палітыкі і падпісвалі з касікамі трактаты аб міры на вечныя часы, каб праз пару гадоў перагледзець іх на сваю карысьць. Праект Канстытуцыі ЭЗ, прыняты ў Ніцы, адмаўляе сябрам Эўразьвязу ў праве вэта, гарантуючы панаваньне краінам-мастадонтам.

У кантэксьце эўрапейскага go east Беларусы нагадваюць племя сіў пачатку XIX ст., калі амэрыканцы выйшлі на мяжу іх папуляцыі — раку Місысыпі. Спачатку яны абвясьцілі Місысыпі натуральнай мяжой Саюзу. Алнак не прайшло і пары гадоў, як, пакутуючы на геапалітычную кляўстрафобію, янкі пачалі, як сёньня прынята казаць, наступны этап інтэграцыі.

Паколькі з тых часоў закон капіталістычнай фармацыі не зьмяніўся (калі ёсьць рынак, трэба яго захапіць), нас чакае прыблізна той жа сцэнар разьвіцьця. Магчыма, гэта значыць, што мадэлі паводзінаў Лукашэнкі і апазыцыі можна шукаць у архетыпах індзейскага супраціву.

Што да Лукашэнкі, дык яму сьвеціць паўтарыць лёс кагосьці з наступ-

Мантэсума. Правадыр ацтэкаў. Намагаўся дамовіши з канкістадорамі па-добраму. Скончылася гэта трагічна: яго ўсё роўна шпокнулі. Такі сцэнар бацьку абсалютна не падыходзіць.

Сядзячы Бык, правадыр сіў. Падняў паўстаньне, зрабіў сабе імя на мэдыя-рынку, а потым зваліў у шоўбізнэс да Буфала Біла. Заводзіў публіку тым, што корчыў на арэне крыважэрнага забойцу. Гэта больш прывабны для Лукашэнкі варыянт. Разам з Утай Цапф можна зрабіць супэрвідовішча.

Жэраніма, правадыр апачаў. Узьняў апрыёры прырэчаны на паразу мяцеж, затое пасьля сьмерці стаў любімым пэрсанажам Галівуду. Калі Лукашэнка ў душы трошкі экзыстэнцыяліст, ён, як і Жэраніма, здольны забясьпечыць сабе несьмяротнасьць у кінэматографе.

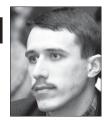
Калі ў бацькі яшчэ ёсьць з чаго выбіраць, то ўсе вядомыя прыклады індзейскай партызанкі адводзяць апазыцыі вартую жалю ролю здраднікаў і калябарантаў. У найлепшым выпадку можна паўтарыць жыцьцё Чынгачгука, які не згубіў годнасьці, лапамагаючы брытанцам злымаць скальпы з суродзічаў-гуронаў. Праўда, і той скончыў жыцьцё альканаў-

Каб ня стаць новымі Малінчэ (гэтак у Лацінскай Амэрыцы называюць здраднікаў ад імя курвы Малінчэ-Маліцін, якая дапамагала Картэсу калянізаваць суайчыньнікаў), беларуская апазыцыя павінна прапанаваць Эўропе новыя правілы інтэграцыі, дзе замест унівэрсальных лібэральна-капіталістычных правілаў сусьветнага руху тавараў будуць дамінаваць ідэі эўрапейскай сацыяльнай салідарнасьці. Тады ў памяці народу мы пакрыем сябе гучнай славай, як той кастанэдаўскі індзеец Хуан — папулярызатар галюцынагенных грыбоў.

Лёлік Ушкін

ПРАВЫМ ВОКАМ

Канстытуцыйны факт

За газавымі жарсьцямі мы дружна прамінулі факт велізарнага геапалітычнага значэньня, для Беларусі ня менш важны за расейскі рубель. Эўропа прымае Кан-

Ужо празь некалькі месяцаў лёзунг «Беларусь у Эўропу» будзе заклікам не адно да культурнага адзінства, высокіх эканамічных стандартаў і дэмакратычных прынцыпаў, але і да супольнага канстытуцыйнага ладу. Увесну наступнага году краіны Эўразьвязу плянуюць падпісаць Асноўны закон, а ўвосень яго ратыфікаваць. Эўропа на вачох ператвараецца ў адзіны гіганцкі арганізм, аб якім мы маем вельмі прыблізнае ўяўленьне.

Колькі галасоў гіпатэтычна можа мець у Эўразьвязе Беларусь? Як мы ставімся ла ўключэньня ў Зьвяз Турцыі, а ў тэкст Канстытуцыі — радка пра хрысьціянскія каштоўнасьці Эўропы? Як мы плянуем адстойваць у ЭЗ нацыянальныя інтарэсы?.. Пакуль беларуская эліта насыцярожана прыглядваецца да Усходу, нашыя суседзі на Захадзе поўнай хадой займаюцца сваімі ўнутранымі эўрапейскімі спра-

Самы час вызначацца.

Спэктар расшыфровак лёзунгу «Беларусь у Эўропу!» сярод апазыцыйных сілаў вагаецца ад эўраскептычнага «Абы не ў Расею!» да звышаптымістычнага «Ў Эўропу любым коштам!». Але гэта настроі. А сам панятак беларускіх інтарэсаў, які зьяўляецца ключавым крытэрам стаўленьня, на шляху да Эўропы патрабуе ўжо цяпер сфармуляванае канкрэтыкі.

Дазволю сабе канспэктыўна накідаць пытаньні, якія мусяць цікавіць Беларусь у справе эўраінтэграцыі:

— аб'ём паўнамоцтваў, якія Беларусь павінна будзе перадаць Брусэ-

прэфэрэнцыі нацыянальным вытворцам;

квоты галасоў падчас прыняцьця рашэньняў на ўсіх узроўнях;

– эўра;

— эміграцыйныя правілы;

— выплаты ў супольны бюджэт і датацыі зь яго;

— агульнаэўрапейскія культурныя, адукацыйныя й сацыяльныя прагра-

Калі гэтага не ўсьвядоміць цяпер — можа атрымацца як з той «саюзнай дзяржавай». Такая ўжо штука гэтая інтэграцыя.

P.S. А ўвесьці ў Эўраканстытуцыю згадку пра хрысьціянскія карані ўсётакі трэба. І не пускаць у ЭЗ ані Турпыі, ані Расеі.

Павал Севярынец

Дажынкі ў маленькім Багдадзе

Працяг са старонкі 1.

Ля нашага дому зруйнавалі старыя «графскія» стайні (карысьці яны не прыносілі і на помнік мінуўшчыны падобныя не былі). Да іх пацягнуліся цугам аўто: гаспадары набівалі багажнікі старажытнаю цэглай, вельмі ўжо добраю. Тады я ўпершыню пачула пра тое, што Пружаны — гэта маленькі Багдад: «Спачатку разбурылі, а цяпер дабро расьцягваюць».

Горад прычасалі і нават пагалілі. У пераддажынкавай гарачцы выразана каля 300 дрэваў: старых каштанаў, таполяў, клёнаў, ліпаў. Горад нібы аблысеў. Казалі, калісьці, гледзячы зь верталёта на Пружаны, не адразу можна было здагадацца, што ляціш над горадам: дахі дамоў хаваліся ў зеляніне. А вось з таго верталёта з чырвона-зялёнымі колерамі на бартах, што зрабіў кола над горадам у самы разгар сьвята, «пасажыру нумар адзін», напэўна, былі добра відаць сьвежая дахоўка і новы брук на ходніках.

А вось помнік «Зьліцьцё рэкаў Мухі і Вецу», пастаўлены напярэдадні сьвята, на думку мясцовых жыхароў, ня надта цнатлівы. Ракадзяўчына, здаецца, і адхіснулася, і рукі адвяла за сьпіну ў характэрным жэсьце «не замай!», але грудкі ўверх тырчаць і твар дзёрзкі-дзёрзкі...

Сьвяткаваць Пружаны пачалі ў пятніцу. Здавалася, у цэнтар гораду прыйшлі ўсе дваццаць тысяч пружанцаў і чаканыя пяць тысяч гасьцей сьвята. На эстрадзе лавіў «птушку шчасьця» вечна малады Гнацюк. Прычым я ўпершыню пабачыла сьвята бяз п'яных. Стыхійныя дыскатэкі проста на дварэ доўжыліся да сярэдзіны ночы.

Зранку ў суботу стомлены горад хутка ачуняў, падбадзёрыўся. І пачаў жартаваць. Бар, які я ўсё сваё жышый памятаю пал назваю «Палескія легенды», нечакана ператварыўся ў «Палескія паданьні». Манэкены, што ўпрыгожвалі павільён

На подыюме «Дажынак».

сталічнага «Дому на Нямізе», былі зробленыя, відаць, яшчэ ў 80-я. Вытанчаныя, далікатныя, з блакітнымі вачыма, утаропленымі ў сьветлую камуністычную будучыню, яны нечакана пераапрануліся ў сялянскія строі і пачалі няўлоўна нагадваць Алеся Загорскага на дзядзькаваньні.

Асабліва сымпатычныя лёзунгі мелі гандляры мясам з Камянецкага раёну, куды, відаць, яшчэ не дабраліся актывісты «Грынпісу»:

Учора бегаў парсючок, Сёньня — добры шашлычок.

І сапраўды, шашлыкамі Пружаны прапахлі на некалькі месяцаў наперад. І ня толькі шашлыкамі, як сьведчыў наступны сьлёган:

Сёньня будзе вам ня лішак I гарэлачкі кілішак.

Апроч «буслоў» алькагольных, былі прэзыдэнцкія. У адпаведны момант выступу Лукашэнкі над сцэнаю на бела-блакітных балёніках узмыў

бусел. Ён драпежна пакалыхваў белымі крыламі і зьнізу быў болей падобны да каршуна. З даху рэстарану падхапілася стая галубоў і, зьбіўшыся ў купку, пачала спалохана намотваць колы...

Нават калі на цэнтральныя вуліцы Пружан нарэшце пусьцілі машыны, каб вывозіць сталы, крэслы, лядоўні, недараспраданыя тавары, народ ня верыў у сканчэньне сьвята. Толькі была сярод тых дваццаці пяці тысяч

людзей ладная частка, для якой сьвята сталася цяжкімі працоўнымі буднямі. Некалькі сур'ёзных штацкіх падыходзяць да групы мясцовых міліцыянтаў: «Ну што, «адстраляліся»?» — «Ды не, «адстраляемся», толькі як вы зьедзеце».

А наступнага дня горад ізноў стаў самім сабою — ціхім і нялюдным. толькі трошкі чысьцейшым і прыга-

Марына Шода

«Мэрсэдэс» у замкавым рове

Невялічкі мураваны мост ля этнаграфічнага музэю ў Воршы зьяўляецца бадай што самым небясьпечным месцам для руху транспарту ды пешаходаў. Пабудаваны ў 1902 г. побач з млыном над глыбокім замкавым ровам, ён абвешчаны помнікам архітэктуры. Дзеля рэзкіх паваротаў аварыі здараюцца тут даволі часта. Апошняя адбылася пры канцы верасьня. Малады ўладальнік «Мэрсэдэсу» ня змог справіцца з кіраваньнем на сьлізкай пасьля дажджу дарозе і апынуўся пад мостам. І хоць глыбіня рову дасягае сямі мэтраў, небарака застаўся жывы, а вось машына рамонту ўжо не падлягае. Небясьпечна й хадзіць па мосьце, бо ён надта вузкі і ня мае ходнікаў — толькі праезную частку. Драўляны масток, які месьціўся некалі побач, быў разабраны пяць гадоў таму. А новы ўлады ўсё абяцаюцца пабудаваць. І таму, ідучы на замчышча, трэба мець добрыя зрок, слых і хуткасьць.

Маскоўская «гасьціннасьць»

Сярод аршанскіх прадпрыемстваў, якія ўдзельнічалі ў Днях Беларусі ў Маскве, быў і прыватны гандлёвы дом «Фаварыт». І хоць ягонае кіраўніцтва сьцьвярджае, што гандлявалі там выключна вырабамі айчыннай вытворчасьці, сярод тавараў, прапанаваных масквічам, былі заўважаныя чэскія крышталёвыя жырандолі. Праўда, ніхто на іх не паквапіўся. Аднак ня гэта запомніцца працаўнікам «Фаварыту». Пасьля кірмашу ўладальнік гандлёвага дому вырашыў прэміяваць прадаўцоў за добрую працу экскурсіяй па сталіцы Расеі. Але ля храму Хрыста Збавіцеля машыну аршанцаў спыніў дарожны інспэктар. Даведаўшыся, што пасажыры ня маюць міграцыйных картаў, ён адвёз іх у пастарунак. Пра свае нечаканыя прыгоды тыя паведамілі на мабільнік гаспадару. Той не разгубіўся і патэлефанаваў у службу даверу ДІБДР. Пасьля некалькіх гадзінаў знаходжаньня ў камэры тры маладыя прадаўшчыны і шафёр былі адпушчаныя на волю. Пратакол затрыманьня «падазроных асобаў» на іх вачох парвалі. Але настрой у аршанскіх гандляроў быў надоўга сапсаваны.

Ня тое схавалі

Каб схаваць ад удзельнікаў І Рэспубліканскага экалягічнага форуму, які ладзіцца 11 кастрычніка ў Воршы, закансэрваваны трохпавярховы будынак па вул.Міру, яго абгарнулі вялікай зялёнай маскіровачнай сеткай. Незразумела толькі навошта. На той жа вуліцы месынінна бульнак былога кляштару базыльянаў зь дзіравым дахам і бяз шыбаў. Калі ўжо што і трэба хаваць ад гасьцей Воршы, дык менавіта гэты занядбаны помнік архітэктуры XVII ст., што «знаходзіцца пад аховай дзяржавы».

Яўген Жарнасек, Ворша

Стогадовым прадуктовыя наборы

Трыццаць сяброў бабруйскага клюбу пэнсіянэраў «Яшчэ ня вечар» былі запрошаныя на вечарыну да Дня пажылых людзей. Песьні іх маладосьці сьпявалі падлеткі з студыі эстраднай песьні «Сугучча», выхаванцы тэатру моды «Галятэя» дэманстравалі адзеньне. Бабруйскіх доўгажыхарак сацыяльныя работнікі віншавалі дома. Стогадовая Ганна Рымашэўская, стопяцігадовая Аўдоцьця Лескавец і найстарэйшая ў горадзе Марыя Краўчанка, якой у сакавіку споўнілася 107 гадоў, у якасьці падарункаў атрымалі прадуктовыя наборы.

Віктар Качан, Бабруйск

Палітфутбол

5 кастрычніка ў Берасьці незарэгістраваная філія «Маладога фронту» і АГП сумесна правялі міні-футбольны турнір. Апроч камандаў маладафронтаўцаў (яна завецца «Пагоня») і агэпоўцаў, у гульнях узялі ўдзел маладыя сацыял-дэмакраты, Партыя камуністаў і аб'яднаная каманда «Сябры NATO»— «БСДГ». Мерапрыемства мусіла паказаць магчымасьць сумеснай працы партый Берасьцейшчыны. На футбольным полі перамогу атрымала каманда маладых сацыялдэмакратаў. Калі турнір быў скончаны, усе яго ўдзельнікі атрымалі

Берасьцейскі Фронтавец

Tušonka dla pabracimaŭ

napiaredadni Dzion Biełarusi ŭ Maskvie naviedali z vystavaj-prodažam horad-pabracim Myciščy. Asablivym popytam u rasiejcaŭ karystalisia kanservy i kiłbasy Baranavickaha miasakanservavaha kambinatu. Tolki pačuŭšy, što tušonka z Baranavič, la pałatki ŭźnikali čerhi. Heta pry tym, što biełaruskaja kanserva amal u dva razy daražejšaja za rasiejskuju. Žychary Myciščaŭ raschvalvali biełaruskuju tušonku i skardzilisia na svajich vytvorcaŭ, jakija pichajuć u miasnyja vvraby ŭsialakuju brydu. Za niekalki dzion kanservy i kiłbasy jak

Adnak ubicca ciapier na rasiejski rvnak vielmi ciažka - jon uvieś padzieleny. Hurtovyja pakupniki pahadžajucca, što biełaruskaja tušonka jakasnaja, ale zamaŭlać jaje nie śpiašajucca. Darečy, cikava, čamu nie arhanizujucca takija vystavy-prodažy ŭ jinšych haradach-pabracimach Baranavič — Hejnole, Hdańsku i h.d. Što b z hetaha vyjšła?

Trahiedyja na brykietnym zavodzie

Supracoŭnica Baranavickaj sanstancyji zahinuła na torfapradpryjemstvie ŭ vioscy Torbałava. Padčas zamieru zapylenaści pavietra kabieta astupiłasia i pavaliłasia ŭ pryjamak pryvadu brykietnaha presa. Žančynu paciahnuła ramiennaj pieradačaj i, pakul zdoleli pres adklučyć, ciažka pakalečyła — adarvała ruku. Supracoŭnica sanstancyji skanała na aperacyjnym stale. Siratom zastaŭsia 6-hadovy syn. Letaś, mienavita kab bolej być ź dziciem, jaho maci pieraviałasia z bolnicy ŭ sanstancyju.

Rusłan Raviaka, Baranavičy

Прымусовая падпіска ў Буйнічах

У сярэдняй школе вёскі Буйнічы (Магілёўскі раён) дырэктарка падчас выдачы заробку настойліва «дае зразумець» настаўнікам, што неабходна аформіць падпіску на «Прыдняпроўскую ніву», трыбуну мясцовай «вэртыкалі». І гэта не адзінкавы выпадак на Магілёўшчы-

Ільля Заранок, Горкі

Дзесяць гадоў без Эўразьвязу

1. Калі б у 1994 г. Зянон Пазьняк ці Станіслаў Шушкевіч выйгралі прэзыдэнцкія выбары, ці ўвайшла б Беларусь у 2004 г. у Эўразьвяз?

2. Чаму ў беларускім грамадзтве не абмяркоўваецца праблема ўступленьня ў Эўразьвяз?

Анатоль Лябедзька, кіраўнік Аб'яднанай грамадзянскай пар-

1. Для перамогі ў тых умовах патрэбнае было аб'яднаньне камандаў Пазьняка, Шушкевіча і Карпенкі. Калі б перамог нехта з дэмакратычных кандыдатаў, дык імавернасьць уступленьня нашай краіны ў Эўразьвяз была б вельмі высокай. Вядома, спатрэбіліся б лібэральныя рэформы.

2. У нас цяпер пераважная бальшыня насельніцтва жыве іншымі праблемамі. Калі ўвесь заробак сыходзіць толькі на харчаваньне, дык прыярытэты карэктуюцца. Да таго ж, прыхільнікам далучэньня да Эўразьвязу не даюць слова ў СМІ.

Аляксандар Фядута, журналіст:

1. Не, бо ў нас няма нацыянальнага кансэнсусу ў гэтым пытаньні. Хаця, калі б палітычная эліта выбрала такі вэктар разьвіцьцья, мы маглі б наблізіцца да сяброўства ў Эўразьвязе. Але гэта вымагала б ахвяраў, як у нашых балтыйскіх суседзяў. У іх сапраўды былі халодныя зімы. Мы не былі гатовыя да гэтага, і выбраньне Лукашэнкі гэта выразна паказала.

Магчыма, наступнае кіраўніцтва Беларусі (ці, у фантастычным варыянце, цяперашняе) зноў вернецца да гэтай праблемы. Але цяпер мы адсталі ад Эўропы не на дзесяць гадоў, а на ўсе дваццаць. Адзіная магчымасьць, якая нам яшчэ засталася, увайсьці ў Эўропу разам з Расеяй. Расея цяпер да Эўропы значна бліжэй, чым Беларусь.

2. Абмеркаваньне ідзе. Прыклад гэтага — спроба стварэньня эўрапейскага руху на чале з Марынічам і іншых падобных рухаў. Але тут ёсьць свая праблема. Усім так хочацца прыйсьці ў Эўропу першымі, што ніхто ня хоча быць другім. Але так у Эўропу не ідуць! Літоўцы левыя, правыя, сінія, зялёныя — усе аб'ядналіся дзеля адной мэты: славай, маўляў, парахуемся пасьля, як ужо будзем у Эўропе. І ні на сэкунду раней! Нашыя ж палітыкі ніяк ня могуць зразумець, што далучэньне да Эўропы дасьць шмат болей ня толькі Беларусі, але і кожнаму зь іх асабіста. Ім, напэўна, гэта кепска тлумачылі. І Лукашэнку, мабыць,

кепска тлумачылі.

Васіль Лявонаў, экс-міністар сельскай гаспадаркі:

1. З Шушкевічам краіна магла б увайсьці ў Эўразьвяз. З Пазьняком не: ён бы пачаў чарговую ўнутраную вайну — з намэнклятурай, бальшавікамі... Я падзяляю ідэі Зянона Станіслававіча, але не магу пагадзіцца зь ягонымі мэтадамі — яны нэабальшавіцкія.

2. А чаму павінна весьціся абмеркаваньне? Нашыя людзі — рэалісты. Навошта абмяркоўваць нерэальныя магчымасьці? Хто такую краіну з такім рэжымам прыме ў Эўразьвяз? Нашага кіраўніка хутка і ў Маскве прымаць ня будуць.

Віталь Сіліцкі, палітоляг:

1. Не, бо кожны зь іх вельмі хутка згубіў бы ўладу.

2. Як казаў мой сябра-цынік, гэта - каханьне, непадзеленае абодвума

Віктар Чарноў, палітоляг:

1. У Беларусі былі неблагія стартавыя ўмовы на пачатку 90-х, у эканамічных паказчыках мы былі на роўных зь Літвой, Чэхаславакіяй. У нас былі ўсе шанцы выйсьці на траекторыю эканамічнага росту... Думаю, Беларусь цяпер магла б быць напярэдадні ўваходу ў Эўразьвяз. Магчыма, у 2004 г. мы б яшчэ не ўвайшлі ў гэтую супольнасьць, але недзе праз 5—6 гадоў — пэўна. Былі б на чарзе недзе паміж Украінай і Баўгарыяй (бліжэй да Баўгарыі). Не забываймася, што Беларусь першая з былых рэспублікаў СССР падала заяўку ў Сусьветную гандлёвую арганізацыю. Мы б даўно былі ў гэтай арганізацыі, каб не ад-

Пры Кебічу краіна пачынала «запаўзаць» у намэнклятурны капіталізм, як Украіна і Расея. Аднак у нас ён бы ня меў такога разьвіцьця: іншыя памеры, іншыя эканамічныя магчымасьці. У краіны ўжо аднялі 10 гадоў жыцьця, і ніхто ня ведае, колькі яшчэ гадоў мы згубім.

2. Пытаньне не абмяркоўваецца, бо яно неактуальнае: жорсткі аўтарытарны рэжым у вызначэньні свайго курсу не зважае на меркаваньні

эканамічных і палітычных элітаў. Беларусь скіроўваецца да самаізаляцыі. Як кажуць, не да пацераў, калі хата гарыць: апынуцца б у складзе Рады Эўропы...

Вінцук Вячорка, кіраўнік Партыі БНФ:

1. Для мяне прынцыповым ёсьць не разважаць пра вірутальную гісторыю Беларусі. Ані Пазьняк, ані Шушкевіч ня выйгралі выбараў, бо не было адпаведных умоваў. Калі разважаць пра віртуальную гісторыю Беларусі, дык варта разглядаць яе ад часоў Вітаўта. Што калі б Вітаўтаву карону прывезьлі ў Беларусь?.. Вось тады б мы пэўна былі ў Эўразьвязе.

2. Праблема не абмяркоўваецца хіба на старонках прэсы, перадусім афіцыёзнай. Але калі меркаваць па тым, што 70% жыхароў Беларусі за тое, каб уступіць у Эўразьвяз, дык цяжка сказаць, што яна не абмяркоўваецца. Калі не на старонках прэсы, то на кухнях, у галовах яна абдумваецца і абмяркоўваецца.

Сямён Букчын, публіцыст:

1. Я б паставіў пытаньне іначай: ці здолелі б гэтыя людзі — ці адзін, ці другі — стварыць каманду, якая б магла стварыць пэўныя эканамічныя ўмовы? Я ведаю пэўную насьцярожанасьць Пазьняка да рынку... Можа, таму і прыйшла параза, што час гэтых людзей сышоў, а самі яны не саступілі месца новым.

2. Зноў некарэктнае пытаньне. Выглядае так, нібы ў нас ёсыць свабодная прэса, нармальнае грамадзтва... У гэтых людзей, якія ляжаць тварам уніз, можна гэтаксама пытацца, чаму яны не ляцяць на Месяц. У

нас грамадзтва не сфармавалася, нацыя не дафармавалася.

Уладзімер Вялічка, галоўны рэдактар часопісу «Беларуская дум-

1. Гэта не тэлефонная размова, трэба прыходзіць і сур'ёзна размаўляць.

2. Чаму мала? У нас у часопісе артыкул ідзе. Вы ня сочыце за навуковай думкай, за прэсай.

Міхаіл Марыніч, старшыня грамадзкага аб'яднаньня «Грамадзкія ініцыятывы»:

1. Калі б Шушкевіч стаў прэзыдэнтам — так, мы былі б цяпер разам з прыбалтамі. А наконт Пазьняка... Усё ж ягоная перамога выглядае нерэальнай на той момант. Я яго вельмі паважаю, але ігнараваньне Расеі непрымальнае для беларускага грамадзтва.

2. Празь дзеяньні прэзыдэнта ў нас цалкам страчаныя кантакты з Эўропай. Таму і ў дзяржаўных СМІ накладзенае табу на гэтую тэму. Але большасьць народу ўсё адно за ўступленьне ў Эўразьвяз — пра гэта сьведчаць вынікі апытаньняў, у якіх прыхільнікі Эўразьвязу налічваюць больш за 50%.

Міхаіл Чыгір, экс-прэм'ер-міністар:

1. Увайшла б.

2. Пакуль што гэта ніяк немагчыма: краіна знаходзіцца ў ізаляцыі. Калі й гаварыць пра ўваходжаньне ў Эўразьвяз, дык мы туды можам патрапіць разам з Расеяй. І калі будуць нейкія складанасьці пры ўваходжаньні, дык не ў Расеі, а ў Беларусі.

Аляксей Кароль, сябра выкан-

ЭЎРАІНТЭГРАЦЫЯ: ПОГЛЯД З ПОЛЬШЧЫ

каму Беларускай сацыял-дэмакратычнай грамады:

1. Пры Шушкевічу — гарантавана, пры Пазьняку маглі б быць пэўныя складанасьці ў сувязі зь ягонымі поглядамі на ролю Захаду...

2. Я не пагадзіўся б, што ў нас малая ўвага надаецца гэтаму пытаньню. Усе дэмакратычныя сілы, незалежна ад пазыцыі зьлева направа, прымаюць як аксіёму лёзунг «Беларусь у Эўропу!». Але сёньня сама стратэгія выглядае аддаленай пэрспэктывай. Надзённая — гэта абарона незалежнасьці, умацаваньне дзяржаўнасьці, недапушчэньне інкарпарацыі ў склад Расеі, недапушчэньне трэцяга прэзыдэнцкага тэрміну і перамога на выбарах.

Алесь Лагвінец, палітоляг:

1. Хутчэй за ўсё — не, але нашыя стасункі з Эўразьвязам былі б лепшыя, чым цяпер мае Ўкраіна. Прычынаў неўваходжаньня ў ЭЗ некалькі. Найперш расейскі фактар. Па-другое, Захад і тады, і цяпер не ўспрымае нашай краіны як часткі, асобнай ад Расеі (зусім іначай, чым у выпадку з балтыйскімі краінамі). Ну і, па-трэцяе, нам бы спатрэбіліся больш жорсткія, больш балючыя рэформы, чым тыя, што былі ў Польшчы ці Літве.

Магчыма, мы мелі б асацыяванае сяброўства. Не прайшоўшы ў «першай хвалі», мы, тым ня менш, маглі б увайсьці ў Эўразьвяз разам з Румыніяй і Баўгарыяй.

2. Думаю, варта крыху пачакаць: у наступным палітычным сэзоне, асабліва ў сувязі з парлямэнцкімі выбарамі, тэма далучэньня да Эўразьвязу будзе вельмі папулярная.

Апытваў Зьміцер Дзядзенка

Праект эўрапейскай канстытуцыі

канстытуцыі. Плян амбітны: асноўны закон Эўропы мае быць прыняты ў пэрыяд італьянскага старшынства на сьнежаньскім саміце ў Брусэлі. Таму кожны з удзельнікаў дэбатаў мусіць ужо цяпер ясна акрэсьліць сваю пазыцыю, прыярытэты й межы кампрамісаў.

У мінулы аўторак гэта зрабіў польскі ўрад. Ён мяркуе, што эўрапейскі Канвэнт зрабіў шмат і што над праектам можна працаваць далей. Ніводзін з 25 суаўтараў праекту ня выкінуў эўрапейскай канстытуцыі на сьметнік. Гэта прадракае пасьпяховае завяршэньне, але шлях да яго будзе няпросты.

На сёньня ўжо можна заўважыць выразныя разыходжань-

4 кастрычніка пачалася ні й спрэчныя моманты. Франзавяршальная фаза працы цыя й Нямеччына націскаюць, над праектам эўрапейскай каб хутчэй завяршыць працу. Яны разьлічваюць, што паправак да праекту ня будзе. А тых. хто прапануе папраўкі, адразу вінавацяць ледзь не ў сабатажы супольных дзеяньняў.

Аднак нядаўнія праскія кансультацыі больш як дзясятка малых і сярэдніх дзяржаваў паказалі, што такія націскі не дапамогуць Францыі зь Нямеччынай. У канстытуцыі ёсьць некалькі надзвычай важных пунктаў, дыскусія па якіх несумненна ўзновіцца.

Фундамэнтальнае значэньне ў Эўрапейскім Зьвязе мае прапорцыя сілаў і ўплываў. Ніцкі трактат — адыходзячы ад чыстай дэмаграфіі — даў голас малым і сярэднім дзяржавам. Напрыклад, Польшча мела б столькі ж галасоў у

Радзе Эўропы, колькі Гішпанія. і толькі на два галасы меней за Нямеччыну ці Францыю. А цяперашні праект канстытуцыі аслабляе сярэднія й малыя дзяржавы, адначасова ўзмацняючы вялікія. Гэта істотна, бо ў Эўразьвязе шторазу больш рашэньняў будзе прымацца большасьцю галасоў. Таму польскі ўрад вырашыў рашуча бараніць пастановы ніцкага трактату. Па гэтым пытаньні ў Польшчы ніякіх рознагалосьсяў няма.

Польшча крытычна ставіцца таксама да адмовы ад практыкі, згодна зь якой кожная краіна мае пераменнага камісара і ўсе краіны па чарзе кіруюць Зьвязам. Калі ад гэтага адысьці, многія краіны зь меншым даверам будуць успрымаць эўрапейскія структу-

Польшча й Вялікая Брытанія стараюцца, каб пастановы канстытуцыі не аслабілі лучнасьці Эўропы з NATO. Разам з Італіяй і Літвой Польшча імкнецца да таго, каб у дакумэнце згадалі пра хрысьціянскія карані Эўропы.

Пазыцыі 25 дзяржаваў акрэсьленыя. Дыктат з боку вялікіх краінаў ня пройдзе. Таму трэба будзе шукаць кампрамісу. Гісторыя Эўрапейскага Зьвязу — гэта паласа несупынных кампрамісаў. Хоць ніколі дагэтуль кампрамісы ня тычыліся такой далікатнай матэрыі, як эўрапейская канстытуцыя. Тут нельга сыпяшацца, бо якасьць канчатковага твору значна важнейшая за тое, пры старшынстве каго будзе прыняты праект.

Мацей Лэнтоўскі, радыё «Палёнія»

Залаты пыл над Масквой

Як паслухаеш афіцыйныя СМІ, дык складаецца ўражаньне, што ўся Масква на апошнім тыдні верасьня толькі і гаварыла, што пра Дні Беларусі. На жаль, гэта далёка ня

Рэклямы Дзён Беларусі ў маскоўскіх СМІ было прыкладна столькі, колькі яе бывае, калі сюды прыяжджаюць на гастролі найлепшыя беларускія тэатры, — г.зн. ніколькі.

Я даведалася пра Дні Беларусі зь беларускіх сайтаў. Зразумела, што масквічы не сялзяць каля кампутараў дзеля таго, каб даведацца пра падзеі ў Беларусі: іх беларускія навіны зусім не цікавяць. З нашай галоўнай крыніцы інфармацыі — тэлебачаньня — пайшлі паведамленьні пра Дні Беларусі толькі ў дзень прыезду Лукашэнкі 30 верасьня, калі цікавыя насельніцтву кірмашовыя дні ўжо скончыліся. Ну нельга, вядома, сказаць, каб зусім не было ніякіх абвестак пра Дні Беларусі — у некаторых акругах віселі невялікія плякаты, якія затурканыя жыцьцём масквічы звычайна рэдка заўважаюць; напэўна, пару разоў узгадалі на радыё.

Гандлёвымі і самымі насычанымі зь Дзён Беларусі ў Маскве, згодна з праграмай, разьмешчанай амбасадай Беларусі на сваім сайце, былі два выходныя — 27 і 28 верасьня. Крыху болей часу выпала Берасьцейскай вобласьці, якая распачала свой кірмаш у Заходняй адміністрацыйнай акрузе Масквы, у сквэры каля кінатэатру «Берасьце», яшчэ 25-га, у чацьвер. У небагатых грамадзян гэтай акругі было на два дні болей, чым у іншых, каб накупляць беларускай бульбы, танных тавараў, асабліва трыкатажу.

Я наведала кірмаш у Цэнтральнай акрузе, дзе была пляцоўка беларускай сталіцы. З

водгукаў знаёмых зразумела, што Менскі кірмаш у цэнтры і быў найлепшым. Акрамя тавараў зь менскіх крамаў і ўнівэрмагаў тут усе дні з адкрытай сцэны гучалі беларускія песьні ў выкананьні такіх майстроў, як «Палац», «Сьвята», «Неруш». У іншых акругах выступалі пераважна самадзейныя калектывы.

Добра спрацавала разьмеркаваньне абласных кірмашоў па адміністрацыйных акругах Масквы, у людных месцах адпачынку. У выходны дзень у любым выпалку пюлзі патрапянь на кірмаш, што непадалёку ад іх жытла, ці даведаюцца аб ім. Не чутно было, каб хто купіў «саюзны тэлевізар» ці лядоўню, а вось бялізна, адзеньне, дзіцячыя тавары, касмэтыка, абутак, нават бульба і цыбуля карысталіся попытам. Усяго сапраўды было шмат і вельмі танна. Небагатыя масквічы і нават сярэдняя кляса. як кажуць, атаварыліся.

Ня трэба толькі спадзявацца, што пасыля гэтых кірмашоў жыхары Масквы стануць вельмі чакаць беларускіх прадуктаў. Расейскае тэлебачаньне любіць час ад часу падтрымаць страх і нагадаць насельніцтву пра забруджанасьць беларускіх прадуктаў. Не ўстрымалася ТБ нават у дзень прыезду Лукашэнкі. Акурат адразу пасьля тэледамовы кіраўнікоў Масквы і Беларусі пра пастаўкі беларускай бульбы ў расейскую сталіцу пайшоў удвая даўжэйшы рэпартаж пра нелегальны завоз зь Беларусі дробнымі гандлярамі забруджаных прадуктаў.

Але як бы там ні было, а беларусам, што жывуць у Маскве,

пабачыць, і паслухаць. Таму кожны зь землякоў, хто своечасова пачуў пра Дні Беларусі, штосьці наведаў: ці кірмаш, ці канцэрт. Тэатральную культуру Беларусі прадстаўляў Берасьцейскі абласны тэатар. Адзін спэктакль тэатар прывёз для маскоўскіх беларусаў на беларускай мове (для масквічоў было два на расейскай).

Перад спэктаклем у невялікай залі тэатру «Эрмітаж» была заплянаваная сустрэча дзяржаўных дзеячоў Беларусі з дыяспарай. Сустрэча, праўда, атрымалася чыста візуальная. Дзеячы прамовілі належнае, заля ціха і абыякава сядзела, ня верачы ніводнаму слову. Залі слова не прапаноўвалі, на адзіную цыдулку-пытаньне з залі адказваць ня сталі. З прамоўцаў толькі сп.Буко з Камітэту па справах рэлігіяў і нацыянальнасьцяў быў беларускамоўным. Ён жа ўзнагародзіў граматамі за спрыяньне захаваньню і разьвіцьцю беларускай мовы і культуры ў Расеі ды абдарыў «Ілюстраванай гісторыяй Беларусі» кіраўнікоў інтэгратарскіх нацыянальна-культурных аўтаномій «Беларусы Расеі» і «Беларусы Масквы», якія ў свой час былі створаныя «зьверху». Кіраўнікі ў адказ «поблагодарили и заверили», што будуць старацца яшчэ больш. Спадар пасол, нам.міністра інфармацыі спн.Ананіч, віцэ-прэм'ер Цюцюноў усё пераконвалі залю ў неабходнасьці яднаньня Беларусі і Расеі. А заля моўчкі чакала спэктаклю.

Спэктаклем «Саламея Русецкая» засталіся задаволеныя. А для яшчэ большага задавальненьня публікі пасьля спэктаклю раздавалі падарункі. Увесь гардэроб тэатру быў застаўлены плястыкавымі пакетамі з падарункамі, якіх было нашмат бо-

прыемна і купіць сваё роднае, і лей, чым гледачоў. Кожнаму – вялікая бутэлька добрай «Бярозавай» гарэлкі, кіляграмовая скрынка цукерак «Белавеская пушча» і квіток на хакейны матч каманды прэзыдэнта Беларусі ды мэрыі Масквы. Дарэчы, спартовыя мерапрыемствы — футбольныя, хакейныя, валейбольныя, гандбольныя матчы паміж беларускімі і маскоўскімі камандамі, спаборніцтвы братніх каманд у конным спорце і гімнастыцы праходзілі па ўсіх адміністрацыйных акругах Масквы, таксама як і выступы беларускіх самадзейных дзіцячых і дарослых калектываў, музычных аркестраў у раённых дамах культуры.

Як падумаю, колькі гэта ўсё каштавала беднаму беларускаму бюджэту, робіцца жахліва ад такой бязглузьдзіцы. Навошта нашай маленькай краіне так напружвацца, каб камусьці падацца вялікай і багатай? Гэта нават не ў характары беларусаў, больш схільных да таго, каб грошы лічыць і ашчаджаць. Калі ўзімку не хапае паліва, ня варта было б траціць столькі грошай на залаты пыл у вочы масквічам.

30 верасьня «на дэсэрт» Дзён Беларусі адбыўся гала-канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі ў галоўнай маскоўскай канцэртнай залі «Расея». Білетаў на яго зусім не прадавалі, гледачоў адабралі толькі супэрнадзейных па запрашальніках, распаўсюджаных беларускім пасольствам. Чакалі Лукашэнку...

Знаёмец на хаду паказаў мне новенькую кніжку «Нашествие», спытаў, ці трэба мне, а то яго сябры зь Беларусі купіць прасілі, і паляцеў далей, спадзеючыся патрапіць на канцэрт без запрашальніка. І праўда трапіў купіў лішні запрашальнік з рук • усяго за 50 рублёў (3500 беларускіх).

Таіса Мішчанка

. ЭКАНАМІЧНАЯ ХРОНІКА Вэлкам у дзяржаўныя рукі

Прэзыдыюм Саўміну даручыў міністэрствам сувязі, эканомікі ды юстыцыі да 1 студзеня аднавіць кантрольны пакет дзяржавы ў супольным прадпрыемстве «БелСел», першым апэратары сотавай сувязі ў Беларусі. Доля дзяржавы зьмяншалася па меры прыцягненьня інвэстыцый. Тое самае плянуецца зрабіць і з кампаніяй «Velcom». Мінсувязі з падыходам прэзыдыюму Саўміну нязгоднае. У «БелСеле» сытуацыю не камэнтуюць.

Цукровыя інвэстыцыі

Гарадзейскаму цукроваму камбінату дадуць крэдыт «Беларусбанку» на 19,5 млрд, а Скідзельскаму цукроваму — на 14,1 млрд руб. да 2009 г. А зь бюджэту за кошт рэзэрвовага фонду прэзыдэнта будзе выдзелена 22 млрд на рэканструкцыю і выплату працэнтаў за карыстаньне гэтымі крэдытамі. Прадпрыемствы вызваленыя ад мыта на ўвоз буракаўборачных камбайнаў. Вызваленыя сродкі павінны накіроўвацца на павелічэньне дзяржаўнай долі ў статутных фондах камбінатаў.

Ня думай і ня мысьлі

Беларусь ня будзе здаваць Бярозаўскую ДРЭС у арэнду РАТ «АЭС Pacei». Пра гэта заявіў намесьнік міністра энэргетыкі Аляксандар Сівак. Два з шасьці блёкаў ДРЭС выдзеленыя для работы з Эўропай, а для надзейнага забесьпячэньня Берасьцейшчыны неабходныя тры блёкі. «Значыць, пра арэнду гаворкі ісьці ня можа», — заявіў А.Сівак.

Павялічацца выдаткі на абарону

Праект дзяржбюджэту на 2004 г. прадугледжвае павелічэньне выдаткаў на абарону на 33%. Гэта больш за гадавы ўзровень інфляцыі. Сума складзе 399 млрд руб. — 1% ад ВУП. У прыватнасьці, супрацоўнікам «сілавых ведамстваў» будуць замест харчовага пайка плаціць 58 тыс. руб. кампэнсацыі ў месяц.

ТНК сыходзіць

Цюменская нафтавая кампанія (ТНК) ліквідавала сваё прадстаўніцтва ў Беларусі. Ліквідацыя адбылася ў рамках рэструктурызацыі актываў падчас стварэньня аб'яднанай кампаніі «ТНК-British Petroleum». У ліпені ТНК падпісала кантракт з ААТ «Белтрансгаз» на пастаўку ў Беларусь 250 млн куб.м газу па 37 даляраў за тыс.куб.м. Пакуль невядома, ці працягнецца супрацоўніцтва ТНК-ВР і Беларусі ў 2004 г. ТНК-ВР, трэцяй па велічыні недзяржаўнай нафтагазавай кампаніі ў Расеі і дзясятай у сьвеце, належаць пяць нафтаперапрацоўчых заводаў у Расеі і Ўкраіне. Яна актыўна пашырае прысутнасьць на ўкраінскім рынку.

Рост цэнаў на збожжа

Цэны на збожжа на польскім рынку вырасьлі на чвэрць. Гэта зьвязана з рэкордна нізкімі зборамі зерня ў Польшчы і Эўропе ў цэлым. Ураджай ва Ўкраіне ўвогуле склаў 4 млн тонаў проці леташніх 20. Экспэрты чакаюць росту цэнаў на збожжа, камбікармы й муку і на беларускім рынку.

Ратаваньне Слуцкага бровару

Менскі аблвыканкам вылучыў 150 млн руб. на ўвод лініі для вытворчасьці піва ў ПЭТ-бутэльках на Слуцкім бровары. Пакуль случчакі працуюць толькі на адну шостую магутнасьці.

Фрагмэнт вялікага палатна

6 кастрычніка Вярхоўны суд вынес свой вэрдыкт у справе «Праваабаронцы супраць праваахоўнікаў». Беларускі Хельсынскі камітэт абскарджваў правамоцнасьць папярэджаньня ад 15 жніўня. Мінюст вынес яго за... адсутнасьць двукосьсяў у назьве арганізацыі на блянку і няправільнае афармленьне пячаткі БХК. Падчас перарэгістрацыі БХК у 1999 г. аніякіх прэтэнзіяў да пячаткі Мінюст ня меў.

Пазыцыі БХК у судзе адстойвалі намесьнік старшыні аб'яднаньня Гары Паганяйла і адвакат Алег Гулак. Іх довады: пунктуацыйная памылка ў блянку мае тэхнічны характар, выносіць за яе

папярэджаньне — занадта суровае пакараньне (два папярэджаньні — ужо падстава для ліквідацыі арганізацыі). Мінюст у асобе Аляксандра Харытона стаяў на тым, што гэты дзяржаўны орган мае права выносіць папярэджаньне грамадзкім арганізацыям за ўсялякае парушэньне любога закону.

«Прыйдзе да нас прадстаўнік Дзяржкамархіву, знойдзе ў справаводзтве парушэньні, выпіша прадпісаньне — а Мінюст, скарыстаўшыся матэрыяламі праверкі, вынесе нам пісьмовае папярэджаньне! — кажа Г.Паганяйла. — Вось у нас толькі скончылася праверка з падатковай. Яны зьвярталіся ў міністэрства з пытаньнем, ці мусім мы мець ліцэнзію на тое, каб аказваць прававую дапамогу грамадзянам. Калі будзе даказана, што мы займаемся неліцэнзаванай дзейнасьцю, Мінюст можа зьвярнуцца ў суд з пазовам пра ліквідацыю нашай арганізаныі».

Судзьдзя Ала Сакалоўская падтрымала Мінюст: скарга БХК прызнаная беспадстаўнай. Г.Паганяйла гатовы абскарджваць рашэньне суду ў вышэйшых інстанцыях — аж да Камітэту ААН па правах чапавека.

Папярэджаньне БХК фрагмэнт вялікага палатна. 8 верасьня рашэньнем Менскага гарсуду ліквідаваная «Прававая дапамога насель-

ніцтву». 1 кастрычніка ўпраўленьне юстыцыі Менгарвыканкаму падало ў суд пазоў пра ліквідацыю «Незалежнага таварыства прававых дасьледаваньняў». На чарзе разгляд ліквідацыйнай справы «Фонду імя братоў Луцкевічаў» — 14 кастрычніка. 21 кастрычніка адбудзецца суд па закрыцьці «Праваабарончага цэнтру «Вясна». У Вярхоўным судзе Беларусі распачаліся таксама працэсы ліквідацыі двух жаночых аб'яднаньняў — фонду «Касыяпэя» на чале з Валянцінай Сьвяцкай і Галінай Сямдзянавай ды арганізацыі «Жаночы адказ» на чале зь Сьвятланай Каралёвай.

Аркадзь Шанскі

Міцкевіч пад Валадаркай

Урачыстае адкрыцьцё помніка Міцкевічу ў Менску праходзіла пад знакам гістарычных аналёгій. Прамоўцы — як з польскага, так і зь беларускага бакоў — нямала гаварылі пра тое, колькі гора і няшчасьцяў прынесьлі гэтай зямлі акупанты. У кантэксьце асобы Міцкевіча выходзіла, што маюцца на ўвазе якраз акупанты з усходу. Характэрна і тое, што месца, дзе праходзіла мерапрыемства, шчыльна ачапілі дзясяткі спэцслужбістаў у цывільным. Нібыта гаварыць пра свабоду і акупацыю можна было толькі там — за ачапленьнем...

Помнік мусілі паставіць яшчэ ў 1998-м, на 200-годзьдзе Адама Міцкевіча. Але фінансавыя цяжкасьці (што ўзьніклі, напэўна, з палітычных прычынаў — калі хто ня памятае, гэта былі гады замяталіншчыны) зацягнулі працу і ўсталяваньне аж на пяць гадоў. У мінулую суботу, 4 кастрычніка, твор скульптараў Андрэя Засьпіцкага і Аляксандра Фінскага, пры ўдзеле архітэктара Рыгора Фёдарава, зьявіўся ў сквэры на скрыжаваньні Гарадзкога Валу і Нямігі.

У дзень адкрыцьця ў скверы сабраліся сотні людзей, сярод якіх былі вядомыя палітыкі, грамадзкія і культурныя дзеячы, дыпляматы. Дзясяткі агентаў спэцслужбаў пільнавалі бясьпеку грамады.

Адкрыў мерапрыемства старшыня Менскага гарсавету Ўладзімер Пашкоўскі, беларускамоўны выступ якога быў досыць арыгінальны. Чыноўнік разважаў над праблемай, каму ж належыць спадчына паэта, ды прыйшоў да высновы, што «Адам Міцкевіч найперш належыць польскаму народу, на мове якога ён пісаў, гаварыў і думаў, за волю якога ён змагаўся». Але пры гэтым нагадаў, што Міцкевіч належыць таксама беларускаму і літоўскаму народам... «Збыўся зварот Міцкевіча да Маці Божай — ён вярнуўся ў родны край!» — так скончыў сваю прамову сп.Пашкоўскі. І разам з Генадзем Навіцкім ды маршалкам польскага Сэнату Лёнгінам Пастусякам адкрыў помнік.

Навіцкі выступаў па-расейску. Ён адзначыў сымбалічнасьць моманту, «у сьвятле паглыбленьня нашых адносінаў», ды выказаў спадзяваньне, што недалёкі й час, калі будзе ўсталяваны помнік яшчэ аднаму Міцкевічу — Якубу Коласу, толькі ня ў Менску, а ў Варшаве. Аказваецца, беларускі пасол Павал Латушка з прэзыдэнтам Варшавы Лехам Качыньскім ужо абмяркоўвалі гэты праект.

Прафэсар Пастусяк у сваёй прамове шмат казаў пра супольнае, часта трагічнае, мінулае польскага і беларускага народаў, згадваў пра свабоду і яе каштоўнасьці. Пакуль ён гаварыў, за яго сыпінай ажывіўся генэрал-сэнатар Мікалай Чаргінец, штосьці пачаў эмацыйна тлумачыць Навіцкаму... Тым часам сп.Пастусяк казаў пра страты, якія панесла беларуская зямля ад шматлікіх войнаў і акупацыяў, пра скарбы, якія яна згубіла, пра тое, як акупанты выкрэсьлівалі гістарычную памяць народу, зьнішчалі сывятыні. Слова «акупацыя» неаднаразова паўтаралася ў ягоным выступе, але часьцей ён згадваў пра свабоду. «Свабода — гэта дар,

Маршалак Пастусяк (зьлева) заклікаў беларусаў павярнуцца тварам на Захад, але Міцкевіч і Навіцкі пакуль глядзяць у розныя бакі

безь якога ня можа разьвівацца ніводзін народ», — гаварыў маршалак. Ён нагадаў, што палякі ўжо зрабілі свой выбар і ўступаюць у аб'яднаную Эўропу, а «беларусы знаходзяцца напярэдадні гэтага выбару». Больш за тое, Пастусяк сказаў пасьля журналістам, што ў выпадку, калі б Беларусь выконвала эўрапейскія стандарты ў справе дэмакратыі і правоў чалавека, Польшча б магла б стаць яе «адвакатам» перад эўраструктурамі.

Польскі пасол сп. Тадэвуш Паўляк выступаў па-беларуску. Ён таксама зьвярнуўся да гісторыі, згадаў яе трагічныя старонкі, часы, калі Эўропай «была забытая і кінутая на зьядзеньне захопнікам гэтая зямля». Пасьля гэтага да мікрафона выклікалі паэта Ўладзімера Карызну, які пачаў з таго, пра што забыўся сказаць Генадзь Навіцкі: «Узнос першы ў падмурак унёс наш прэзыдэнт». А скончыў свой выступ Карызна нацыяналістычна. «Гэта наш паэт! — выгукнуў ён. — І сам Міцкевіч лічыў сябе беларусам!» — «Ён паходзіў з этнічнага мяшань-

ня і быў палякам паводле свайго выбару», — пярэчыў кіраўнік Саюзу палякаў Тадэвуш Крукоўскі. На ягоную думку, прызнаньне Міцкевіча ў любові да Літвы — гэта ня што іншае, як «падкрэсьліваньне, што ён — паляк, але ня з Кракава ці Варшавы, а адсюль — «паляк з крэсаў». Многіх зьдзівіў сваёй прамовай і архітэктар Фёдараў, які гаварыў на трасянцы. З выступу стала зразумела, што афармленьне сквэру будзе працягвацца і з часам ён атрымае імя Міцкевіча.

Не абышлося і без кур'ёзаў. Ужо пасыля цырымоніі да сыпікера Навіцкага падышоў граф Прушынскі — хацеў даведацца, чаму яго колішняя прапанова ў справе зымяншэныя энэргаспажываныня рэспублікі сабатуецца. Навіцкі, які ўжо даўно не прэм'ер, ад яго адмахнуўся як ад надакучлівай мухі. А да маршалка польскага Сэнату падышоў Пятро Краўчанка. І Навіцкі зы цікавасьцю сачыў за іх дыялёгам. Чаго ня скажаш пра Чаргінца, які быў не ў гуморы.

Сяргей Ёрш .

Насалода Міцкевічам

Адам Міцкевіч. Выбраныя творы. — Менск: «Беларускі кнігазбор», 2003.

Так здарылася, што перад самым выхадам у сьвет новае кнігі выбраных твораў Адама Міцкевіча мне далі пачытаць працу польскага літаратуразнаўца Багдана Ўрбанкоўскага «Адам Міцкевіч: таямніцы веры, каханьня і сьмерці» (1999). Я ўпэўнены, што кніжку гэтую пісаў нашчадак дашчэнту апалячаных «кгезоwіако́м», бо яшчэ да першае сусьветнае вайны Антон Луцкевіч адзначаў іх хваравіты нацыяналізм, мацнейшы за нацыяналізм палякаў з Мазоўша ці Велікапольшчы. І пісаў, што сярод тутэйшых «палякаў» прыхільнікаў ідэяў, «дзеля каторых здаўна працавалі Чачоты, Міцкевічы, Канарскія і ім падобныя», значна меней.

Працяг на старонцы 13.

Польскія дамы і беларускія закуточкі

Працяг са старонкі 1.

Тым ня менш, пазыцыя Кручкоўскага — знаходка для антызаходне настроеных русафілаў. Для такіх, як Кручкоўскі, — беларусы ня нацыя. Нездарма за такія тэорыі яшчэ ў 1910 г. ухапіўся Саланевіч з чарнасоценцамі. Ім валей было, каб усе каталікі перарабіліся ў палякаў, а праваслаўныя — у расейцаў, чым каб каталікі і праваслаўныя разам усьведамлялі сябе беларусамі. Падзяляй і ўладар — пра тое пісала «НН» яшчэ 93 гады таму. Што лепш на руку русафілам, чым такое дзяленьне, пры якім зь беларускае нацыі адрынаецца яе заходняя складовая? Што лепш для іх, як ператварэньне каталікоў у *іншых*? Дык вось, гэтая пазыцыя знаходзіць падтрымку і за Бугам.

Пабудова больш чым дзясятка Польскіх дамоў не магла адбыцца без маўклівае санкцыі афіцыйнага Менску. Інвэстыцыі ў меншасьць не ўяўляюць палітычнае пагрозы для рэжыму, яны не нясуць таго патэнцыялу, які маюць інвэстыцыі ў большасьць. Гэтаксама рэжым церпіць разбудову габрэйскае інфраструктуры. Беларускага ж руху цяперашняя адміністрацыя баіцца як агню — забараняе Ліцэй, газэты, арганізацыі. Каб ліцэісты маглі зь дзяржаўнага будынку А перайсьці ў недзяржаўны будынак

Б, не забаранялі б — разумелі б бессэнсоўнасьць такіх захадаў. (Думаю, пасьля гэтага прыкладу ня трэба тлумачыць, чаму я не разглядаю беларускую дзяржаўную ін-фраструктуру — музэі, школы і г.д. — як *беларускую* ў гэтым кантэксьце. На яе незалежнай беларускай супольнасьці няма як абаперціся.)

Івянец цяпер мае два касьцёлы з ухілам у пальшчызну, царкву з ухілам у расейшчыну, польскі дом культуры і расейскамоўную — вось ён, вынік небеларускае сьвядомасьці пры чысьцюткай беларускай мове ў побыце — школу. А беларускасьць па-ранейшаму перахоўваецца і гартуецца найбольш у хатах. Каб хоць адзін з элемэнтаў жыцьця мясцовае

супольнасьці быў зьбеларушчаны, многае пайшло б інакш у мястэчку. Дастаткова параўнаць, колькі дзеячоў незалежнага грамадзтва і беларускай кульутры выйшла з Ракава, дзе школа ў савецкі час была беларускаю і цяпер застаецца такой, і колькі з Івянца.

Узьнімаючы гэтую праблему, газэта ні на кога не наракае, проста канстатуе горкія для беларускага руху факты.

Не віна Польшчы, і тым больш Саюзу палякаў Беларусі, што беларусы нічога ня маюць. Прашу клеўрэтаў не турбавацца: «Наша Ніва» ня з тых, каму для шчасьця трэба, каб сусед пагарэў. Нічыя не віна, але супольная бяла.

Стварэньне такіх асяродкаў, як Польскія дамы, праца зь мясцовымі супольнасьцямі — гэта ўзор для беларускага нацыянальнага руху. Каб пераняць гэты ўзор, патрэбныя грошы. Цяпер іх няма на пабудову нават аднаго, ня тое што шаснаццаці Беларускіх дамоў. Можна доўга пералічаць прычыны, чаму беларускі рух цяпер такі бедны. Аднак жа некалі лёс усьміхнецца й беларусам.

Вялікае сэрца мусіць мець тая нацыя, што дзеля падтрымкі культуры іншага народу, якой пагражае небясьпека, гатовая адрачыся падтрымкі свайго, але то была б сапраўды вялікая нацыя.

Барыс Тумар

У Івянцы між касьцёлам і царквою

Івянец ляжыць далёка ад галоўных шляхоў, на ўскрайку Налібоцкай пушчы. Гэта каштавала яму раённага статусу, але захавала яго ў першароднай чысьціні ад чужых уплываў. Мястэчка пераважна каталіцкае, тут дзейнічаюць два касьцёлы. Адзін зь іх, францішканскі, дыямэнт беларускага барока. Івянецкая кафля, івянецкія цукеркі-«кароўкі», музэй Дзяржынскага. Праваслаўная царква, пабудаваная на месцы трэцяга касьцёлу. І новая славутасьць мястэчка — вялізны «Dom Polski», перароблены з былога ўнівэрмагу.

Новая славутасьць Івянца — «Дом Польскі», перароблены з ардынарнага ўнівэрмагу

Як Пясэцкі вярнуўся

У касьцёле сьвятога Міхала ў нялзелю парафіяльнае сьвята. Многія івянецкія каталікі адразу пасьля фэсту кіруюцца ў Польскі дом. Гэты прыгожы двухпавярховы будынак стаіць у цэнтры гораду, паміж касьцёлам і царквой. А 14-й там пачынаецца імпрэза, прысьвечаная Сяргею Пясэцкаму — пісьменьніку, шпіёну і авантурысту. Падобная імпрэза ў Менску, у Нацыянальнай бібліятэцы, была забароненая, а ў Івянцы не сустрэла ніякіх перашкодаў. Канфэрэнц-заля перапоўненая. Паслухаць госьця зь Менску, Юзафа Тараня, прыйшлі пераважна людзі сталага веку. Тарань распавядае

аб прыналежнасьці Пясэцкага да партызанаў-«зяленадубаўцаў», да беларускага аддзелу польскага войска. Слухачы дзеляцца ўражаньнямі і ўспамінамі. Тут жа, у Польскім доме, фотавыстава, прысьвечаная пісьменьніку.

Польскі дом адкрыўся 20 ліпеня. Пад яго перарабілі былы, тае савецкае пары, пры якой Івянец нейкі час быў райцэнтрам і існаваў авіярэйс Івянец Менск, унівэрмаг.

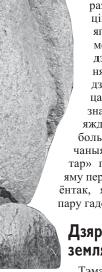
Кіраўніца мясцовага аддзяленьня Саюзу палякаў Тэрэза Собаль на цудоўнай — здаецца, толькі тутака, на Валожыншчыне, такую пачуеш беларускай

мове расказвае, што «ня ўсё яшчэ пасьпелі тут зрабіць, не хапае мэблі. Але дзе няма мэблі, мы ставім вазоны». Паводле яе словаў, фінансавыя праблемы не дазваляюць пакуль зьдзейсьніць усё задуманае, але арганізацыя працуе. «Мы хацелі адчыніць у Польскім доме і польскую клясу, але нам сказалі, што школьнікі павінны вучыцца ў школе. Мы з гэтым згадзіліся, тут займаюцца

У музэі Фэлікса Дзяржынскага ў Івянцы ўласна Дзяржынскаму прысьвечаны толькі адзін пакой. Экскурсаводка кажа, што экспазыцыя ў

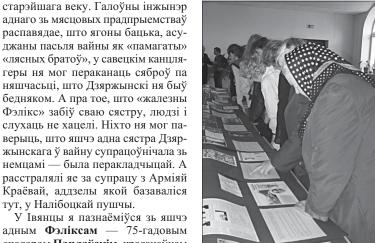
ім не мянялася з 1977 г. У ас-

татніх пакоях можна пабачыць багатыя зборы керамікі, творы мясцовых разьбяроў па дрэве, карціны. Побач з музэем яго філія — «Цэнтар рамёстваў». Ганчара **Ўла**дзімера Сасноўскага, нягледзячы на выходны дзень, я засьпеў за працай. Ён наракаў, што значна менш сталі прыяжджаць да іх турысты, больш езьдзяць у раскручаныя Дудуткі. Але «Цэнтар» пашыраецца, нядаўна яму перадалі былы панскі маёнтак, які загадкава згарэў пару гадоў таму.

Дзяржынскі і ягоныя землякі

Тэма Дзяржынскіх вельмі папулярная, асабліва сярод людзей

На імпрэзе, прысьвечанай Сяргею Пясэцкаму

Ганчар Уладзімер Сасноўскі працягвае ўнікальную традыцыю івянецкай керамікі

І прыкра гэта, і дзівосна, і незразумела: у самым сэрцы Беларусі, дзе орущь беларуская мова, палякі маюць свой вялізны дом, а «беларусы нічога ня маюць», як і сто гадоў таму. Адно бюлетэнь, і таму радыя. Прычым такога «Беларускага дому» няма ў краіне ніводнага. Любая недзяржаўная беларуская ініцыятыва глушыцца, а каб пабудаваць дом прыватна гэта ж колькі золата трэба. Палякам дае Польшча, беларусам жа не дае ніхто, а самі яшчэ не зарабілі.

...Затое ёсьць у Івянцы прадпрыемства па добраўпарадкаваньні дарог — «Крыніца». У пачатку 90-х на даху яго офісу зьявіўся вялізны надпіс «Жыве Беларусь». Ужо пры Лукашэнку фірма мела нямала клопатаў празь яго. Але ён і цяпер застаецца на даху. Справа тут не ў прынцыповасьці дырэктара, а ў фарбе яна была адмысловая і зьнішчыць яе немагчыма.

> Сяргей Ёрш, фатаздымкі аўтара

Польскія дамы

Аляксандар Солтан — цесьляр і кіраўнік суполкі БНФ

Пра стварэньне і дзейнасьць Польскіх дамоў у Беларусі карэспандэнту «НН» распавядае намесьнік старшыні Саюзу палякаў Юзаф Пажэцкі.

«НН»: Навошта ў пяцітысячным Івянцы такі вялізны Польскі дом?

Юзаф Пажэнкі: Мы плянавалі. што там будзе школа зь некалькімі клясамі з польскай мовай навучаньня. Таму і такі вялікі будынак. Мы яго выкупілі і адаптавалі, калісьці гэта быў унівэрмаг.

«НН»: У якіх яшчэ гарадах Беларусі ёсьць такія дамы?

Ю.П.: Усяго ў краіне іх шаснаццаць. Найбольшыя — у Магілёве, Віцебску, тым самым Івянцы, Баранавічах, Лідзе, Шчучыне, Горадні, дзе месьціцца галоўны офіс Саюзу палякаў. Меншыя дамы ёсьць у Нясьвіжы, Барысаве, Ваўкавыску (там ён спалучаецца са школай), Поразаве ды інш. У Наваградку мы будынак здымаем, але з часам спадзяёмся выкупіць нейкае памяшканьне.

«НН»: Што ў Польскіх дамах албываенна?

Ю.П.: Культурна-асьветніцкая праца згодна з нашым статутам. Там праводзяцца розныя імпрэзы, сустрэчы, выставы. У кожным Польскім доме ствараем ліцэй, дзе вывучаецца польская мова, гісторыя Польшчы.

«НН»: Ці перашкаджалі ўлады вашай дзейнасьці?

Ю.П.: Перашкодаў можа і няма, але праблемаў хапае. Здараюцца розныя сытуацыі. Напрыклад, з падаткамі. У тым жа Івянцы пажарная ахова запатрабавала, каб мы заплацілі падаткі — 3% ад кошту будынку.

«НН»: Які з дамоў дзейнічае найбольш пасьпяхова?

Ю.П.: Усе дамы працуюць пасьпяхова. Але мы маем шмат праблемаў па іх утрыманьні, нам ніхто ў гэтым не дапамагае. Утрымліваем мы іх самі, і гэта няпроста.

«НН»: Хто фінансуе будаўніцтва Польскіх дамоў?

Ю.П.: На 80% фінансуе варшаўская арганізацыя «Wspólnota polska». Астатнія грошы атрымліваем ад спонсараў.

«НН»: Ці ёсьць прыклады, калі на базе Польскіх дамоў дзейнічаюць беларускія арганізацыі?

Ю.П.: Выпадкі такія ёсьць. Напрыклад, некаторыя беларускія арганізацыі маюць юрыдычныя адрасы ў Польскіх дамах.

Гутарыў СЁ

лжаны пасьля вайны як «памагаты» «лясных братоў», у савецкім канцлягеры ня мог пераканаць сяброў па няшчасьці, што Дзяржынскі ня быў бедняком. А пра тое, што «жалезны Фэлікс» забіў сваю сястру, людзі і слухаць не хацелі. Ніхто ня мог паверыць, што яшчэ адна сястра Дзяржынскага ў вайну супрацоўнічала зь немцамі — была перакладчыцай. А расстралялі яе за супрацу з Арміяй Краёвай, аддзелы якой базаваліся тут, у Налібоцкай пушчы. У Івянцы я пазнаёміўся зь яшчэ

аднаго зь мясцовых прадпрыемстваў

распавядае, што ягоны бацька, асу-

адным Фэліксам — 75-гадовым спадаром Паплаўскім, краязнаўцам зь вёскі Кульшычы. Ён спрабуе разабрацца зь «белымі плямамі» апошняй вайны на Івянеччыне. «Загадка, чаму наша моладзь так актыўна пайшла ў польскую партызанку, удзельнічала ў Івянецкім паўстаньні 1943 г. Відаць, сказалася прапаганда польскага патрыятызму ў міжваенны час», — разважае ён. Жыхар вёскі Камень 76-гадовы Ян Вярбіцкі распавядае пра тое, як сваякі траплялі ў розныя партызанкі: хто ў рускую, а хто ў польскую. У гэтай вёсцы на могілках каля касьцёлу ёсьць помнік 21 жаўнеру Арміі Краёвай — палякам і беларусам. Яны загінулі ў траўні 1944-га ад куль савецкіх партызанаў.

А беларусы нічога ня маюць

Адзін з самых вядомых людзей Івянца — Аляксандар Солтан, знакаміты цесьля і кіраўнік мясцовай суполкі БНФ. Ягоны бацька Вікенці ў 1939 г. апынуўся ў нямецкім палоне. У Бэрліне пазнаёміўся зь беларускімі дзеячамі, сярод іншых — з паэтам Янкам Палонным. Па вайне вырашыў вярнуцца на Радзіму, каб, гаворачы яго словамі, будаваць незалежную Беларусь...

У апошнія гады значна парадзелі шэрагі сябраў БНФ у Івянцы, кажа Аляксандар Солтан. Яшчэ колькі партыяў маюць тут хіба па аднаму чалавеку. А Аляксандар з сынам Алесем і сябрамі ў канцы 2001 г. пачаў выдаваць івянецкі рэгіянальны бюлетэнь «Сутокі». Цікава, што ў бюлетэні ўбачыла канкурэнтаў валожынская «раёнка». Адтуль прыяжджала на перамовы намесьніца рэлактара. прапаноўвала замест бюлетэню рабіць старонку ў «Працоўнай сла-

Солтан марыць набыць у мястэчку дамок і адкрыць беларускую кавярню. Але праект гэты спыняенна на фінансах, дакладней, на іх адсутнасьці. Напаўразбураны стаіць дом, дзе жыла паэтка Натальля Арсеньнева...

кастрычніка пятніца

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00. 23.00 Навіны.

7.05, 8.10 «Добрай раніцы, Беларусь!» 8.45, 16.45, 0.15 «Мая краіна».

9.05 Маст. фільм «Тры дні Кондара». 11.05 Сэрыял «Ніра Вульф і Арчы

12.10 Маст. фільм «Волга-Волга».

14.05 «Масква — Менск». 14.20 «На скрыжаваньнях Эўропы». Нацыянальны тэлефэстываль песьні.

15.10 «Маскі-шоў». 15.35 Сэрыял «Пярэварацень у школьным гарадку» (Канада).

17.05 Камэдыя «Кур'ер».

18.40 «Зь верай у Белую Русь».

19.05 Камэдыя «Пяць тузоў» (ЗША).

20.50 «Калыханка». 21.00 «Панарама».

субота

7.35 «Новая калекцыя» Алега Лукашэв-

8.05 «Існасьць». Духоўная праграма.

11.25 Маст. фільм «Сьнягі Кіліманджа-

15.30 Дэтэктыў «Здача з трыма невядо-

18.25 Дэтэктыў «Забойства ва ўсходнім

21.30 Футбол. Алборачны матч чэмпія-

нату Эўропы-2004. Галяндыя — Малдо-

ва. Жывая трансьляцыя з Галяндыі. У

перапынку і па заканчэньні — «Трэці

17.40 Тэлегульня «Аднаклясьнікі».

9.00, 12.00, 15.00, 21.00 Навіны.

9.05 Сэрыял «Вязень замку Іф».

10.00 «Усё нармальна, мама!».

11.10, 20.35 «Мая краіна».

14.10 Маст. фільм «Арыэль».

20.35 «Вакол плянэты».

10.45 «Шпілька».

13.30 «Кропка»

ра» (ЗША).

кастрычніка

21.40 Спэцыяльны рэпартаж. «Над про- 15.00 «Супэршоў братоў Марыё». Мульт- 17.00 «Вялікае мыцьцё». рвай у хлусьні». Фільм 1-ы «Горад сон-

21.50 Маст. фільм «Вальмон». 0.30 Трылер «Спадарожніцы» (ЗША).

● CTB

6.25, 15.25 «Паўэр рэйнджэрз, ці Магутныя рэйнджэры». Сэрыял. 6.50 «Блізьняты лёсу». Мультсэрыял. 7.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.50 «24 ra-

7.50, 19.55 «СТВ-спорт». 8.05, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі,

8.15, 23.10 «Менск і менчукі»

8.25 «Тэхналёгія».

8.35 Маст. фільм «Спуск у прорву». 10.15, 20.35 «Аўтапанарама»

10.30 «Тэатральныя гісторыі» 10.45 «Дзікая плянэта»: «Вялікі парад

жывёл». Дак. фільм.

11.15, 12.00 «Сапраўднае каханьне» 12.55 «Сусьветныя розыгрышы». 13.55, 18.40 «Пасажыр без багажу».

14.45 «Экасьвет» прадстаўляе... Відэа-

6.30 «Дзікая плянэта»: «Мачу Пікчу: у

пошуках страчанага гораду інкаў» з цык-

лу «Ў пошуках забытага сьвету». Дак.

8.35 Маст. фільм «Казка пра зоркавага

23.40 Мэлядрама «Сырэны».

. 7.25 «Хіткліф». Мультсэрыял.

8.15 «Бітлборгі». Тэлесэрыял.

9.50, 19.55 «СТВ-спорт».

10.00 «Рэактыўны бокс».

11.00 «Партрэт у інэр'еры».

15.05 «Дружная сямейка».

16.05 «Усё для цябе».

17.05 «Галоўныя ролі»

19.30 «24 гадзіны»

16.35 «Клясыка гумару».

11.15 «Экасьвет» прадстаўляе...

11.55, 0.10 «Каханьне імпэратара». Тэ-

12.50 Камэдыя «О, калі б я быў багаты!».

11.30 Дак. фільм «Я тут жыву».

хлопчыка».

10.15 «Анфас».

10.30 «Разам».

лесэрыял.

7.50 «Супэрпарася». Мультсэрыял.

сэрыял

15.50 «Маска».

16.50 Маст. фільм «Сямнаццаць імгненьняў вясны». 18.05 «Філярманічны тыдзень».

18.10 «Сьвецкая хроніка» 18.25 «Тэма дня»

20.05 «Рэактыўны бокс». 20.20 «Добры вечар, маленькі...». 20.50 Кіно: камэдыя «Мая жонка — ган-

23.20 «Навіны СНД». 23.40 Кіно: трылер «Басэйн».

AHT

8.00, 9.0. 18.00, 20.30, 23.35 Нашы на-

8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы». 9.05, 19.10 «Зямля каханьня, зямля

9.50 Сэрыял «Спацназ: Клінок».

10.45 Маст. фільм «Агнём і мячом». 12.30 Сэрыял «Твінісы». 15.00 «Горад жанчын». Тэлешоў.

15.45, 22.10 «Фабрыка зорак-3».

16.10 Сэрыял «Бераг мары».

20.15 Маст. фільм «Адчайны».

22.25 «Арт-хаўз»: мэлядрама «Фэлікс і

10.00, 12.00 Навіны (з субтытрамі).

10.30 «Апошні герой: Выкананьне жа-

11.20 «Сканэр». «Як робяць добрае на-

12.10 «Неймаверныя прыгоды Жуля

13.00 Выратавальнікі. Тэрміновы вы-

15.00 Камалыя «Сардачна запрашаем.

18.20 Футбол. Адборачны матч чэмпія-

нату Эўропы-2004. Зборная Расеі —

ці Пабочным уваход забаронены».

13.25 «Падарожжы натураліста».

13.55 Дыснэй-клюб: «Геркулес».

14.20 Разумніцы й разумнікі.

16.20 Баявік «Дом ля дарогі».

22.10 «Навіны СНД».

8.00 Сэрыял «Твінісы».

8.55 Слова пастыра.

9.10 Здароўе

10.10 «Смак».

11.50 «Ералаш».

даньняў»

8.20 Грай, гармонік любы!

AHT

18.15 «Жарт за жартам»

20.00 Yac.

21.05 «Поле цудаў».

23.50 Баявік «Рабакоп-3».

7.45 Сэрыял «Каменская-3. Калі багі сьмяюцца».

8.50 Аншляг 9.45 Весткі. Дзяжурная часьць.

10.00, 19.00 Весткі. 18.05 «Другая палова». Супэр-шоў.

19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква

19.50 Дабранач, дзеці! 19.55 Народны артыст.

20.50 «Юрмаліна-2003». Частка 2-я. 22.35 Вынікі галасаваньня— «Народны артыст— Ваш выбар!».

HTB

9.00 Сёньня раніцай.

9.20 Надвор'е на заўтра. 9.25 Фактар страху.

10.20 Ток-шоў «Краіна парад». 11.00, 16.00 «Сёньня» з Вольгай Бяло-

11.15 Надвор'е на заўтра. Зборная Грузіі. Жывы этэр. У перапын-

ку - «Час». 20.20 Нашы навіны.

20.45 Што? Дзе? Калі?

22.05 «Залаты грамафон». 23.05 Баявік «Вочы зьмяі».

PTP

9.20 «Не сумуй!».

10.20 Сам сабе рэжысэр.

11.15 «Круты маршрут». 12.15 Клюб сэнатараў.

13.00, 19.00 Весткі.

13.20 Камэдыя «Каралева бэнзака-

14.50 «Xa»

15.00 Камэдыя «Абрабаваньне» 17.00 «Сьвяточнае шоў Валянціна Юда-

шкіна»

19.25 Люстра. 19.50 «Сумленны дэтэктыў».

20.20 Аншляг.

21.20 Маст. фільм «Прывід».

HTB

9.05 Кулінарны паядынак.

10.00 Кватэрнае пытаньне.

10.55 Спорт «Лято 6 з 49».

11.00, 15.00 «Сёньня» з Вольгай Бяловай.

12.05 Камэдыя «Бэтховэн».

13.50 Смачныя гісторыі.

14.00 Свая гульня.

11.20 «Дзікі сьвет»

15.20 «Жаночы погляд»

15.55 Сэрыял. «Калекцыя Даніэлы Стыл: большага каханьня не бывае».

14.30 Ток-шоў «Прынцып даміно».

17.25 Адзін дзень за кулісамі НТВ.

18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай і

19.50 «10 гадоў НТВ». Сывяточны кан-

15.00 «Плён асьветы». «Пушкін. Тысяча

15.35 «Гісторыя маёй сям'і». Дак. сэ-

17.15 Чорныя дзіркі. Белыя плямы

18.50 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэ-

23.00 Навіны культуры з Уладзіславам

18.20 «Тайны расейскай зброі».

20.35 «Болей чым каханьне».

21.20 Маст. фільм «Кафка».

16.25 Сэрыял «Кодэкс гонару»

21.55 Маст. фільм «8 жанчын».

Міхаілам Асокіным.

• Культура

радкоў пра каханьне»

. 16.30 «Набытак рэспублікі».

16.45 «Парадак слоў». 16.50 «Палацавыя тайны».

18.00 Навіны культуры.

19.40 «Лінія жыцьця».

Фляркоўскім.

18.35 «Свабода слова»

17.05, 18.45 «НТВ: аўтапартрэт». 18.00 «Асабісты ўнёсак».

19.40 Баявік «Памры, але не цяпер» 22.20 «Пра гэта».

• Культура

11.10 Хто ў доме гаспадар? 11.40 «Мама». Маст. фільм.

13.00 «Сьляды на асфальце». «Каза-

дзераза». Мультфільмы. 13.25 «Навука: стратэгія прарыву».

13.55 «Юнона і Авось». «Алілуя каханьню». Дак. фільм.

14.45 «Юнона і Авось». Фільм-спэк-

16.10 «Русалачка». Мультфільм.

16.40 «Крок насустрач». Маст. фільм

17.55 «Рамантыка рамансу».

18.35 Магія кіно.

19.05 Блеф-клюб.

19.50 «Сфэры».

23.25 «Хто там...»

23.50 «Фантастычная будучыня». Дак.

• Эўраспорт

8.15 Матагонкі. Гран-пры. Малайзія.

Жывая трансьляцыя. 11.15 Фэхтаваньне. Чэмпіянат сьвету Куба. Дзень чацьвёрты. Паўтор.

12.30 Тэніс. АТР. Ліён. Чвэрцьфінал. Жывая трансьляцыя. 14.00 Тэніс. WTA. Фільдэрштад. Чвэрць-

фінал. Жывая трансьляцыя.

17.00 Снукер. Кубак LG. Прэстан. Дзень сёмы. Жывая трансьляцыя. 19.30 Ралі. Чэмпіянат сьвету. Сан-Рэма

20.30 «Формула». Ааўтачасопіс 21.00 «Супэргоначны ўік-энд». Аўтача-

22.00 Вэляспорт. Шаша. Чэмпіянат сьвету. Хемілтан. Групавая гонка. U-23. Жывая трансьляцыя.

1.00 Фэхтаваньне. Чэмпіянат сьвету.

0.00 «Сэрыі». Аўтачасопіс. 0.30 Ралі. Сан-Рэма.

Куба. Дзень пяты. Жывая трансьляцыя

20.30 Сьмеханастальгія.

21.00 Навіны культуры. 21.20 «Галянтныя дамы». Маст. фільм.

23.00 «Фрак народу». 23.40 «Здагані вецер». Мультфільм.

23.55 «Рыцары сьмеху». «У пагоню!».

• Эўраспорт

11.15 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Шчась-

лівая гадзіна». Паўтор.

фінал. Жывая трансьляцыя. 17.00 Тэніс. АТР. Ліён. Паўфінал. Жывая

трансьляцыя

Дзень восьмы. 19.30 «Алімпійскія гульні». Часопіс. Паў-

20.00 Вэляспорт. Шаша. Чэмпіянат сьвету. Хемілтан. Групавая гонка. Жанчыны. Жывая трансьляныя

23.30 Футбол. Чэмпіянат Эўропы Эўра-2004. Кваліфікацыя. Спэцыяльны

1.45 Фэхтаваньне. Чэмпіянат сьвету. Куба. Дзень шосты. Жывая трансьляцыя.

кастрычніка нядзеля

7.35 «Дастань зорку». 8.05 «Сузор'е надзей». Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талентаў.

8.35 Арсэнал. 9.00, 12.00, 15.00 Навіны.

9.05 Сэрыял «Вязень замку Іф». 9.55 Атрымай новыя мільёны з «Gallina

10.00 «Кліп-абойма». Вынікі хіт-пара-

10.55 Падарожжа дылетанта. «Смаляны. Белы замак Сангушкаў».

11.20 Маст. фільм «Зусім прапашчы». 13.05 Тэлеклуб «Ваша лято».

13.45 «Маскі-шоў». 14.05 Дак. сэрыял «На прыродзе з

Стэфанам Пэйронам». 15.05 КВК. 1/3 фіналу Эўралігі. 16.40 «На скрыжаваньнях Эўропы». 17.20 Маст. фільм «Сабака на сене».

19.35 Камэдыя «Грэгуар Мулен супраць чалавецтва». 21.00 «У цэнтры ўвагі».

22.00 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. Відэа-22.30 Маст. фільм «Вясельле ў сэзон

дажджоў» **●** CTB

6.25 «Лзікая плянэта»: «Гарыла». Лак. фільм.

7.20 «Хіткліф». Мультсэрыял. 7.45 «Супэрпарася». Мультсэрыял. 8.10 «Бітлборгі». Тэлесэрыял. 8.30 Маст. фільм «Казка пра зоркава-

га хлопчыка».

9.40 «СТВ-спорт». 9.55, 20.20 «Аўтапанарама».

10.15 «Менск і менчукі».

10.25 «Сьвецкая хроніка». 10.40 «Філярманічны тыдзень».

10.45 «Запрашаем паскардзіцца...». 10.55 «Арт-экспрэс». Культурнае

жыцьцё сталіцы. 11.15 «Плянэта людзей».

11.30 «Свайго лёсу гаспадыня». 11.50, 0.00 «Каханьне імпэратара».

12.45 «Добры дзень, доктар!». 13.05 Драма «Асуджаны».

15.05 «Дружная сямейка».

16.15 «Найлепшыя шоў сьвету». 17.15 «Галоўныя ролі». Заключная сэрыя.

18.00 Маст. фільм «Дасьпехі бога».

18.25 «168 гадзін». 19.15 «Душой выкананы палёт». «Кар-

19.45 «Пакуль гарыць сьвечка...» 20.40 «Асабісты інтэрас».

21.20 «Турпаход». 21.30 «24 гадзіны».

23.45 «Навіны СНД».

AHT

8.00 Сэрыял «Твінісы». 8.20 Армейскі магазын. 8.50 Дыснэй-клюб: «Легенда пра Та-

21.50 Кіно: драма «Танцы ў «Блакітнай

. 9 15 «V сьвене жывёл» 10.00, 12.00 Навіны (з субтытрамі).

10.10 «Падарожныя нататкі».

10.30 Пакуль усе дома. 11.10 Дог-шоў.

11.50 «Ералаш». 12.10 «Дачнікі».

13.00 Сьмехапанарама. 13.30 Юры Сянкевіч. «Калі заўтра на

14.05 Дыснэй-клюб: «Мышыны дом»

14.30 Ток-шоў «Выбар». 15.15 «Вялікія бацькі». 15.45 «Прагулкі зь пячорным чалаве-

кам» у цыкле «Жывая прырода». 16.50 Маст. фільм «Дзеці шпіёнаў». 18.20 «КВК-2003». Вышэйшая ліга. 20.30 Контуры.

21.15 Баявік «Патруль часу». 23.15 Маст. фільм «Хваля жарсьці». PTP

8.25 Чэмпіянат сьвету па аўтагонках у клясе «Формула-1». Гран-пры Японіі. Жывая трансьляцыя з Сузука.

10.25 «Гарадок».

10.55 «Сто да аднаго» 11.50 «Гульня слоў»

12.15 Парляманцкая галзіна. 13.00 Весткі. 13.20 Камэдыя «Ўзброены і вельмі не-

бясьпечны». 15.10 «Форт Баярд».

16.50 Клюб «Тэатар+ТБ». 18.50 У «Гарадку»

«Сфэра».

19.00 Весткі тыдня. 20.00 Спэцыяльны карэспандэнт. 20.25 Сусьветнае кіно. Маст. фільм

 HTB 9.10 «Расьліннае жыцьцё». 9.45 Вайсковая справа.

10.20 «Апэльсынавы сок». 10.55 Гуляем у «Кено». 11.00, 15.00 «Сёньня» з Вольгай Бя-

13.55 Смачныя гісторыі.

11.15 Надвор'е на заўтра.

11.20 Усё адразу! 12.10 Камэдыя «Бэтховэн-2».

20.00 «Надоечы».

14.05 Свая гульня. 15.20 «Іх норавы». 16.15 Сэрыял «Калекцыя Даніэлы Стыл: большага каханьня не бывае». 17.20 Маст. фільм «Вайна Харта».

21.30 «Фактар страху». 22.25 Маст. фільм «Дэкамэрон».

• Культура 11.00 Нядоўгія гісторыі. 11.15 «Рыцары сьмеху». «У пагоню!» 11.45 Прагулкі па Брадвэі.

12.10 «Ляпляндзкія казкі». Мультфільм. . 13.25 «Акадэмія паліцэйскіх сабак». Дак. сэрыял.

13.55 «Партытуры не гараць». 14.25 «У сьвеце танцу». «Жызэль» Фільм-балет.

16.25 «Астравы»

стагодзьдзя»

17.05 «Што рабіць?».

17.45 Зорныя гады «Ленфільму». 18.25 «Дэпутат Балтыкі». Маст. 19.55 «Вялікія раманы дваццатага

20.20 «Культ кіно». «Чалавек з марму-

ру». Маст. фільм. 23.05 «Загадкі гісторыі». «Армія імпэратара». Дак. фільм. 23.55 Джэм-5.

Жывая трансьляцыя.

• Эўраспорт 4.00, 13.00 Матагонкі. Гран-пры. Малайзія. Паўтор. 6.00 Матагонкі. Гран-пры. Малайзія.

10.00 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Эўра-2004. Адборачныя матчы. 14.00 Тэніс. WTA. Фільдэрштад. Фінал. Жывая трансьляцыя. 15.30 Тэніс. АТР. Ліён. Фінал. Жывая

трансьляцыя. 17.00 Вэляспорт. Шаша. Чэмпіянат сьвету. Хемілтан. Групавая гонка. Мужчыны. Жывая трансьляцыя. 23.00 Футбол. Чэмпіянат сьвету па

футболе сярод жанчын. ЗША. Фінал.

1.15 Аўтагонкі сэрыі «Карт». Мехіка.

8.15 Матагонкі. Гран-пры. Малайзія . Жывая трансьляцыя.

12.15 Снукер. Кубак LG. Прэстан. 14.00 Тэніс. WTA. Фільдэрштад. Паў-

18.30 Снукер. Кубак LG. Прэстан.

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ «Крамбамбуля» у «Казе»

12 кастрычніка праект «Крамбамбуля» будзе чарговы раз парушаць правілы айчыннага шоў-бізнэсу й закоціць сапраўднае музычнае шоў у КЗ «Менск». Зь вялікай колькасьцю прыемных неспадзяванак. Арганізатары абяцаюць наяўнасьць адной балерыны, адной сэкцыі бэк-вакалу, адной духавой сэкцыі, аднаго канфэрансье, адной опэрнай сыпявачкі ды інш. Музыканты абяцаюць таксама засыпяваць нарэшце беларускамоўны варыянт славутай «Belle», якая так і не ўвайшла ў альбом «Каралі раёну». Цана на шоў у «Казе» для айчынных канцэртаў таксама «сюрпрызная» — ад 8000 да 22000 руб. Такіх цэнаў на квіткі беларускі шоў-бізнэс яшчэ ня бачыў. Пачатак а 19-й.

Танцы зь «Цягні-Піхаямі»

16 кастрычніка ў клюбе «Рэактар» гурт «Цягні-Піхай» будзе прэзэнтаваць публіцы альбом рэміксаў на старыя песьні «Танцавальны». Таксама можна будзе пачуць сёе-тое новае: у прыватнасьці, кавэр на энэрэмаўскую «Песьню пра каханьне». У канцэрце возьмуць удзел «танцавальны» «Палац» з ды-джэем Рэем і Кірыл Слука. Пачатак у 19.00. Квіток каштуе 4000 руб. (танцпол), 7000 (столік).

Сяргей Будкін

5 кастрычніка панядзелак

• БТ

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00. 23.00 Навіны.

7.05, 8.10 «Добрай раніцы, Беларусь!». 9.05 «У цэнтры ўвагі».

10.05 «36,6». 10.35 Падарожжа дылетанта. «Смаляны. Белы замак Сангушкаў».

11.05 «Шпілька». 11.30 «Сузор'е надзей». Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талентаў.

12.10 Спэцыяльны рэпартаж. «Над прорвай у мане». Фільм 1-ы «Горад сонца». 12.25 Мэлядрама «Вясельле ў сэзон дажджоў».

14.20 Тэлеклюб «Ваша лято». 15.10 «Маскі-шоў»

15.35 Сэрыял «Пярэварацень у школьным гарадку».

16.05 «Кліп-абойма». Вынікі хіт-параду.

18.05 Сэрыял «Ніра Вульф і Арчы

17.05 «Між іншым...»

CTB

19.05 Зона Ікс.

20.50 Калыханка.

23.25 «Час спорту».

ляльная праграма.

6.30,15.20 «Паўэр рэйнджэрз, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял. 6.55 «Блізьняты лёсу». Мультсэрыял.

19.15 Камэдыя «Малпа, якая размаўляе».

21.00 «Панарама». Інфармацыйны ка-

23.50 «Дастань зорку». Музычна-забаў-

21.40 Мэлядрама «Такое каханьне».

7.30 «168 гадзін».

8.20 «Менск і менчукі».

8.25, 22.50 «Тэхналёгія». 8.35 Кіно: камэдыя «Адна-адзіная».

10.10 «Асабісты інтэрас». 10.50 «Анфас».

11.10 «Турпаход»

11.25 «Дзікая плянэта»: «Вялікі парад

жывёл». Дак. фільм. 12.00 «Сапраўднае каханьне»

12.55 «Дыялёг з усім сьветам»: «Апокрыфы раньніх хрысьціян». Дак. фільм.

13.30, 16.30, 19.30, 22.50 «24 гадзіны».

13.55, 18.40 «Пасажыр без багажу». 15.05 «Горад жанчын». 15.45, 23.55 «Фабрыка зорак-3».

15.00 «Супэршоў братоў Марыё». Мультсэрыял.

15.45 «Маска». Мультсэрыял.

16.50 Кіно: маст. фільм «Сямнаццаць імгненьняў вясны».

17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, фак-

18.05 «Партрэт у інтэр'еры».

18.20 «Арт-экспрэс». Культурнае жыцьцё сталіцы.

19.55 «СТВ-спорт».

20.15 «Добры вечар, маленькі...». 20.35 Кіно: баявік «Глядыятар-2000».

23.00 «Навіны СНД». 23.15 «Сталічны футбол зь Сяргеем

Алейнікавым». 23.40 Кіно: маст. фільм «Васьміног-2».

AHT

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.40 Нашы навіны.

8.05 «Добрай раніцы».

9.05 Контуры. 9.55 Баявік «Патруль часу».

11.30 Сэрыял «Спэцназ: Паслушнік». 12.25 Сьледзтва вядзе Калабкоў.

20.00 Yac. 21.05 Ток-шоў «Выбар». 21.50 «Той самы Захараў». Трансьля

Сэрыял.

цыя юбілейнай вечарыны зь «Ленкому».

7.45 Камэдыя «Ўзброены і вельмі небясьпечны». 9.35 У «Гарадку»

9.45, 23.15 Весткі. Дзяжурная часьць. 10.00, 19.00 Весткі.

16.10 Сэрыял «Бераг мары».

17.00 «Вялікае мыньнё».

18.15 Чакай мяне.

19.10 «Зямля кахан

18.00 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял.

19.30 Мясцовы час. Весткі— Масква. 19.50 Дабранач, дзеці!

19.55 Сэрыял «Каменская-3. Стыліст». 1-я сэрыя.

21.00 Сэрыял «Баязэт».

22.00 Весткі+. 22.20 «Мой срэбраны шар. Жонка Ста-

21.05 Сэрыял «Забойная сіла: Апошні

7.45, 19.55 Сэрыял «Каменская-3. Стыліст».

9.45, 23.15 Весткі. Дзяжурная часьць.

19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква.

18.00 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял.

22.05 Сэрыял «Спэцназ: Замах».

23.25 «Ня толькі пра футбол».

23.45 «На футболе».

8.45 «Не сумуй!».

10.00, 19.00 Весткі.

19.50 Дабранач, дзеці!

21.00 Сэрыял «Баязэт»

23.30 Народны артыст.

9.00 Сёньня раніцай.

9.20 Надвор'е на заўтра.

22.20 «Замах на нябожчыка»

22.00 Весткі+.

● HTB

23.30 Народны артыст.

20.00 Yac

прычал»

PTP

HTB

9.00 Сёньня раніцай. 9.20 Надвор'е на заўтра.

9.25 «Надоечы» 11.00, 16.00 «Сёньня» з Кірылам Пазд-

няковым. 14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно».

16.30 Сэрыял «Кодэкс гонару». 17.35 «Увага: вышук!».

18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай 18.35 Сэрыял «Вуліцы разьбітых ліхта-

роў-IV: Крумкачова слабодка».

19.50 Сэрыял «Чорны крумкач».

21.00 «Краіна і сьвет».

21.35 Чырвоная страла. 21.50 Сэрыял «Кліент заўсёды мёртвы».

• Культура

18.00 Навіны культуры з Ладай Арыстархавай.

18.20 «Хто мы?». «Габрэйскае пытані

не — расейскі адказ». 18.45 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэрыял.

19.40 Ток-шоў «Школа зласлоўя»

20.35 «Тым часам. 21.15 «Мэерхольдаўскія вечары». «Пча-

ляры». Спэктакль Цэнтру імя У.Мэер-

22.30 «Тэатральны летапіс XX стагодзь дзя». Разьдзел 1-ы.

23.00 Навіны культуры з Уладзіславам

Фляркоўскім.

23.25 «Начны палёт» 23.55 «Мастацтва фатаграфіі». Дак. сэрыял. «За кадрам. Фатографы на сваіх

• Эўраспорт

фатаграфіях»

9.30 Матагонкі. Гран-пры. Малайзія. Паўтор.

11.00 Ралі. Чэмпіянат сьвету. Сан-Рэма. Агляд. Паўтор.

12.00 Вэляспорт. Шаша. Чэмпіянат сьвету. Хемілтан. Групавая гонка. Муж-

чыны. Паўтор. 13.00 Тэніс. АТР. Фінал. Вена.

14.00, 18.30, 23.00 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Спэ-

цыяльны агляд. Паўтор. 15.00 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Эўра-

2004. Адборачныя матчы.

17.00 Футбол. Чэмпіянат сьвету па футболе сярод жанчын. Фінал. Паўтор. 21.00 Снукер. Кубак LG. Прэстан.

1.30 Матагонкі. Гран-пры. Малайзія

Спэцыяльны агляд.

кастрычніка аўторак

 $7.00,\ 8.00,\ 9.00,\ 10.00,\ 11.00,\ 12.00, \\ 13.00,\ 14.00,\ 15.00,\ 16.00,\ 17.00,\ 18.00,$ 19.00, 23.00 Навіны.

7.05, 8.10 «Добрай раніцы, Беларусь!» 8.50 Слова мітрапаліта Філарэта на сьвята Пакрова Прасьвятой Багародзіцы. 9.05 Мэлядрама «Такое каханьне»

10.45, 14.45, 16.45, 20.35, 23.25 «Мая 11.05, 18.05 Сэрыял «Ніра Вульф і Арчы

12.10 «Зона Ікс». 12.25 Камэдыя «Малпа, якая размаўляе».

14.05 «Усё нармальна, мама!» 15.10 «...І спазнай сэрца маё». Дак.

15.35 Сэрыял «Пярэварацень у школь-

ным гарадку». 16.05 «5x5»

17.05 «Псі-фактар». Сэрыял.

19.05 Мэлядрама «Дрэвы на асфальце».

20.50 Калыханка. 21.00 «Панарама». Інфармацыйны канал. най, якая кахала, ды ня выйшла замуж». 23.40 «Кліп-абойма». 23.50 «Любы капрыз».

● CTB

6.30. 15.25 «Паўэр рэйнджэрз, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял.

7.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.40 «24 ra-

8.15, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі,

8.25, 23.00 «Тэхналёгія». 8.35 Кіно: баявік «Глядыятар-2000». Алейнікавым».

жывёл». Дак. фільм. 12.00 «Сапраўднае каханьне».

13.55, 18.40 «Пасажыр без багажу». Сэ-

15.00 «Супэршоў братоў Марыё». Мульт-

6.55 «Блізьняты лёсу». Мультсэрыял.

7.50, 19.55 «СТВ-спорт».

10.05 «Сталічны футбол зь Сяргеем

10.30 «Пакуль гарыць сьвечка...». 11.00 «Дзікая плянэта»: «Вялікі парад

12.55 «Відавочца».

сэрыял. 15.50 «Маска». Мультсэрыял

21.40 Маст. фільм «Гісторыя Асі Клячы- 16.50 Кіно: маст. фільм «Сямнаццаць

імгненьняў вясны». 18.05 «Добры дзень, доктар!».

18.20 «Менск і менчукі». 18.25 «Тэма дня».

20.05 «Запрашаем паскардзіцца...». 20.15 «Добры вечар, маленькі...».

20.30 «Закон і крымінал». 20.45 Кіно: баявік «Аўганец». 23.10 «Навіны СНД».

23.30 Кіно: драма «Зладзеі». AHT

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.10 Нашы

навіны. 8.05 «Добрай раніцы».

9.05 «Зямля каханьня, зямля надзеі» Сэрыял. 9.50 Маст. фільм «Эпоха здрады».

11.25 Дыснэй-клюб: «Кім Пяць-з-плю-15.05 «Горад жанчын».

15.45, 0.15 «Фабрыка зорак-3».

16.10 Сэрыял «Бераг мары».

17.00 «Вялікае мыцьцё».

19.10 «Зямля каханьня, зямля надзеі».

18.15 «Новы дзень», «Сканэр» 18.30 «Чалавек і закон».

9.25 «Іх норавы».

10.15 Ток-шоў «Краіна парад».

11.00, 16.00 «Сёньня» з Кірылам Пазд-14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно»

18.35 Сэрыял «Вуліцы разьбітых ліхтароў-IV: Тонкасьці бізнэсу».

16.30 Сэрыял «Кодэкс гонару».

19.40 Сэрыял «Чорны крумкач»

17.35 Тэрыторыя выжываньня. 18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.

21.00 «Краіна і сьвет». 21.35 Чырвоная страла.

21.50 Сэрыял «Кліент заўсёды мёртвы» • Культура

15.00 «Плён асьветы». «Пушкін. Тысяч радкоў пра каханьне». 15.25 «Праваслаўная сталіца». «Імпэ-

ратрыцы і юродзівая». Фільм 5-ы.

15.55 «Шлях». Дак. фільм. 16.50 Улада факту.

17.15 «Вакзал мары» 18.00 Навіны культуры з Ладай Арыс-

18.20 «Тайны расейскай зброі». «Успаміны пра зброю будучыні».

18.50 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэрыял 19.45 Ток-шоў «Аркестравая яма». 20.25 «Уяўны музэй Міхаіла Шамякіна».

21.10 «Лэдзі Макбэт Мцэнскага павету». Маст. фільм.

22.30 «Тэатральны летапіс XX стагодзь дзя». Разьдзел 2-і

23.00 Навіны культуры з Уладзіславам Фляркоўскім.

23.25 «Начны палёт».

23.50 «Фантастычная будучыня». Дак. сэрыял.

• Эўраспорт

9.30 Экстрэмальныя віды спорту. Паўтор. 10.30 «Супэргоначны ўік-энд». Аўтачасопіс. Паўтор.

12.00, 17.00 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Спэцыяльны агляд. Паўтор.

13.00 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Шчасьлівая галзіна» 14.00 Футбол. Чэмпіянат сьвету па футболе сярод жанчын. Жанчыны. Фінал.

15.30, 19.30 Тэніс. WTA. Дзень другі. Цюрых. Жывая трансьляцыя.

Паўтор. 21.00 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Шчась-

лівая гадзіна». Паўтор. 22.00 Бокс. ТВА. Італія. Жывая трансь-

ляцыя.

0.00 «Алімпійскія гульні». Часопіс. 0.45 Аўтагонкі сэрыі Наскар. Канзас.

.

23.00 Навіны культуры з Уладзіславам

9.30 Ралі. Чэмпіянат сьвету. Сан-Рэма.

кастрычніка

серада

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00,

7.05, 8.10 «Добрай раніцы, Беларусь!». 9.05 Маст. фільм «Гісторыя Асі Клячынай, якая кахала, ды ня выйшла за-

19.00. 23.00 Навіны.

10.45, 13.40, 17.05 «Мая краіна». 11.05, 18.05 Сэрыял «Ніра Вульф і Арчы 12.20 Мэлядрама «Дрэвы на асфаль-

14.10 Тэлегульня «Аднаклясьнікі». 15.10 «Маскі-шоў».

15.35 Сэрыял «Пярэварацень у школьным гарадку». 16.05 «5x5». 17.05 «Псі-фактар». Сэрыял.

19.05 Баявік «Па-за законам».

23.40 «Акалэмія зласлоўя»

20.50 Калыханка. 21.00 «Панарама». Інфармацыйны ка-21.40 Маст. фільм «Плянэта Ка-Пэкс».

23.55 Кліп-абойма. 0.10 Ноч з Тамарай Лісіцкай.

● CTB 6.25, 15.25 «Паўэр рэйнджэрз, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял. 6.50 «Блізьняты лёсу». Мультсэрыял.

7.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 га-7.50. 19.55 «СТВ-спорт».

8.05, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі,

факты». 8.15 «Менск і менчукі». 8.25, 22.50 «Тэхналёгія». 8.35 Кіно: баявік «Аўганец».

10.25 «Запрашаем паскардзіцца». 10.35, 20.25 «Аўтапанарама». 10.55 Дак. фільм «Шлях да здароўя» 11.10 «Закон і крымінал».

11.25 «Дзікая плянэта»: «Дзіўн

лы». Дак. фільм. 12.00 «Сапраўднае каханьне». 12.55 «Такая прафэсія». 13.55 «Пасажыр без багажу». Тэлесэ-

. 15.00 «Супэршоў братоў Марыё». Мультсэрыял.

15.50 «Маска». Мультсэрыял 16.50 Кіно: маст. фільм «Сямнаццаць імгненьняў вясны».

18.05 Дак. фільм «Сымон Будны. Паэ-

18.40 «Смак забойства». Тэлесэрыял. 20.10 «Добры вечар, маленькі...». 20.45 Кіно: баявік «Вірус-забойца»

23.00 «Навіны СНД». 23.20 Драма «Каралева Хрысьціна». AHT

навіны. 8.05 «Добрай раніцы». 9.05 «Зямля каханьня, зямля надзеі».

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.10 Нашы

Сэрыял. 9.50 Сэрыял «Спэцназ: Замах». 10.45 Драма «Крыжакі». 11.40 «Ня толькі пра футбол».

12.00 Дыснэй-клюб: «Цуды на віражах». 15.00 «Горад жанчын». 15.45, 0.15 «Фабрыка зорак-3» 16.10 Сэрыял «Бераг мары».

17.00 «Вялікае мыцьцё». 18.15 «Новы дзень». Тэорыя неймавернасьці. «Тэлепатыя».

19.10 «Зямля каханьня, зямля надзеі». Сэрыял.

20.00 Yac 21.05 Сэрыял «Забойная сіла: Апошні 18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.

прычал» 22.05 Сэрыял «Спэцназ: Зламаная страла».

23.25 Прэм'ера, «Чалавечыя інстынкты». Фільм 3-і.

PTP 7.45, 19.55 Сэрыял «Каменская-3.

8.45 Сам сабе рэжысэр. 9.45, 22.50 Весткі. Дзяжурная часьць. 10.00, 19.00 Весткі.

18.00 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял. 19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква. 19.50 Дабранач, дзеці! 21.00 Сэрыял «Баязэт».

22.00 Весткі+. 22.20 Аўтарытэт. 23.05 Народны артыст.

● HTB 9.00 Сёньня раніцай. 9.20 Надвор'е на заўтра. 9.25 Кулінарны паядынак.

10.20 Ток-шоў «Краіна парад». 11.00, 16.00 «Сёньня» з Кірылам Паздняковым.

14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно». 16.30 Сэрыял «Кодэкс гонару». 17.35 Шчырае прызнаньне.

18.35 Сэрыял «Вуліцы разьбітых ліхтароў: Бывай, малпа, ці Прывід опэры» Частка 1-я.

19.50 Сэрыял «Чорны крумкач».

21.00 «Краіна і сьвет». 21.35 Чырвоная страла 21.50 Сэрыял «Кліент заўсёды мёрт-

• Культура 15.00 «Плён асьветы». «Пушкін. Тысяча

радкоў пра каханьне». 15.25 «Праваслаўная сталіца». «Цудоўнае стагодзьдзе». 15.55 «Берасьцейскае гета». Дак

фільм. . 16.35 «Парадак слоў». Кніжныя навіны 16.45 «Айчына і лёсы». 17.15 Што граем.

18.00 Навіны культуры з Ладай Арыс-18.20 «Тэатральны ліцэй». Фільм 1-ы «Напачатку было...»

18.50 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэ-

19.45 «Апокрыф». Ток-шоў. 20.25 «Астравы». 21.05 «Некалькі дзён з жыцьця І.І.Аб-

ломава». Маст. фільм. 1-я сэрыя. 22.15 «Pro memoria». Капэла.

14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно». 16.30 Сэрыял «Кодэкс гонару».

17.35 «Прафэсія— рэпартэр». 18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.

18.35 Сэрыял «Вуліцы разьбітых ліхта-

роў: Бывай, малпа, ці Прывід опэра». Частка 2-я.

раўнду Кубку УЭФА. Агляд.

20.40 «Эпізоды». 21.20 «Некалькі дзён з жыцьця І.І.Абломава». Маст. фільм. 22.30 «Тэатральны летапіс XX стагодзь-

23.00 Навіны культуры з Уладзіславам Фляркоўскім 23.25 «Начны палёт» 23.55 «Сьвятыні хрысьціянскага сьве-

ту». «Дрэва жыцьця». • Эўраспорт

9.30 Гольф. US PGA. Лас-Вэгас. Спэцыяльны агляд. Паўтор. 10.30, 19.00 Футбол. Першыя матчы другога раўнду Кубку УЭФА. Агляд. Паўтор. 12.30 Футбол. Першыя матчы другога

раўнду Кубку УЭФА. 15.30, 21.00 Тэніс. WTA. Дзень чацьвёр ты. Цюрых. Жывая трансьляцыя.

17.00 Пляжны валейбол. Чэмпіянат сьвету. Мужчыны. Бразылія. Жывая трансьляцыя.

0.00 Пляжны валейбол. Чэмпіянат сьвету. Мужчыны. Бразылія. 1/8 Фіналу.

чацьвер

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00,

- 9.05 Маст. фільм «Плянэта Ка-Пэкс». 11.05, 18.05 Сэрыял «Ніра Вульф і Арчы
- 14.15 «Кропка». 15.10 «Маскі-шоў»

ным гарадку».

16.05 «5x5»

- 17.05 «Псі-фактар». Сэрыял. 19.10 Драма «Абмен» 20.50 «Калыханка»
- 21.00 «Панарама». Інфармацыйны канал. 21.40 Маст. фільм «Францускі бокс». 23.30 «Кліп-абойма».

стка 1-я.

6.50 «Блізьняты лёсу». Мультсэрыял. 7.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 ra-7.50, 19.55 «СТВ-спорт».

гутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял.

● CTB

8.15 «Тэма дня». 8.25, 22.50 «Тэхналёгія».

10.40 «Без макіяжу». 11.05, 20.25 «Фільм, фільм, фільм». 11.25 «Дзікая плянэта»: «Дзіўныя жывё-

лы». Дак. фільм.

12.55 «Усё для цябе».

13.55, 18.40 «Смак забойства». Сэрыял. 15.00 «Супэршоў братоў Марыё». Мультсэрыял

12.00 «Сапраўднае каханьне».

18.05 «Тэатральныя гісторыі». 18.20 «Плянэта людзей».

> мэн-сюіта». 23.00 «Навіны СНД». 23.20 Кіно: баявік «Зорка Джайпура». AHT

20.10 «Добры вечар, маленькі...».

22.00 «Душой выкананы палёт». «Кар-

20.40 Кіно: баявік «Адрэналін».

8.05 «Лобрай раніцы». 9.05 «Зямля каханьня, зямля надзеі». 9.50 Сэрыял «Спэцназ: Зламаная страла»

11.40 Дыснэй-клюб: «Баз і яго каманда».

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.10 Нашы

15.00 «Горад жанчын». 15.45, 0.05 «Фабрыка зорак-3». 16.10 Сэрыял «Бераг мары». 17.00 «Вялікае мыцьцё».

10.45 Драма «Крыжакі»

Гуды» па-наску».

18.15 «Расейскі экстрым». 18.40 «Бяз тэрміну даўнасьці». «Робін 19.10 «Зямля каханьня, зямля надзеі».

20.00 Yac

22.00 Весткі+.

ваць вечна». PTP 7.45, 19.55 Сэрыял «Каменская-3. Стыліст».

18.00 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял. 19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква. 19.50 Дабранач, дзеці! 21.00 Сэрыял «Баязэт».

HTB

21.00 «Краіна і сьвет». 21.35 Чырвоная страла 21.50 «Да бар'еру!». Ток-шоў • Культура

19.45 Сэрыял «Чорны крумкач».

тык на троне». 15.55 «Спадарожнікі», «Зямля абяцаная». Дак. фільмы. 16.50 «Пецярбург: час і месца». «Астрана-мічны музэй Пулкаўскай абсэрваторыі».

радкоў пра каханьне». 15.25 «Праваслаўная сталіца». «Раман-

18.20 «Тэатральны ліцэй». Фільм 2-і. «Галіны і карані».

18.00 Футбол. Зборнік Лігі чэмпіёнаў

1.45 «Сэрыі». Аўтачасопіс.

22.30 «Тэатральны летапіс XX стагодзьдзя». Разьдзел 3-і.

• Эўраспорт

Фляркоўскім.

Паўтор.

23.25 «Начны палёт» 23.50 «Фантастычная будучыня». Дак. сэрыял

Агляд. Паўтор. 10.30 «Алімпійскія гульні». Часопіс. Паў-

11.00 Бокс. ТВА. Паўтор.

21.15 Алімпійскі часопіс.

12.30 Сьпідвэй. Гран-пры. Нарвэгія. 13.30 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Спэцыяльны агляд. Паўтор 15.30, 19.30 Тэніс. WTA. Дзень трэці.

Цюрых. Жывая трансьляцыя. 18.30 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Эўра-2004. Кваліфікацыя. Спэцыяльны агляд.

21.45 Гольф. US PGA. Лас-Вэгас. Спэцыяльны агляд. 22 45 Гольф 23.15 Ветразевы спорт.

0.00 Футбол. Першыя матчы другога

7.05, 8.10 «Добрай раніцы, Беларусь!». 8.45, 14.05, 16.45, 23.15 «Мая краіна».

19.00, 23.00 Навіны.

- 12.15 Баявік «Па-за законам».
- 23.40 «Новая калекцыя» Алега Лукашэ-

15.35 Сэрыял «Пярэварацень у школь-

8.05, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі,

6.25. 15.20 «Паўэр рэйнджэрз, ці Ма-

8.35 Кіно: баявік «Вірус-забойца». 10.20 «Партрэт у інтэр'еры».

15.45 «Маска». Мультсэрыял.

16.50 Кіно: маст. фільм «Сямнаццаць

18.40 Сьмехапанарама.

21.05 Сэрыял «Забойная сіла: Апошні 22.05 Сэрыял «Спэцназ». 23.25 Крэмль-9. «Пад грыфам «Захоў-

8.45 Пакой сьмеху. 9.45, 23.15 Весткі. Дзяжурная часьць. 10.00, 19.00 Весткі.

22.20 «Гістарычныя хронікі» зь Мікала-ем Сванідзэ. «1903. Акадэмік Паўлаў». 23.30 Народны артыст.

9.00 Сёньня раніцай. 9.20 Надвор'е на заўтра. 9.25 Кватэрнае пытаньне: «У стылі даміно». 10.15 Ток-шоў «Краіна парад».

15.00 «Плён асьветы». «Пушкін. Тысяча

17.15 «Царская лёжа». Балет 18.00 Навіны культуры з Ладай Арыстар

11.00, 16.00 «Сёньня» з Кірылам Пазд- 18.50 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэрыял.

22.30 Бокс. Чэмпіянат WBA. Эрфурт.

кастрычніка пятніца

БТ

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.00 Навіны.

7.05, 8.10 «Добрай раніцы, Беларусь!». 8.45, 10.40, 13.45, 16.45, 18.45, 23.35 «Мая краіна»

9.05 Маст. фільм «Францускі бокс» 11.05 Сэрыял «Ніра Вульф і Арчы Гудвін».

12.10 Мэлядрама «Абмен»

14.05 «Масква — Менск».

14.20 «На скрыжаваньнях Эўропы». Нацыянальны тэлефэстываль песьні. 15.10 «Унівэрсіяда-2003».

15.35 Сэрыял «Пярэварацень у школьным гарадку». 16.05 «5x5».

17.05 Маст. фільм «Шлях у парадыз». 19.05 Маст. фільм «Інспэктар-разява». 20.50 «Калыханка».

21.00 «Панарама». Інфармацыйны ка-

21.40 Спэцыяльны рэпартаж. «Над прорвай у мане». Фільм 2-і «Жыцьцё ў сэрыял.

21.50 Камэдыя «Каханьне і іншыя не-23.50 Трылер «Прусакі».

● CTB

6.25, 15.25 «Паўэр рэйнджэрз, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял. 6.50 «Блізьняты лёсу». Мультсэрыял. 7.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.45 «24 ra-

7.50, 19.55 «СТВ-спорт». 8.05, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі,

8.15, 18.20 «Менск і менчукі».

8.25. 23.05 «Тэхналёгія». 8.35 Кіно: баявік «Адрэналін»

9.55, 20.40 «Аўтапанарама».

10.15 «Дзікая плянэта»: «Атлянтыда. Тайны мінойскай эпохі» з цыклу «Ў пошуках страчанага сьвету». Дак. фільм. 11.10 «Тэатральныя гісторыі»

11.25 «Дзікая плянэта»: «Дзіўныя жывёлы». Дак. фільм.

12.00 «Сапраўднае каханьне». 12.55 «Сусьветныя розыгрышы».

13.55, 18.40 «Смак забойства». Тэлесэ-15.00 «Супэршоў братоў Марыё». Мульт-

15.50 «Маска». Мультсэрыял. 16.50 Кіно: маст. фільм «Сямнаццаць

імгненьняў вясны».

18.05 «Філярманічны тыдзень» 18.10 «Сьвецкая хроніка».

18.25 «Тэма дня»

20.05 «Рэактыўны бокс».

20.25 «Добры вечар, маленькі...». 21.00 Кіно: камэдыя «Халасьцяк».

23.15 «Навіны СНД». 23.35 Кіно: трылер «Небясьпека ў

AHT

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.50 Нашы

8.05 «Лобрай раніцы».

9.50 Сарыял «Спацназ». 10.45 Драма «Крыжакі». Заключная сэ-

. 11.40 Сэрыял «Твінісы».

15.00 «Горад жанчын».

17.00 «Вялікае мыцьцё».

18.50 «Поле цудаў».

20.00 Час.

19.55 Народны артыст. 20.50 «Юрмаліна-2003» 22.35 Вынікі галасаваньня «Народны

HTB

няковым.

і прыбыткі».

22.30 «Што? Дзе? Калі?»

7.45 Сэрыял «Каменская-3. Стыліст».

19.30 Мясцовы час. Весткі — Маск-

9.45 Весткі. Дзяжурная часьць

0.05 Баявік «Вірус».

10.00, 19.00 Весткі.

18.05 «Другая палова»

19.50 Дабранач, дзеці!

артыст — Ваш выбар!»

9.00 Сёньня раніцай.

9.25 «Фактар страху».

9.20 Надвор'е на заўтра.

10.20 Ток-шоў «Краіна парад».

14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно».

11.00, 16.00 «Сёньня» з Кірылам Пазд-

16.30 Дэтэктыў «Яна напісала забой-

17.30 «Нацыянальная бясьпека: адкіды

18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.

PTP

8.45 Аншляг.

9.05 «Зямля каханьня, зямля надзеі».

15.45, 21.05 «Фабрыка зорак-3». 16.10 Сэрыял «Бераг мары»

18.15 «Жарт за жартам».

• Лад 8.05 Мультыклюб.

9.00 «Мір вашаму дому».

9.35 Наша спадчына. «Мірскі замак».

11.30 Здароўе.

забытая легенда». 12.35 Маст. фільм «Прыгоды Пятрова і

12.50 Камэдыя «Закаханы з уласнага

21.45 «Мая краіна». Ток-шоў 22.35 Дэтэктыў «Неабвержныя ўлікі».

• БТ

6.20 «Дзікая плянэта»: «Вайна і кан- 22.15 «Арт-хаўз»: драма «Гатэль «Міль-

7.35 «Дастань зорку». Музычна-забаў-

8.05 «Сузор'е надзей». Нацыянальны

9.55 Атрымай новыя мільёны з «Gallina

10.00 «Кліп-абойма». Вынікі хіт-параду.

10.55 Падарожжа дылетанта. «Косава. Родныя мясьціны Тадэвуша Кась-

11.20 Маст. фільм «Жыцьцё і дзіўныя

14.00 Дак. сэрыял «Эпоха Станіслаў-

15.05 Спартыўныя танцы. Чэмпіянат

15.45 «На скрыжаваньнях Эўропы». На-

16.25 Маст. фільм «Ён разводзіцца, яна

22.00 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. Відэача-

6.30 «Дзікая плянэта»: «Востраў

8.35 Маст. фільм «Сардэчна запраша-

ем, ці Пабочным уваход забаронены».

цыянальны тэлефэстываль песьні.

19.00 Маст. фільм «Зорная брама»

тэлевізійны конкурс юных талентаў.

кастрычніка

флікт» з цыклу «Вынаходкі старажыт- ён даляраў». ных». Дак. фільм.

7.15 «Хіткліф». Мультсэрыял.

7.40 «Супэрпарася». Мультсэрыял. 8.05 «Бітлборгі». Тэлесэрыял.

8.30 Маст. фільм «Агонь, вада і медныя

10.20 «З дакладных крыніц».

11.05 «Партрэт у інтэр'еры». 11.20 «Падарожжа ў Дудуткі». Відэа-

14.30 «Дыскавэры» на СТВ»: «Лінія па-

лёту». Дак. фільм.

15.00 «Дружная сямейка». Сэрыял.

17.00 «Лёсу свайго гаспадыня».

17.20 «Хіт-момант. Прэм'ер-выпуск». 17.45 Кіно: трагікамэдыя «Прывітаньне,

артыст!». 19.30 «24 гадзіны».

20.15 Кіно: камэдыя «Кабэльшчык»

22.00 «Навіны СНД».

10.30 «Сьвецкая хроніка».

11.30 «Без макіяжу».

10.45 «Філярманічны тыдзень».

9.10 Правінцыйныя гісторыі.

Частка 1-я. 9.50 «Мая Беларусь» 10.05 Мэлядрама «Трапяткія сэрцы». 1-я

11.55 Мультфільм «Вясёлы гарод».

12.10 Мультсэрыял «Трышчан ды Іжота

Васечкіна звычайныя і неймаверныя». 14.45 «Ёсьць толькі міг...»

15.15 «Настаўніцкая». Забаўляльна-пазнавальная праграма.

15.25 «Эх, показка, показка».

15.40 «Сьпявай, душа!» «Куточак мой родны...». . 16.05 Сэрыял «Век танцу»

17.00 «Росчырк часу».

17.15 Міжнародны конкурс мадэльераў-дызайнэраў і мадэльных агенцтваў «Белая амфара-2003». Частка 1-я.

17.40 «Іншыя танцы»

1-я сэрыя.

18.50 Маст. фільм «Сакрэтны фарва-

20.30 Камэдыя «Блізьняты».

21.55 Дэтэктыў «Шарада».

8.00 Сэрыял «Твінісы».

8.55 Слова пастыра.

9.10 Здароўе.

10.10 «Смак».

10.30 Фільм з цыклу «Цікавае кіно».

. 11.50 «Ералаш».

12.10 «Мурашы-забойцы».

14.10 Разумніцы й разумнікі. 14.50 Маст. фільм «Паварот лёсу»

16.30 «Бяз тэрміну даўнасьці»: «Робін Гулы» па-нашаму»

17.00 «КВК-2003». Прэм'ер-ліга. 18.55 «Апошні герой». «Канец гульні.

20.00 Yac. 20.30 Нашы навіны

20.55 «Розыгрыш».

23.05 Баявік «Пекла».

9.10 «Расьліннае жыцьцё».

10.20 «Апэльсынавы сок».

11.10 Надвор'е на заўтра.

13.55 Смачныя гісторыі.

12.05 Маст. фільм «Стрынгер»

11.15 Усё адразу!

14.05 Свая гульня.

15.20 «Іх норавы».

толькі раз у жыцьці».

11.00, 15.00 «Сёньня» з Кірылам Пазд-

16.10 Сэрыял «Калекцыя Даніэлы Стыл:

9.45 Вайсковая справа.

10.55 Гуляем у «Кено».

12.05 Камэдыя «Бэйб». 14.05 Свая гульня.

15.20 «Жаночы погляд» 15.55 Сэрыял «Калекцыя Даніэлы

18.35 «Свабода слова»

праць Патрыка Шарпэнцье.

23.25 Начныя музы.

23.55 «Стыль ад...».

радкоў пра каханьне».

тах волскай дэльты».

16.50 «Палацавыя тайны».

«Юнацтва — гэта помста».

19.45 «Лінія жыцьця».

фільм.

Фляркоўскім.

• Культура

19.55 Маст. фільм «Ніколі не кажы

22.45 Супэрбокс: Оскар Дэ Ла Хоя су-

15.25 «Запаведная Расея». «У лябірын-

15.50 «Дакумэнтальная камэра». «Мі-

хаіл Літвякоў: 24 праўды ў сэкунду»

16.30 «Набытак рэспублікі». ЦСДФ.

17.15 Чорныя дзіркі. Белыя плямы.

18.00 Навіны культуры з Ладай Арыс-

18.20 «Тэатральны ліцэй». Фільм 3-і.

18.50 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэры

23.00 Навіны культуры з Уладзіславам

22.25 «Водны знак». Відэафільм

10.20 Сам сабе рэжысэр.

13.20 Маст. фільм «Кантрабанда».

15.00 Футбол. Чэмпіянат Расеі. «Рас-

тоў» (Растоў-на-Доне) — «Зэніт»

(Санкт-Пецярбург). Жывая трансьля-

17.00 Праграма «Вясёлы канцэрт-2».

11.0. 15.00 «Сёньня» з Кірылам Паздня-

11.15 Круты маршрут.

12.15 Клюб сэнатараў.

цыя з Растова-на-Доне.

21.20 Баявік «Загнаны».

9.05 Кулінарны паядынак.

10.00 Кватэрнае пытаньне.

10.55 Спорт «Лято 6 з 49».

11.15 Надвор'е на заўтра.

11.20 «Дзікі сьвет».

19.50 «Сумленны дэтэктыў».

19.25 Люстра.

20.20 Аншляг.

HTB

13.00, 19.00 Весткі.

Стыл: толькі раз у жыцьці». 17.05 «Найноўшая гісторыя: любіце

радзіму — маці вашу».

23.50 Афіша на заўтра.

23.55 «Сьвятыні хрысьціянскага сьвету». «Пакроў».

• Эўраспорт

6.15 Матагонкі. Гран-пры. Аўстралія. Жывая трансьляцыя.

9.15 Матагонкі. Гран-пры. Аўстралія. 15.00 «Плён асьветы». «Пушкін. Тысяча

10.30, 13.00 Ралі. Корсыка. Паўтор. 11.00 Сьпідвэй. Гран-пры. Нарвэгія

12.00, 20.00, 1.45 Футбол. Першыя матчы другога раўнду Кубку УЭФА. Паў-

13.30 Футбол. Першыя матчы другога раўнду Кубка УЭФА. Агляд. Паўтор.

15.30, 21.00 Тэніс. WTA. Чвэрцьфінал Цюрых. Жывая трансьляцыя. 17.00 Пляжны валейбол. Чэмпіянат сьвету. Мужчыны. Бразылія. Чвэрцьфі-

нал. Жывая трансьляцыя. 21.00 Тэніс. WTA. Чвэрцьфінал. Цюрых.

Жывая трансьляцыя. 23.00 «Самы дужы чалавек». Гран-пры

20.40 «Дваранскае гняздо». Маст.

0.30 «Формула». Аўтачасопіс. 0.45 «Фэрары». Аўтачасопіс.

1.15 Ралі. Корсыка.

19.00 Баявік «Чырвоны зьмей».

6.15 Матагонкі. Гран-пры. Аўстралія.

9.15 «Супэргоначны ўік-энд». Аўтача-

10.15 Матагонкі. Гран-пры. Аўстралія

11.00 Футбол. Першыя матчы другога

12.30 Супэргоначны ўік-энд. Кубак

сьвету. Монца. Жывая трансьляцыя.

13.30 Скачкі на батуце. Чэмпіянат сьве-

14.30 Тэніс. WTA. 1-ы паўфінал. Цюрых.

Жывая трансьляцыя. 16.00 Тэніс. WTA. 2-і паўфінал. Цюрых.

17.30 Скачкі на батуце. Чэмпіянат сьве-

19.30 «Алімпійскія гульні». Часопіс. Паў-

20.00 Пляжны валейбол. Чэмпіянат

сьвету. Мужчыны. Бразылія. Паўфінал.

22.30, 23.00 Экстрэмальныя віды

ту. Гановэр. Жывая трансьляцыя.

раўнду Кубку УЭФА. Паўтор.

12.00 Ралі. Корсыка. Паўтор

21.05 Баявік «Дом ля дарогі».

23.35 Начныя музы.

• Эўраспорт

Жывая трансьляцыя.

0.05 «Стыль ад...».

8 кастрычніка субота

7.35 «Новая калекцыя» Алега Лукашэвіча. «Вэнэцыя Кшыштафа Занусі». Част-

8.05 «Існасьць». Духоўная праграма. 8.30 «36,6». 9.00, 12.00, 15.00, 21.00 Навіны

9.05 Сэрыял «Вязень замку Іф». 10.00 «Усё нармальна, мама!». 10.45 «Шпілька».

11.10 Маст. фільм «Кароль-Драздавік». 12.50 «Апошні пялёстак». Мультфільм. 13.15 «Кропка». 13.55 Сэрыял «Эпоха Станіслаўскага».

15.10 Мастацкая гімнастыка. Міжнародны турнір сэрыі Гран-пры. Дзіцячыя спаборніцтвы «Baby Cup». 16.40 Маст. фільм «Агнявы стралок».

18.40 Тэлегульня «Аднаклясьнікі» 19.25 Маст. фільм «Ціхі амэрыканец».

18.00 «Маскі-шоў».

21.15 «Вакол плянэты».

нядзеля

9.00, 12.00, 15.00 Навіны.

прыгоды Рабінзона Круза».

13.35 «Маскі-шоў».

сьвету. Фармэйшн.

21.00 «У цэнтры ўвагі».

пінгвінаў». Дак. фільм.

9.45 «СТВ-спорт».

7.25 «Хіткліф». Мультсэрыял. 7.50 «Супэрпарася». Мультсэрыял.

8.15 «Бітлборгі». Тэлесэрыял.

10.00, 20.20 «Аўтапанарама».

10.20 «Менск і менчукі».

разводзіцца»

туру.

CTB

12.55 Тэлеклюб «Ваша лято».

9.05 Сэрыял «Вязень замку Іф».

ляльная праграма.

8.35 Арсэнал.

9.50, 19.55 «СТВ-спорт». 10.05 «Рэактыўны бокс».

10.35 «Разам»

. 11.50, 0.30 «Каханьне імпэратара». Тэ-

16.00 «Усё для цябе». 16.30 «Клясыка гумару»

18.50 Сэрыял «Сакрэтны фарватэр».

21.45 Маст. фільм «Аповесьць пра бед-

AHT

9.15 «У сьвеце жывёл».

17.00 «Іншае жыцьцё». Тэлесэрыял. 18.25 «168 гадзін».

. 19.45 «Пакуль гарыць сьвечка...».

20.40 «Асабісты інтэрас». 21.20 «Турпаход».

21.30 «24 гадзіны» 21.50 Кіно: мэлядрама «Агні «Сывятога

23.50 «Ha

9.00 «Не зявай!».

10.05 Мэлядрама «Трапяткія сэрцы» 11.25 Сад мары. 11.55 Мультсэрыял «Трышчан ды Іжо-

14.35 «Іншыя танцы: 22.30 Футбол. Чэмпіянат Італіі. Матч

> 15.05 «Бюро знаходак». Іранічныя замалёўкі. 15.30 «Сьвятло далёкай зоркі. Тамара

16.00 Сэрыял «Век танцу» 16.55 «Імгненьні асобы». Гістарычныя дасьледаваньні.

10.50 «Запрашаем паскардзіцца...». 20.10 Тэлебаромэтар. Прагноз надво-11.00 «Арт-экспрэс». Культурнае жыцьцё сталіцы. 11.15 «Плянэта людзей».

11.50, 0.05 «Каханьне імпэратара». Тэ-12.45 «Добры дзень, доктар!».

13.05 Маст. фільм «Зямля Саньнікава». 15.05 «Дружная сямейка». Сэрыял. 16.05 «Найлепшыя шоў сьвету» з Урмасам Отам.

19.15 «Навіны сусьветнай шоў-індуст-

Эльма».

• Лад

8.05 Мультыклюб. 9.40 Дак. сэрыял «Ахоўнікі прыроды.

12.20 Маст. фільм «Канікулы Пятрова і

Васечкіна звычайныя і неймаверныя». 14.40 Дак. сэрыял «У розных строях».

Бастун».

17.20 Міжнародны конкурс мадэльераў-дызайнэраў і мадэльных агенцтваў «Белая амфара-2003». Частка 2-я. 17.45 Камэдыя «Беражыце жанчын». 2-я

17.45 Маст. фільм «Беражыце жанчын»

22.35 Маст. фільм «Абіцель зла» ● HTB

20.25 Камэдыя «Дзяўчына з характа-

ных закаханых».

8.00 Сэрыял «Твінісы».

8.20 Служу Айчыне! 8.50 Дыснэй-клюб: «Легенда пра Тар-

10.00, 12.00 Навіны (з субтытрамі). 10.10 «Падарожныя нататкі».

10.30 Пакуль усе дома. 11.10 Дог-шоў. 11.55 «Ералаш».

12.10 Апошні праект Юрыя Сянкевіча

14.00 Дыснэй-клюб: «Мышыны дом»

«Калі заўтра на Марс». 12.40 «Лачнікі» 13.30 Сьмехапанарама.

14.25 Ток-шоў «Выбар».

15.05 КВК. Вышэйшая ліга.

17.25 Прагулкі зь пячорным чалавекам у цыкле «Жывая прырода». 18.30 Маст. фільм «Дзеці шпіёнаў-2. Востраў няспраўджаных надзей»

20.30 Контуры. 21.15 Маст. фільм «Шосты дзень». 23.25 Камэдыя «Камуфляж».

9.05 «Гарадок». 9.40 «Сто да аднаго». 10.30 Вакол сьвету. 11.25 Дыялёгі пра жывёл. 12.15 Парлямэнцкая гадзіна.

PTP

13.00 Весткі.

19.00 Весткі тыдня.

13.20 Камэдыя «Матыльда». 15.15 Гульня «Форт Баярд». 17.00 Юбілейная вечарына, прысьвеча ная 30-годзьдзю ансамблю МУС. 18.50 У «Гарадку».

20.00 Спэцыяльны карэспандэнт.

20.25 Маст. фільм «Дзікі, дзікі Вэст».

тэр». 1-я сэрыя. 20.00 «Рэгіён».

AHT

8.20 Грай, гармонік любы!

10.00, 12.00 Навіны (з субтытрамі).

11.20 «Проста сьмех!».

13.00 «Праграма перадач на ўчора». 13.45 Дыснэй-клюб: «Геркулес».

22.00 «Залаты грамафон»

18.00 «Асабісты ўнёсак»

17.15 Злачынства ў стылі «мадэрн»: маскоўская пачвара.

17.50 Маст. фільм «К-9, альбо Собачая работа». . 20.00 «Надоечы»

Жывая трансьляцыя

ралія. Паўтор.

21.30 Фактар страху. • Эўраспорт 5.00 Матагонкі. Гран-пры. Аўстралія.

9.00, 15.00 Матагонкі. Гран-пры. Аўст-

10.00, 16.00 Супэргоначны ўік-энд. Чэмпіянат сьвету. Монца. Жывая тран-

11.00 Матагонкі. Гран-пры. Аўстралія.

9.30 Ралі. Корсыка. Паўтор.

Францыя. Жывая трансьляцыя. 14.00 Супэрспорт. Чэмпіянат сьвету

17.45 Тэніс. WTA. Фінал. Цюрых. 18.45 Скачкі на батуце. Чэмпіянат сьве-

сьляцыя.

Нагадваем, што падпіскаю газэта абыходзіцца таньней

Цана падпіскі на месяц — **2043** рублі. На шапік «Белсаюздруку» — усяго 1360 рублёў. Падпіску прымаюць ва ўсіх аддзяленьнях пошты, у шапіках

Дык падпісвайся!

беларускіх, якія хочуць стаць 🕻 журналістамі.

спорту 1.15 Ралі. Корсыка.

ту. Гановэр.

Жывая трансьляцыя.

13.00 Супэрбайк. Чэмпіянат сьвету.

Францыя. Жывая трансьляцыя.

ту. Гановэр. 19.30 Супэрбайк. Чэмпіянат сьвету. Францыя. 20.00 Супэргоначны ўік-энд. Чэмпіянат сьвету. Монца. Спэцыяльны агляд. 21.00 Пляжны валейбол. Чэмпіянат сьвету. Мужчыны. Бразылія. Фінал.

22.00 Аўтагонкі сэрыі Наскар. Шарлот.

23.00 Экстрэмальныя віды спорту

1.15 Ралі. Корсыка.

Падпіска

Падпісны індэкс 63125. «Белсаюздруку».

«Наша Ніва» запрашае

студэнтаў унівэрсытэтаў — людзей

да супрацы выпускнікоў і

_ — 2100 руб.

Рэклямныя расцэнкі: — да 20 словаў (тэкставы модуль)

модуль) – 2100 руб. Аформленая абвестка з улікам кошту арыгінал-макету за 1 кв. см. — 360 руб.

Абвесткі палітычнага характару і ад грамадзкіх ар-

ганізацыяў аплачваюцца паводле рэклямных расцэ-

За кожныя наступныя 20 словаў (тэкставы

(для прыватных асобаў), на старонку 16

нак для камэрцыйных абвестак. Каб замовіць платную прыватную абвестку, трэба пераказаць грошы праз пошту на разьліковы рахунак: УНП 101115521. Рэдакцыя газэты «Наша Ніва», вул.Калектарная, 11. Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвэстбанк», код 764.

На зваротным баку блянку паштовага пераказу ў сэктары «Для пісьмовых паведамленьняў» запісваецца дакладна й чытэльна тэкст абвесткі, тэлефон для сувязі і абавязкова дадаецца сказ: «За рэклямныя паслугі».

Даведкі праз т. (017) 284-73-29

Ахмед Закаеў: На Кадырава глядзяць

як на халуя

Беларусам не звыкаць да слова «фарс» у характарыстыцы выбараў. У ацэнках выбараў прэзыдэнта ў Чачэніі вельмі часта гучала гэтае азначэньне. «Галасаваньне мёртвых душаў» — характэрны загаловак у нямецкай «Frankfurter Rundschau». Як падае праваабарончая арганізацыя «Чачэнскі камітэт нацыянальнага выратаваньня», з усяе колькасьці чачэнскіх уцекачоў у Інгушэціі (а іх там, пводлеа розных падлікаў, да 100 тыс.) прагаласавалі толькі 60.

Прэсавы сакратар Дзярждэпартамэнту ЗША Рычард Баўчэр назваў выбары ў Чачэніі «страчанай магчымасьцю», што выклікала рэзкую рэакцыю расейскага МЗС. Адразу пасьля выбараў да народу зьвярнуўся Аслан Масхадаў. Ён заявіў, што чачэнскія маджахеды ня спыняць змаганьня супраць расейскіх войскаў, пакуль тыя знаходзяцца на тэрыторыі Чачэніі.

Пра чачэнскія выбары і пэрспэктывы ўрэгуляваньня канфлікту карэспандэнтка «НН» пагутарыла зь віцэ-прэм'ерам ураду Масхадава, яго прадстаўніком у замежжы Ахмедам Закаевым.

вуць за мяжою, ацэньваюць вынікі прэзыдэнцкіх выбараў?

Ахмед Закаеў: «Выбары» — замоцна сказана пра гэты фарс.

«НН»: Кадыраў належыць да аднаго з буйных чачэнскіх тэйпаў. Ці ўплывае гэта ў Чачэніі на магчымасьці палітыка?

А.З.: Антычачэнская прапаганда пераканала ўвесь сьвет, што чачэнцы — ня нацыя, не народ, а нейкія плямёны, якія маюць сваіх правадыроў і гатовыя за іх у агонь і ваду. Гэта абсалютна ня так. У цяперашняй Чачэніі тэйпавы фактар ня мае ніякага значэньня. Тое, што Кадыраў належыць да пэўнага тэйпу, — гэта праблема Кадырава й тэйпу, да якога ён належыць. Бо ўсе нармальныя чачэнцы пагарджаюць Кадыравым як нацыянал-здраднікам. Гэтаксама і ў іншых нацыяў. У вашай гісторыі гэта было, вы павінны ведаць, што здраднікі маюць асаблівую прыроду і стаўленьне да іх, незалежна ад нацыянальнасьці, ва ўсіх народаў аднолькавае. Згадайце паліцаяў. Ка-

«НН»: Як чачэнны, што жы- пыраў — гэта здраднік, які ў такі цяжкі момант становіцца катам свайго народу. Чачэнцы — гэта звычайны народ, звычайныя эўрапейцы, хаця доўгі час яны жылі ў надзвычайна цяжкіх умовах.

> «НН»: Ці можна гаварыць пра магчымасьці нейкай самастойнай дыпляматыі Чачэнскай Рэспублікі пры Кадыраву?

А.З.: Ясна, што не. Пуцін сам у гэтым пераканаўся пасьля спробы выцягнуць Кадырава ў міжнародную палітыку як самастойнага дзеяча. Гэтая спроба правалілася. У ЗША далі дакладную ацэнку таму, што робіць Пуцін, акрэсьлілі стаўленьне да Кадырава. Як бы яго Пуцін ні называў — прызначаны, «абраны», — ад гэтага існасьць Кадырава не зьмяняецца, як і стан рэчаў у Чачэніі. Палітычныя імітацыі, якія Крэмль праводзіць з так званымі рэфэрэндумамі, амністыяй і гэтак далей, — сытуацыі не мяняюць. Прадстаўнік, сёньня прызначаны лідэрам, правадыром чачэнскага народу, ня можа быць успрыняты дэ-

на халуя Пуціна. Нават унутры краіны зь ім дыялёгу ніхто ня будзе весьці. Таму я кажу пра вялікую памылку Пуціна — спробу навязаць чачэнскаму народу і ўсяму сьвету Кадырава як самастойную асобу.

макратычным сьветам як асоба са-

мастойная. На Кадырава глядзяць як

«НН»: Цяпер, калі Крэмль гаворыць пра легітымнага прэзыдэнта й пачатак працэсу стабілізацыі, эўрапейскія арганізацыі могуць зьменшыць сваю ўвагу да сытуацыі з правамі чалавека ў Чачэніі?

А.З.: Сама пазыцыя эўрапейскай супольнасьці, АБСЭ, ПАРЭ, якія ня выказалі жаданьня ўдзельнічаць у «фарсе», сьведчыць, што істотнай зьмены ў ацэнцы чачэнскіх падзеяў 🚊 ня будзе. Усё будзе адпавядаць каньюнктуры, якую сёньня вызначаюць Злучаныя Штаты ў змаганьні з тэрарызмам. Калі Пуціну й Кадыраву 7 дасюль не ўдалося перавесьці законных патрабаваньняў чачэнскага на- 🧏 роду ў катэгорыю змаганьня зь міжнародным тэрарызмам, то і надалей ім гэта ня ўдасца. Каб жа чачэн- 5 ская вайна завяршылася заўтра, чачэнцы з свайго боку, я перакананы, пачалі б дамагацца міжнароднага расьсьледаваньня злачынстваў. зьдзейсьненых на тэрыторыі Чачэніі, і прыцягненьня да адказнасьці злачынцаў, незалежна ад нацыянальнасьці. Ці зло чынілася з боку чачэнцаў, ці з боку акупацыйных войскаў усе вінаватыя павінны быць пакараныя. Пакуль гэтага не адбудзецца, вайна ня скончыцца. Бо дагэтуль за ўсе злачынствы, што дзеяліся ў Чачэніі, ніхто не адказаў. Нават так не стаяла пытаньне. Беспакаранасьць спараджае ўсё новыя й новыя пакаленьні, якія на чачэнскай крыві ро-

бяць сабе кар'еру. «НН»: Ахмедзе, ці ёсьць небясьпека ўплыву расейскай культуры (пры такой магутнай групоўцы расейскіх войскаў) на фармаваньне мэнтальнасьці маладога пакаленьня чачэнцаў?

А.З.: Безумоўна, вайна не адраджае, не будуе, а разбурае ня толькі будынкі, але й псыхіку, культуру, побыт. Такая небясьпека ёсьць. Ня ўсё расейскае было чужым для чачэнцаў, шмат якія чачэнцы выхоўваліся на расейскай культуры, ганарацца тым, што спазналі гэта. А тое, што цяпер адбываецца ў Чачэніі, гэта нельга назваць расейскай культураю. Гэта тое гідкае, што ў сабе акумулюе сёньняшняя палітыка Крамля. Я ня думаю, што ўсё гэта можа зынакшыць мэнтальнасьць чачэнскага грамадзтва. Але ёсьць вялікая праблема — усё расейскае сёньня цэлым пакаленьнем успрымаецца як варожае й зьненавіднае. І гэтая праблема будзе стаяць доўга. Чым раней у Расеі знойдуцца сілы, якія пакладуць канец гэтай бойні, тым большы ў нас шанец у пэрспэктыве прымірыць два народы. Шараговыя расейцы не павінны несьці адказнасьці за тое, што робяць палітыкі. Але ж тое, што адбываецца, чыніцца пры ўхвале эліты. У адным апытаньні каля 70% расейцаў сказалі, што выступаюць за спыненьне вайны й пачатак мірнага працэсу. Калі толькі гэтыя сілы стануць у Маскве ўплывовымі, расейцы з чачэнцамі будуць сустракацца й кан-

тактаваць. Думаю, павінна прыйсьці новае пакаленьне лідэраў.

«НН»: У часе першай чачэнскай вайны ў недзяржаўных газэтах Беларусі можна было прачытаць, што чачэнцы змагаюцца й за нашую незалежнасьць...

А.З.: Я перакананы, што сёньня Чачэнія ваює ня толькі за сваю свабоду, але й свабоду некаторых краінаў СНД. А можа, і шырэй. Калі б чачэнцы зьмірыліся з тым, што навязвае Крэмль, Расея пайшла б далей на Каўказе, а таксама й да Украіны, Беларусі. Але нам не зразумелая пазыцыя кіраўнікоў краінаў СНД. Сёньня вырашаецца пытаньне ня толькі незалежнасьці Чачэніі, але й далейшай расейскай палітыкі. Палітычная неабачлівасьць

так я магу сказаць. Калі б мы былі слабыя, скарыліся, адмовіліся ад свайго права на дзяржаву, сувэрэнітэт многіх краінаў, які й сёньня вельмі сумнеўны, быў бы моцна ўрэзаны.

Гутарыла Вольга Караткевіч

21 кастрычніка ў Лёндане пачнуцца фінальныя дэбаты ў судзе ў справе Ахмеда Закаева — Расея патрабуе яго экстрадыцыі. Абарона пасыпяхова акрэсьліла гэтую справу як палітычна матываваную. У падтрымку Закаева выступілі расейскія палітыкі Іван Рыбкін, Асламбек Аслаханаў, Руслан Хасбулатаў, праваабаронцы Сяргей Кавалёў і Валерыя Навалворская, Алвакат Закаева Фіцджэралд падкрэсьлівае, што ягоны падабаронны перасьледуецкаеву бясьпекі.

ца за ролю ў чачэнскім супраціве, а таксама, што суд у Расеі не гарантуе За-Познань абяцае дапамогу

У VII Днях навуковай кнігі ў Познані ўдзельнічалі й беларусы. У тамтэйшым культурным цэнтры «Замак» 2-4 кастрычніка свае выданьні дэманстравалі 80 выдавецтваў, асноўная частка якіх належыць польскім унівэрсытэтам. Арганізатарам кніжнага кірмашу зьяўляецца навуковае выдавецтва Познаньскага ўнівэрсытэту імя Міцкевіча.

Ёсьць і ў нас у Беларусі традыцыя засноўваць выдавецтвы пры навучальных установах, але ніводнае зь іх ня можа пахваліцца такой колькасьцю і якасьцю выданьняў, як у поль-

скіх калег. 3 кастрычніка ў рамках кніжных Дзён была наладжаная дыскусія з удзелам беларускіх і чэскіх калегаў. Дні навуковай кнігі адбываюцца пад патранатам рэктара Познанскага ўнівэрсытэту Станіслава Лоранца, таму пан рэктар асабіста ўдзельнічаў у міжнародным «круглым стале». Склад беларускай дэлегацыі ўдала ўзмацнілі тамтэйшыя студэнты зь Беларусі. Увогуле нашыя землякі эфэктыўна інтэграваліся ў Познань, яны ўтварылі ў гэтым горадзе Беларускі культурна-асьветны цэнтар, сябрамі якога зьяўляюцца нават мясцовыя студэнты-палякі. Кіруе цэнтрам Віталь Вора-

Дзейнасьць гэтых хлопцаў і дзяўчат прыносіць надзвычайныя вынікі. Нядаўна засьпяваў па-беларуску познанскі рок-гурт «Triquetra» — гэтым летам ён стаўся адным зь ляўрэатаў «Басовішча». А на цэнтральнай Рынкавай плошчы, на той самай, дзе на вежы гарадзкой ратушы штодзень мераюцца сіламі легендарныя познанскія «koziołki», можна набыць бел-чырвонабелы сыцяжок. І вам патлумачаць, чый гэта такі прыгожы

Ініцыятарам запрашэньня беларусаў на познанскія Дні навуковай кнігі быў прафэсар Багуслаў Бакула. Доўгі час ён дасьледаваў украінскую літаратуру,

а сёлета пачаў вывучаць і бела-

Ведаючы, што праф.Бакула зьяўляешия яшчэ і актыўным выдаўцом, можна спадзявацца, што неўзабаве ў Польшчы зьявяцца кнігі беларускіх аўтараў. А пакуль у познанскіх кнігарнях іх няма. Ёсьць украінскія (Забужка ляжыць амаль у кожнай кніжнай краме), ёсьць расейскія (палякі асабліва любяць Пялевіна).

І яшчэ пра беларусаў у Познані. Напярэдадні Дзён навуковай кнігі ў гонар 750-годзьдзя наданьня Познані Магдэбурскага права Лявон Тарасэвіч размаляваў калёны мясцовага Вялікага тэатру імя Манюшкі. Праграма Дзён запрашала паглядзець на гэты незвычайны твор.

Алесь Аркуш

• навіны •

Пасол Нямеччыны пра супрацу з ЭЗ

рэчы бізнэс-колаў Нямеччыны і Беларусі заклікаў беларускіх вытворцаў да актыўнейшае працы на нямецкім рынку. А беларускі ўрад – да лібэралізацыі ўмоваў супрацы з інвэстарамі з Эўразьвязу. Пасьля пашырэньня ЭЗ ягоная доля ў замежным гандлі Беларусі вырасьце да 35%.

Гаек у Антвэрпэне

5 кастрычніка беларуская грэка-каталіцкая супольнасьць Антвэрпэну й іншых мясьцінаў Бэнілюксу сабралася на Боскай Літургіі ў царкве Сьвятога Сэрца Ісусавага. Служыў архімандрыт Сяргей Гаек, апостальскі візытатар для грэкакаталікоў Беларусі. У Літургіі ўдзельнічала больш за 70 вернікаў. У казані архімандрыт гаварыў пра абавязак кожнага хрысьціяніна несьці веру, надзею і любоў. Архімандрыт выказаў найлепшыя зычэньні айцу Яну і ўсёй парафіі, прывітаў дзетак зь нядзельнай школкі, якая існуе пры царкве.

Аркадзь Васілеўскі, Антвэрпэн

Сукенка тваёй бабулі

Восеньскія настроі ўплятаюцца ў штодзённы рытм, задаючы новы тон сваркам у крамных чэргах і хуткім частым мабільным тэлефанаваньням. Задаючы новы гук нашым музычным цэнтрам, новыя колеры нашым паласатым шкарпэткам і новыя назвы выданьням, першую старонку якіх мы адгортваем штоночы «на сон»

Восень — час сталасьці. Гэта зорны час паўналетніх і прафэсійная пара паэтаў з самагубцамі. І пакуль нястрымныя вечна юныя дачнікі ўчыняюць «закрыцьцё сэзону», зьдзіраючы плёнку з парнікоў і скуры з растлусьцелых за лета трусоў, не па гадах дарослыя, мы падхопліваем прастуды і натхненьні... Гарачыя канфлікты сканчаюцца цёплымі прымірэньнямі і простымі пацалункамі з адной бурбалкай паветра на дваіх, а агульны вецер восені-2003 мяняе назву «пераменаў» на «супакаеньне» і не сыпяшаецца зрываць далоні кляновых лістоў са старых каронаў.

Ужо амаль месяц, як лета адгрымела курортнымі начамі, ранішнімі зьлівамі, імклівымі аўтамабільнымі падарожжамі і новымі звычкамі сыходзіць назаўсёды. Восень — самы час латаць парваныя дачыненьні, зашываць раны і залечваць укусы. Восень — час пасылядоўных, упэўненых у новай раніцы людзей, чыё жыцьцё не залежыць ад надвор'я і коштаў на начную дыскатэку. Людзей практычных і амбіцыйных. Якія не раскідаюцца грашыма, а трацяць іх гэтак жа асэнсавана, як і зарабляюць. Тым часам юныя і «зялёныя» ўпадаюць у мэлянхалічна-калядэпрэсіўныя станы чаканьня іншых дзён і новых радасьцяў.

Восеньню ў моду вяртаюцца сапраўдныя заняткі і захапленьні зь мясцовым калярытам: відэагульні разам са звычкай «пагуляць на кампе» саступаюць месца настольным партыям у «Манаполію» і «косьці», а дэманстраваць свой патрыятызм на майках (і майтках) увосень куды актуальней, чым хваліцца новай статуэткай маладога Сідхартхі Гаўтамы ці зорна-паласатай кайстрай цераз плячо.

Восеньскія тэндэнцыі-рэтра ў вопратцы «завісьлі» недзе паміж стылем дзяўчат 60-х і «чувакоў па мэтале» пачатку 90-х. Абутак нібыта ўзяты зь неданошанага арсэналу бабуліных «лодачак» і невысокіх устойлівых чаравікаў на тоўстым абцасе з клясычнымі зашпількамі. Так што пазычыць будзе ў каго. І нічога дзіўнага, калі пытаньне «Гэта твая новая сукенка?» загу-

чыць як «Гэта сукенка тваёй бабулі?».

Бісэрныя паясы і фэнечкі зноў па-за модай. Хіпі, дзякуй Богу, вернуцца на вуліцы з патрабаваньняў сваёй ідэалёгіі, а ня першых павеваў сусьветных модных вырашэньняў. Адзеньне ў духу рок-сэйшнаў раньніх 90-х: чорны колер. мэтал і скура. Усё досыць груба, аднак менш агрэсіўна: атлясныя спадніцы з ланцугамі, кляпаныя камізэлькі, клясычныя чорныя лзягі з масіўнымі спражкамі. Колеры модна скрыжоўваць у пары, найбольш своечасовыя «кактэйлі» — пясочны+шэры, бледна-жоўты+бледна-ружовы, чырвоны+сіні, а таксама пэрманэнтна актуальны чорны зь бела-крэмавым. Парфума спакойная, крыху сумная і цалкам восеньская: «Lacroix Bazar Summer Fragrance» для настальгічных успамінаў, «Chanson Calme de la Mer» — для пяшчотных судакрананьняў падушачкамі пальцаў, «L'eau par Kenzo» — для ціхага засяроджаньня, «Davidoff Echo» — для шпацыраў праз ужо зусім хуткія зацяжныя дажджы.

У адрозьненьне ад парфумавых крамаў, цырульні восеньню '03 — пад пагрозай банкруцтва: у модзе адрошчваць валасы, прычым натуральнага колеру.

Існаваньне робіцца ўсё мабільнейшым: дарагая вячэра з трох страваў у шыкоўнай рэстарацыі для сучасных спатканьняў пасуе куды менш, чым абход за вечар усіх мясцовых бараў, у кожным зь якіх каштуеш па тры кактэйлі. Доўгія лісты, адасланыя Інтэрнэтам, чытаць няма часу, таму кароткія паведамленьні на мабілу з утрыманьнем 0% «левай» інфармацыі вітаюцца ахвотней. Аўтастоп застаецца на долі старых бадзягаў і экстрэмалаў рознага веку усе астатнія выбіраюць паветраныя падарожжы, падчас якіх можна атрымаць падобныя да касманаўцкіх цюбікі з маслам і сочывам.

Восень — пара суцішэньня. Пара абмакваць сваю мядзьведжую лапу ў каністру зь мёдам і рыхтаваць бярлогі на халодныя часы, заклейваючы вокны сваіх інтэрнатаў скотчам, каб не падхапіць якое віруснае інфэкцыі. Зрэшты, хвароба сёлетняй восені не прастуда і не анарэксія, а бяссоньне. Чым яшчэ можна хварэць у горадзе на Нямізе (па-літоўску «петіда» — бяссоньне)? Праз пару тыдняў яно дасягне проста касьмічных маштабаў, таму паапякуйцеся, каб пад рукой былі:

1. Рамонкавая гарбата з лыжкай мёду — ужытая цёплай, яна дапаможа заснуць і

насьніць дарагіх твараў.

2. Дыск Brainstorm «A Day Before Tomorrow» — поўны недавыказанага паўночнага смутку, самы восеньскі ангельскамоўны прадукт латыскай музыкі напоўніць вязьніцу вашага нясну стомай і жаданьнем утыркнуцца носам у плюшавыя зьвяры вашае спачывальні.

3. А цікавае чытво паспрыяе правабіць паўначы, ня думаючы пра перавагі сну над НЯсном

Дарэчы, пра чытво. Сярод модных аўтараў па-ранейшаму Каэльё і Гізэр Грэм (Heather Graham), сярод любімых — Булгакаў, Кізі і сёстры Брантэ. Аўтсайдэры не чытаюць увогуле, а вяжуць пухматыя каляровыя гольфы, каб сустрэць першыя мінусавыя тэмпэратуры яркімі і рэвалюцыйна-гарачымі.

Восень расклейвае па съценах мапы і календары, восень вяртае з марскіх адпачынкаў

апошніх дантыстаў і чыноўнікаў. Самадастатковыя і моцныя воляй ліцэісты падарожнічаюць па горадзе ў пошуках ведаў (ці адно аднаго?) і да позьніцы вартуюць свае хатнія працы; першакурсьнікі ўнівэрсытэту асвойваюць здаровы дзённы сон на задніх шэрагах лекцыйных заляў, а старэйшыя курсы падграбаюцца, каб са спазьненьнем пачаць новыя абедзенныя сэсіі ва ўнівэрсытэцкай сталоўцы: Турцыя і Парыж цяпер могуць пачакаць, роўна ж як і бабуліна вёска, дзе ўжо дакопваюць бульбу...

Як бы там ні было, тэндэнцыі — не рэлігія, і кожны з нас застаецца пры ўласным выбары. Апошнія парады: набыць якасны бальзам для вуснаў, комплексныя вітаміны, паслугу «Галасавая пошта» і не забывацца ўкінуць парасон на дно пляцака перад тым, як выйсьці ў сьвет прынцыпова новай (або чарговай — гэта як каму пашанцуе) паненкі Восені.

Teda Lee

Легінсы вяртаюцца

У чорным-чорным горадзе на чорным-чорным подыюме жыла чорная-чорная мода... Гэта ня новая дзіцячая жахалачка, а ўборы восені-2003. У восеньскай моды — дэпрэсія. У калекцыях «прэт-а-партэ» дамінуюць шэры, карычневы і чорны

колеры. А дызайнэры апраўдваюцца тым, што чорны — каралеўскі колер. Нават насычаныя чырвоныя, жоўтыя і зялёныя сполахі, што часам урываюцца ў калекцыю, нагадваюць бэнзынавыя плямы на

зярочнай вадзе калюжыны.
Галоўная тэндэнцыя сэзону — абараніць цела, ператварыць вопратку ў надзейны панцыр, каб зьберагчы ўнутраную жаноцкасыць.
Таму ў парыскіх мадэльераў сёлета такія папулярныя рыцарскія латы, кальчугі і іншае Сярэднявечча зь лёгкім дамешкам футурызму і «Зоркавых войнаў». Але гэта на подыюме. А ў зону цікаўнасьці простых сьмяротных зноў вяртаецца стыль «мілітары».

Вопратка прадстаўленая двума варыянтамі: «трэнч-коўт» і «бомбэр». Першы ўвайшоў у моду на пачатку мінулага стагодзьдзя, і насілі яго генэралы

(«трэнч-коўт» — паўшынэль), а пасьля апранулі першыя модніцы — Марлен Дытрых, Грэта Гарба, Одры Хёпбэрн. «Трэнч-коўт» — кароткі двухбортны плашч з адкладным каўняром, пагонамі, манжэтамі і накладнымі кішэнямі, на таліі абавязкова зацягваецца поясам. Мода ўсьміхаецца ня толькі даўганогім прыгажуням. Правільна скроены плашч з акуратна павязаным поясам дапаможа схаваць хібы фігуры.

Другая фішка сэзону — «бомбэр». ён жа «авіятар», «куртка лётчыка» другой сусьветнай — кароткая, да таліі, свабодная, на прытачным поясе, з адкладным каўняром і засьцежкай-маланкай. Шыецца «бомбэр» з скуры ці непрамакальных матэрыялаў і мае цёплую падкладку, у адрозьненьне ад «байкера» — «курткі матацыкліста». Той шыецца толькі з скуры і падкладкі ня мае. У гэтых куртках адлюстравалася агульная тэндэнцыя восеньскай моды: прыўзьнятая лінія таліі й пашырэньне плячэй, шырокі «верх» і кароткі «ніз» у абцяжку. «Бомбэр» павінен быць аздоблены адкладным футравым каўняром. Маленькія кавалачкі футра ў нечаканых месцах — прыкмета моднай восені. Нагадваю слова — гаржэтка. Футравыя шалікі можна насіць замест каўняра і зь вячэрняй сукенкаю, і з строем у стылі гранж.

На сваё месца нарэшце вярнулася талія. Хутчэй за ўсё, мы апошняе лета адхадзілі ў нагавіцах, што не зусім прыкрывалі... Вы ведаеце, пра што я. І дызайнэры падкрэсьліваюць гэты факт зыркімі колерамі паясоў, якія быццам крычаць: «Я тут, на таліі! Гэта маё законнае месца!» — і зьяў-

ляюцца маленькай мажорнай адду-

шынай у змроку восеньскай дэпрэсіі. Спадніцы скокнулі ўверх, тое самае зрабілі боты. У модзе зноў экстрэмальнае міні. А каб ногі ня мерзьлі, іх прыкрываюць ботамі-панчохамі незвычайнай вышыні. Адзінае выключэньне ў такой цыбата-абцасістай модзе — кароткія боты на пляскатай падэшве. І калі вы выбралі боцікі, што не прыкрываюць каленяў, ці, папросту, туфлі, халодна вам усё адно ня будзе. Бо ў моду вяртаюцца «легінсы». Для тых, хто не засьпеў моды сярэдзіны 80-х, паведамляю:

«легінсы» — шчыльныя панчохі без ступні, нешта накшталт тонкіх рэйтузаў, носяцца звычайна зь міні. Яны ўвасабляюць жаданьне прыкрыць аголеныя ногі і не паказацца вельмі сарамяжлівай. У «легінсах» на музычны Алімп узыходзіла Мадонна.

Знаёмы неяк казаў: «Прачытаў у часопісе, што ў модзе міні. Выйшаў на вуліцу — а дзяўчаты ўсе ў штанах». Так, дзяўчаты, нягледзячы на законы, што дыктуе мода, мы маем права насіць штаны. І вузкія, у абцяжку, і расклёшаныя, толькі без матроскай зухаватасьці, і клясычныя, лепш з адваротамі ўнізе. Памятайце адно: талія вярнулася на сваё месца.

Пальчаткі павінны быць доўгія, у экстрэмальным выпадку да локця. А на галаву начапіце кепку: вэльвэтавую, скураную, цьвідавую.

Ф.Собак

За пяцьдзясят кілямэтраў ад восені

За драўлянымі сьценамі дачнае Сусед усё ня можа прывыкнуць да прыбіральні-«шпакоўні» — восень. Эльфійскім поступам цікаеццца паўз намоклае лісьце, далікатна шамаціць рызманамі яблыневых швэдраў, бліскучымі вачыма валацужных сабак назірае за крумкачамі, што выдзёўбваюць кісла-сьпелую абляпіху з распаранай зямлі, маруднымі казюркамі поркаецца ў крывавым ложку каліны... Гэта не пэрсаніфікацыя. Восень сапраўды жывая. І яна жыве на маім лецішчы. На маім восенішчы.

Ейны твар падобны да твару маёй маці, калі яна ляжыць колькі хвілінаў перад сном з расплюшчанымі вачы-

Яна гэткая ж жывая, як сусед стары вайсковец, што адзін сядзіць тут да самых маразоў. Прачынаецца а пятай, робіць гімнастыку, падкормлівае напаўзьдзічэлых сабак і выпальвае па два пачкі за дзень. Яны гаспадараць удваіх — стары і во-

Пры канцы лета п'яны старшыня дачнага таварыства за дзьве пляшкі замовіў бульдозэр, які разрыў зарослую пажарную сажалку, каб «прыдаць правільную геамэтрычную форму». Цягам дзесяці гадоў людзі абсаджвалі яе дрэўцамі, запускалі карасіную драбязу. Цяпер сажалка мае правільную геамэтрычную форму. Праўда, вады ў ёй — па шчыкалатку.

кучы зямлі й ламачча, што зьявілася акурат у яго пад акном, і зрэдчас мармыча сабе пал нос манюкі на адрас гора-старшыні.

Палячы пад кволым верасьнёўскім дажджом, адчуваю наперад цеплыню машыны, што хутка павязе мяне ў горад. За пяцьдзясят кілямэтраў ад восені. Яна ж застанецца тут. Яе не забярэш, нібы замерзлае кацянё з круглымі вочкамі зь лесьвічнай клеткі. І, цьмяна ўяўляючы свой цяперашні ўзрост — 22 ці 12? уздрыгваю ад раптоўнага адкрыцьця: яна будзе чакаць.

Еду, напоўнены ціхай урачыстасьцю. Зь японскае магнітолы сьпявае асеньні гурт «ДДТ», у суладзьдзі з бонгавым дробатам дажджу. З-пад дворнікаў зьлятае ліст каліны, што разьвітальным пацалункам прысмактаўся да ўспацелага шкла. Кабета ў сьмешным ружовым дажджавіку робіць нязграбныя пасы з абочыны і разгублена ўсьміхаецца, нібы просіць за нешта прабачэньня. Спыніцца й забраць яе, прамоклую, з часночным пахам, і ўсю дарогу слухаць словы па- 🖫 дзякі... Імпульсіўна дадаю газу, пачуваючыся поўным мярзотнікам. У люстэрка задняга агляду кідае апошні дакорлівы позірк восень.

Анатоль Івашчанка 🗄

Залатая восень

Дзякуючы лагоднаму верасьню, а таксама доўгаму «бабінаму лету» прырода сёлета адклала на два-тры тыдні надыход «залатой восені». Менавіта так называем мы час, калі дрэвы й хмызьняк апранающиа ў пярэсты строй. Доўжыцца гэта каля месяца, пакуль ліставыя пароды ня скінуць апошняе ўбраньне. Штуршком да гэтага зьяўляюцца некалькі дзён з моцнымі ранішнімі прымаразкамі.

Наагул, сярэднясутачныя тэмпэратуры ў гэты час вагаюцца ад +4 да +12°C. Ападкі ідуць, згодна з назіраньнямі, кожны другі дзень, але ж вядома, якімі працяглымі бываюць кастрычніцкія дажджы. Адбываецца такое калі звычайны ў гэты час моцны цыклён з Атлянтыкі «завісае» над Беларусяй пры адсутнасьці ветру. Вядома ж, дажджы па паўдня не дадаюць настрою ўсім нам, але для расьлін яны неабходныя, асабліва пасьля сыпякотнага лета. У 2002 г., напрыклад, мінімальны ўзровень вады (які завецца межаньню) на большасьці рэк краіны назіраўся ў верасьні і быў анамальна нізкі. Невядома, што было б, калі ня моцныя дажджы менавіта ў «залатую восень».

Здараюцца і іншыя зьявы. Восень 1965 г. была падобная на гэтую: цёплая й павольная. А 11 кастрычніка на значнай частцы краю пайшлі моцныя сьнегапады, якія нарабілі шмат шкоды. Лісьце амаль усё было на дрэвах, і сьнег зь лёгкасьцю ламаў галіны. А пасьля

А ў 1955-м прыкладна такімі ж днямі ў Беларусі здараліся моцныя грымоты. У Менску навальніца адбывалася ажно два дні — першы й апошні раз за стагодзьдзе.

Юры Фралоў

Сэкс тут і цяпер: абмеркаваньне на форумах

Нумар «Нашай Нівы», прысьвечаны беларускаму сэксу, актыўна абмяркоўваўся на інтэрнэт-форумах (www.nn.by, www.knihi.com, www.litara.net). Вось некаторыя вытрымкі:

sciply, 10.09.2003, 10:37

Пасьля чытаньня сэкс-нумару ў мяне нарадзіўся афарызм: «Творчы чалавек — гэта той, каму хочацца пісаць пра сваё наведваньне прастытутак».

Мікола, 12.09.2003, 4:22

Напэўна, паны Луцкевічы, Уласаў і іншыя пачынальнікі «першай беларускай газэты» перавярнуліся б у сваіх магілах, калі б пабачылі, ЯКІ характар нададзены цяпер іх некалі беларуска-адраджэнскай газэце... Гэты нумар — амаль спрэс пра сэкс і эротыку. Дык жа трэба чакаць, што наступны будзе прысьвечаны хіба што рознай жрачцы, а пазанаступны мусіць быць пра ўсялякае пітво... Далей можна зрабіць нумар пра сродкі асабістай гігіены

Вядома, у Беларусі патрэбны выданьні эратычныя ды аб эротыцы. гэтаксама як і пра жратву-пітво, сродкі гігіены і аб усім такім падобным. І яны ёсьць — вось цяпер «Нашу Ніву» відавочна трэба лічыць апошнім дадаткам у іх шэрагу.

Але шкада, што ў выніку ПЕРА-РАДЖЭНЬНЯ цяпер фактычна ЗЬНІ-КЛА ў Беларусі тое беларуска-нацыянальна-адраджэнскае выданьне, якое мы раней ведалі як «Нашу Ніву». І яшчэ: несумленна ТАКОЙ цяперашняй «НН» выводзіць свой радавод ад «НН» братоў Луцкевічаў

ZmiLa, 12.09.2003, 10:30

Беларускай культуры патрэбна ўсё. І сэкс таксама. «НН» ня будзе цалкам палітычнай газэтай. Гэта беларуская газэта. Пра беларускае жыцьцё. А ў ім ёсьць і сэкс, і нацыяналізм. То гэта ўсё будзе і ў «НН». Ня

Azef, 12.09.2003, 10:33 Хрэна вам, спадарства!

1. Нумар пра ежу ўжо быў. Спа-

дзяюся, зробяць і яшчэ (прынамсі, хацелася б). 2. Перараджэньня тутака ніякага

няма. Вы бачылі падшыўкі «НН» пачатку XX стагодзьдзя? Дзе там выдаўцы ўнікалі надзённых праблемаў сваіх чытачоў? Хіба там не пісалі пра сельскую гаспадарку? Хіба там не вялі асьветніцкай працы наконт гігіены ў побыце?

Здыміце ружовыя акуляры з сваіх ільсьністых пысаў. Паглядзіце праў-

Наконт адраджэнства... Вы, вядома, можаце бясконца адраджаць. Але чым у такім разе вы адрозьніваецеся ад будаўнікоў камунізму — гэтага «сьветлага заўтра чалавецтва»? Не адраджаць трэба, а нармальна жыць. Вы, старпёры, усё яшчэ мерыцеся 80-мі гадамі мінулага стагодзьдзя. Прачніцеся — ёсьць маса маладых людзей, якія вырасьлі не пры савецкай уладзе, а пры Рэспубліцы Беларусі. «НН» слушна робіць, што арыентуецца на моладзь, на ейныя

сузі, 12.09.2003, 13:12

Трэба пісаць пра сэкс, і пра новыя кірмашы, і пра сэрвіс у прыбіральнях, і пра бутыкі з сэканд-хэндамі, і пра хітрыя спосабы разбагацець ды не паказаць сайго багацьця, і пра інтэр'еры, і пра суіцыды, і

пра бздуры й лухту, і пра літаратуру й мікалёгію. А адраджэньне разам з лысымі бяззубымі рупліўцамі ў шэрых куртачках і ношаных басаножках астабрыдлі яшчэ пазале-

rydel.net, 12.09.2003, 15:10

Як шмат хто кажа, САПРАЎДНАЯ «НН» памерла. Пытаньне толькі ў тым, калі. Усе называюць розныя — 1994, 1996, 1997. Але факт, што «НН» «ісьціннай» няма ўжо даўно. Гэта зусім іншая газэта, якая мае тую самую назву, што і ГАЗЭТА НАША НІВА.

Мікола, 12.09.2003, 15:11

«Надзённымі праблемамі сваіх чытачоў» «НН» пачатку стагодзьдзя займалася менавіта так і таму, як то было б мэтазгодна для прамоцыі й рэалізацыі вельмі відавочнай сацыяльна-палітычнай нац.-адраджэнскай праграмы. А НЕ таму, каб завабіць кагосьці на «смажанінку». Вы гэтага пункту ў старой «НН» хіба не заўважылі?.

«Наконт адраджэнства... Вы, вядома. можаце бясконца адраджаць... Не адраджаць трэба, а нармальна

Цудоўна! Я згодны, што і жыць таксама трэба нармальна. Так, дарэчы, і стараюся. Але пісаць пра гэтае «нармальна жыць» — справа газэтаў «Менскі Бульвар», «Віцебскі Самавар», «Новы Кілбасны Агляд» і часопісу «Месячны Дзёньнік Здаровага Сэксу». А НЯ «НАШАЙ НІВЫ»! Дык жа «Кілбасных Аглядаў» у нас ёсьць і заўсёды будзе. Я ж шкадаваў, што вось ня маем болей такой газэты, як «Наша Ніва».

anna. 12.09.2003. 17:23 У «НН-сэкс» мяне ўразіў не Бартосік, а Вольга Караткевіч. Радком «Сэксу хочуць усе». Ня столькі безапэляцыйнасьцю, колькі недакладнасьцю.

аяш, 12.09.2003, 18:06

Вывад: ня плысьці па чужым, навязаным нам цячэньні, як гэта робіць амаральная частка «адраджэнцаў» (выраджэнцаў)

Ёмкі Дзядзька, 14.09.2003, 08:52

Як сказаў Пазьняк на пачатку 90-х, «у Беларусі эротыкі няма і ніколі не было!»

Пачытаўшы гэты форум, мне падалося, што сапраўды гэта так, прынамсі для старэйшага пакаленьня беларускіх патрыётаў. А што тады ў Беларусі было? Бульба (з XVIII—XIX зямелька гарапашная, конік кульгавы ды саха. (Чытайце клясыкаў, вэтэраны адраджэньня).

Дык гайда на вёску ўсімі суполкамі, адродзім сапраўдную Беларусь, тую, што засела ў генэтычнай памяці, пра якую сьняцца сны ў гарадзкіх ложках. Чаго ж Вы, большасьць старой інтэлігенцыі, ёй здрадзілі — уцяклі ў горад, да гвалту і сэксу, тэлевізараў і спаку-

HE — ЭРОТЫЦЫ I СЭКСУ! ТАК — БУСЛУ І КАПУСЬЦЕ!

fuf, 14.09.2003, 11:34

Думаю, што тут як з палітыкамі. Ці ў Беларусі няма свайго Жырыноўскага або Тыміньскага? Ёсьць і блазны, і дэбілы. Але ўся рэч у стаўленьні грамадзтва да іх. У Беларусі ўсё, што кажа беларускі Жырык (які-небудзь Касьцян), — гэта дзяржаўная палітыка, а ня простая дурасьць. Лукашэнка, натуральна, — галоўны эксцэнтрык. Але жыцьцё ў нас — чорна-белае. Няма россыпу рознакаляровых шарыкаў. Таму і сэкс у адраджэнскай газэце ў нас успрымаецца як «блазан v парлямэнце». Паколькі ж v нашым парлямэнце ўсе па вызначэньні - дзяржаўныя мужы, дык мы ня можам з усяго гэтага парагатаць або пакпіць, а з сур'ёзным тварам кажам пра перараджэньне «парлямэнту» адраджэнскай газэты. Насамрэч праблема ў ракурсе, зь якога глядзім на гэта ўсё мы самі. Увесь на-

Чытачка АРХЭ, 17.09.2003,

Тэма сэксу ў творчасьці жанчын рэч досыць спрэчная. Quod licet bovi, non licet Jovi.

Я на свае вочы бачыла, як за эратычныя (добра напісаныя!) вершы крытыкавалі дзяўчыну. Увага: крытыкавалі менавіта за зварот да такой тэмы. Хлопец сказаў прыблізна так: «Вось у Жыбуля — гэта жартоўна, а ў цябе сур'ёзна... Замуж табе трэ-

anna, 18.09.2003, 9:24

Вяртаецца беларус з камандзіроўкі. Жонка адчыняе дзьверы і чмокае яго ў шчаку. Беларус:

— I да чаго такая оргія? Гэта я па ТВ-канале «Расея» пачу-

Juraś, 20.09.2003, 20:10

Ubačyŭ ja hety numar. Miarzota. Niejkija jašče dzieŭki z hołymi cyckami, bolšaść tekstaŭ — čarnucha prymityŭnaja, kali b nia mova, ja b padumaŭ, što heta nia «Naša Niva», a niejkaje rasiejskaje спідынфо. Nie, niaŭžo HETA «Naša Niva»??? Hołaja dzieŭka najbrydčejšaje hledzišča ŭ śviecie! Seks haniebny dehieneratyŭny zaniatak! Dałoŭ erotyku i seks!!!

Геаграфія Глёбуса

Усьлед за тоўстымі глянцавымі «Творамі» Глёбуса выйшла наступная кніга сэрыі: танчэйшыя, але такія ж глянпавыя «Сшыткі». Не хапелася б, каб наступнай кнігай былі «Лісты». Не хацелася б таксама, каб ад кніжкі да кніжкі пагаршалася якасьць паперы.

Агульны настрой «Сшыткаў» адпачынкавы, ненавязьлівы. У большай частцы гэта рэфлексіі, выкліканыя летнімі падарожжамі. Чытаць найлепш у спакойнай абстаноўцы зь любой старонкі.

Глёбус багата зрабіў для таго, каб ізноў навучыць беларуса правільна лічыць кілямэтры. Бо ад Менску да Барсэлёны бліжэй, чым да Якуцку, а да Вільні — чым да Бранску і г.д. На Каталёнію, Рым, Парыж і Лёндан сучасьнікі глядзяць праз Глёбусавы акуляры, паралельна засвойваючы тое, што між радкоў. А між радкоў — беларуская посткаляніяльная тэорыя, сфармуляваная ў маскоўскіх малюнках ды крымскіх замалёўках яшчэ годзе так у 92-м.

Глёбусавы падарожжы ў вялікай меры ўнутраныя: яны не набываюць тым большую каштоўнасьць, чым далейшы аўтар ад дому. Пра вандроўку ў Ракаў напісана зь няменшым кайфам, чым пра Эгіпэт.

Той, каму ўсё гэта нецікава, можа паглядзець «карцінкі». На іх ёсьць сам аўтар і яго творчасьць, ёсьць голыя дзеўкі (здыманыя і маляваныя), ёсьць нават бюст Гётэ.

Усё гэта разам, у спалучэньні з накладам у тысячу асобнікаў і цаной 15 тысяч рублёў, дазваляе зрабіць выснову: кніжка заўважная. Іначай нельга: назваўся Глёбусам — круціся як хочаш.

P.S. Фота аўтара на форзацы — а la спалоханы Аляхновіч.

Яўген Квач

Насалода Міцкевічам

Працяг са старонкі 6.

Ды чаго дзівіцца, што пан Урбанкоўскі з скрыгатам зубоўным згадвае пра беларускае паходжаньне Вешчуна, пра беларускія рэаліі і матывы ў ягонай творчасьці, абмінае вядомае выказваньне пра нашую мову ў Калеж дэ Франс, калі нават сын Паэта — Уладзіслаў — прыклаў нямала намаганьняў, каб дарэшты спольшчыць свайго бацьку-ліцьвіна.

Новы зборнік Міцкевіча, як і надрукаваная летась кніга ягонага аднакашніка Ігната Дамейкі, дае матэрыял для роздуму. Здаецца, што ў прадмове беспадстаўна гаворыцца пра «беларускіх паноў» Верашчакаў: яны не атаесамлялі сябе з «простым людам». Эмілія Плятэр — не беларуская Жанна д'Арк: і не атаесамляла сябе зь людам, і паўстаньне 1831 г. было для буйное шляхты апошнім рокашам, а не рэвалюцыяй. (Дарэчы, род Плятэраў можа быць паказальным у сэнсе дэградацыі. Даўшы такую слаўную дачку, ён у 1863 г. нічым ня ўславіцца, у 1904 г. Адам, Аляксандар, Мар'ян і Юры Плятэры будуць пляскаць у ладкі на адкрыцьці помніка Кацярыне II у Вільні, а ў 1926 г. граф Плятэр разам зь іншымі панамі будзе шукаць у Пілсудзкага ўправы на Сялянска-работніцкую грамаду.) Дый філяматы — не беларуская моладзь: ня зь люду. У першай палове XIX ст. яшчэ цьвёрды быў падзел нашае краіны на Літву і Беларусь. І філяматы пачува-

ліся ліцьвінамі, людзьмі паходжаньня рускага, а нацыі польскае. А вось Ян Баршчэўскі пачуваўся сынам Беларусі, хоць, ізноў жа, нацыі поль-

Мы можам услаўляць Міцкевіча як песьняра тае Літвы — Наваградчыны, Панямоньня, як пачынальніка рамантызму. Але пісаць, што Міцкевіч ня стаў «цалкам беларускім паэтам» толькі дзеля таго, што «не было яшчэ ні беларускага чытача, ні беларускага выдаўца», рызыкоўна. Чытач быў: беларускае сялянства ўжо азвалася голасам Паўлюка Багрыма. І больш за 50% шляхты ў побыце карысталіся беларускаю. З другога боку, Адам Завадзкі і Ёкель Дворац не былі беларускімі выдаўцамі, але друкаваць кнігі Вінцэнта Луніна-Марцінкевіча не алмовіліся. Ды згадаем, што менавіта Дунін-Марцінкевіч першы аб'яднаў у сваёй сьвядомасьці Літву і Беларусь ды сьведама «пад старасьць зрабіўся песьняром беларускага народу». А для гэтага трэба было, каб літаратура сапраўды дэмакратызавалася, каб Марцінкевіча падтрымліваў Уладзіслаў Сыракомля. Міцкевіч ня стаў цалкам беларускім паэтам, таму што да гэтага не дасьпела грамадзкая сьвядомасьць і, калі быць пасьлядоўным, грамадзкае быцьцё таксама.

Зь філямацкае пары ў тутэйшым «польскім грамадзянстве» акрэсьліліся дзьве лініі: міцкевічаўская і дамейкаўская. Адна праз Дуніна-Марцінкевіча і Сыракомлю вяла да Францішка Багушэвіча, братоў Луцкевічаў і Янкі Купалы, другая — да графоў Плятэраў і Тышкевічаў, князёў Любамірскіх і Радзівілаў, Сапегаў і Чартарыйскіх, якія прасілі колішняга беларуса Пілсудзкага (сам называў сябе беларусам) і распаўсюдніка кніжак Багушэвіча расправіцца зь беларусамі. Гэтыя людзі ў найлепшым разе маглі нешта даць чужым народам, свайму ж — нічога.

Да такіх высноваў прывяла мяне новая кніга Міцкевіча, якую ўклаў, пракамэнтаваў і забясьпечыў прадмоваю Кастусь Цьвірка. А чытаць Вешчуна — заўсёды асалода. Шчасьлівы той, хто ведае польскую. Калі ж не, тады трэба разгарнуць гэтую

Анатоль Сідарэвіч

ДЫСКАГРАФІЯ

Папсавікі як матылькі — зьмяняюць адзін аднаго літаральна штодня, і стала замацавацца сярод гэтых усіх дзявочых-хлапечых камандаў амаль немагчыма. А «Краскі» ў такіх варунках выдалі трэці альбом і амаль запісалі чацьверты.

Альбом «Оранжевое солнце» не зусім звычайны, бо атрымаўся ён у выніку віртуальнага экспэрымэнту: на пачатку лета на сайце выдаўца і прамоўтэра «Красак» кампаніі «Real Records» быў абвешчаны конкурс на стварэньне найлепшага рэміксу на ранейшыя песьні «Красак». Найболей удалыя рэміксы (15 трэкаў) можна пачуць на гэтым альбоме (калі, вядома, вам цікава слухаць рэміксы на танцавальную музыку). Акром гэтага ёсьць на дыску тры новыя творы (на загалоўную • песьню альбому днямі быў зьняты кліп).

«Краскі» тым часам пераклаліся на ангельскую мову і паехалі з турам па Нямеччыне і Галяндыі. Сяргей Будкін

Аранжавае сонца Чатыры бандыты Оранжевое солнце. Краскі (р), Real Rec. 2003 Папсавікі як матылькі — зъмяняюць адзін ад-

Расейскае кіно 90-х ступеньню «чарнушнасьці» нагадвае прозу Юр'я Станкевіча. Яшчэ ў перабудовачны час «праўда жыцьця» пачала настойліва выпіхваць з экрану «пазытыў» і ўрэшце выпхнула зусім. Нават дзіцячае кіно, якое паводле азначэньня павінна быць сьветлым. зьвялося да фільмаў пра беспрытульнікаў і малалетніх злачынцаў («Прывітаньне ад Чарлі-трубача», «Спартак і Калашнікаў»).

Вось і ў новым фільме «Бумэр» рэжысёр-дэбютант Пётар Буслоў зьвяртаецца да жыцьця напаўкрымінальных «нізоў». Фільм апавядае пра чатырох «крутых» сябрукоў, якія не падзялілі сяго-таго зь яшчэ круцейшымі ды змушаныя былі кінуцца ва ўцёкі на ўгнаным «бумэры» (ці, па-простаму, аўтамабілі «ВМW»). Яны думаюць, што змогуць пераседзець заваруху ў правінцыі, але... аўтары фільму вырашылі ня быць паблажлівымі да сваіх герояў.

На расейскую правінцыю ў расейскіх фільмах лепей не глядзець. Праўда, успомніўшы Станкевіча, спадзяешся, што павінен быць і іншы, нармальны бок. У «Бумэры» гэты бок ледзьве праступае. Сымпатыю выклікае вобраз Сабачыхі (на здымку) — народнай лекаркі, да якой «браткі» зьвяртаюцца па дапамогу, калі аднаго зь іх пратыкаюць адкруткай дальнабойшчыкі. А вось міліцыя ў фільме падаецца безь ніякіх сьветлых фарбаў — суцэльныя хабарнікі і круцялі.

Стваральнікі «Бумэру», відавочна, хацелі паказаць гледачам, што нічога прывабнага ў жыцьці крутых няма, што яны зазвычай кепска сканчаюць. Вартая задума. Вось толькі ці дасягаецца пастаўленая мэта? Бо гледачам даводзіцца суперажываць бедным «браткам», якім скрозь не шанцуе. А ад суперажываньня няпроста перайсьці да асуджэньня.

Галоўныя пэрсанажы быццам і калярытныя па-свойму, «пабраткоўску», але індывідуальнасьці ім не стае. А калі дадаць амаль алнолькавую вопратку і гаворку на аднолькава ўзорнай «фені», то нескладана зблытаць аднаго «героя» з другім.

Фільм глядзіцца дастаткова цікава, але «алкрыцьцём» мне не падаўся. Хоць ён і ўзяў касавы рэкорд апошніх гадоў: зборы перавалілі за мільён даляраў.

Іван Пятроў

● НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ●

Азёры Беларусі ў легендах і паданьнях / Склад., запіс, апрац. А.Ненадаўца. — Менск: Беларусь, 2003. — 327 с. — (Мой родны кут). 3500 ac.

Нарач, Князь-возера, Нешчарда й яшчэ сотні азёраў праз прызму паэтычнага народнага сьветаўспрыманьня. 2800 руб. Беларускі й беларусаведны

друк на Захадзе: Асобныя выданьні: Бібліяграфія / Беларускі ін-т навукі й мастацтва; Склад. З.Кіпель, В.Кіпель. — Нью Ёрк—

Менск, 2003. — 584 с. Астаповский В., Божанов В., Малиновский В. История белорусской государственности: Учеб. пособие / Академия управления при президенте. — Минск, 2002. — 192 с. 200 ас.

Утварэньне Рэчы Паспалітай аўтары дапаможніка называюць інкарпарацыяй ВКЛ у Каралеўства Польскае. Разьдзел. прысьвечаны ня дужа спрыяльнаму для нацыянальнай дзяржаўнасьці пэрыяду 1795—

1917 г., носіць сьціплы назоў «Дзяржаўна-прававыя адносіны Беларусі й Pacei».

Документы по истории православной церкви на Беларуси XVIII-XX в. в фондах государственных архивов Республики Беларусь: Межархивный справочник / Авт.-сост. О.Добычина и др. Минск: БелНИИДАД, 2003. 284 c.

Шарков А. Архипелаг ГУПВИ: Военнопленные и интернированные на территории Беларуси: **1944—1951 г.** — Минск: Тесей, 2003. — 168 с.: ил. 1000 ас.

У адбудове разбуранага вайною Менску ўдзельнічалі нямецкія ваеннапалонныя. Але ж былыя вайскоўцы Вэрмахту працавалі ня толькі на аднаўленьні сталіцы: па ўсёй тэрыторыі Беларусі дзейнічала сетка лягераў для інтэрнаваных і палонных. Кніга ўпершыню асьвятляе гэтую старонку гісторыі. Пытайцеся ў «Акадэмкнізе». Цана 9000 руб.

Тацяна Вабішчэвіч

Джон Максвэл Кутзэе

Эсэ пра цэнзуру

Зьдзяйсьненьне абразы

Прадмова

Пісьменства не квітнее пад цэнзурай. Гэта ня значыць, што вырак цэнзара, ці ўнутранага вобразу цэнзара, — гэта адзіны ці нават галоўны чыньнік ціску на пісьменьніка: ёсьць формы ціску, успадкаваныя, набытыя ці накінутыя самому сабе, якія могуць адчувацца больш пакутліва. Могуць нават быць выпадкі, калі вонкавая цэнзура падбівае пісьменьніка на цікавыя шляхі ці спрыяе вынаходлівасьці. Але Эзопавы хітрыкі, на якія правакуе цэнзура, зазвычай ня больш як дасьціпныя; тады як перашкоды, якія пісьменьнікі здольныя наклікаць самі на сябе, пэўна, досыць шматлікія і разнастайныя, каб не шукаць дадатковых.

Тым ня менш, лля агульнага лабра, для дабра дзяржавы час ад часу ўсталёўваюцца мэханізмы рэгуляваньня і кантролю, якія, паводле бюракратычнай завядзёнкі, растуць і ўмацоўваюць самі сябе. Пісьменьніку цяжка стрымаць недаверлівую ўсьмешку, назіраючы за маштабнасьцю такіх мэханізмаў. Калі выявы, простыя цені, сапраўды настолькі небясьпечныя, думае ён, тады пэўна, што адэкватнымі контрзахадамі былі б іншыя выявы, контрвыявы. Калі насьмешка зьневажае дзяржаву, калі блюзьнерства абражае Бога, калі парнаграфія прыніжае пачуцьці, дык, пэўна, досыць было б узьняць мацнейшыя і больш пераканаўчыя контргаласы на абарону аўтарытэту дзяржавы, на хвалу Бога, на ўзьвялічаньне цнатлівага каханьня.

Гэты адказ цалкам адпавядае тэлеалёгіі лібэралізму, які верыць у адкрыцьцё рынку спаборным сілам, бо ў доўгатэрміновай пэрспэктыве рынак хіліцца да дабра, гэта значыць да прагрэсу, які лібэралізм разумее ў гістарычным і нават мэтафізычным сьвятле. Гэта цалкам супярэчыць сьветагляду больш строгіх плыняў ісламу, юдаізму і пратэстанцкага хрысьціянства, якія — заўважаючы спакусьлівую і д'ябальскую сілу ў корані моцы выявы і таму ня маючы падставаў спадзявацца, што ў вайне выяваў, вайне бяз правілаў, добрыя выявы здабудуць перамогу, — уважаюць за лепшае забараняць ідалаў.

Тут мы дасягнулі зыходнага пункту спрэчкі аб правох індывідуума як супярэчных правам калектыўнага. Спрэчка досыць даўняя, каб не разглядаць яе тут падрабязна, і да яе мне няма чаго дадаць, апроч, хіба што, перасьцярогі ад тае маральнае чуйнасьці, якая прыводзіць да вы-

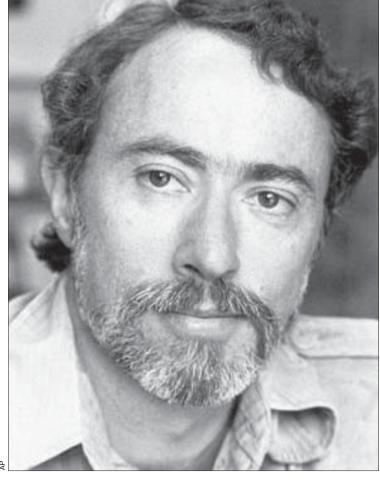
значэньня ўразьлівых групаў людзей лзеля абароны іх ал школаў, прыроду якіх ад гэтых людзей належыць хаваць. Бо (гэта аргумэнт) проста ведаць зло — значыць пакутаваць ад яго. Я маю тут на ўвазе найперш дзяцей, хаця гэты ж аргумэнт прыводзяць і ў дачыненьні да гэтак званых «легкаверных». Мы заклапочаныя тым, як абараніць дзяцей, у значнай меры — як абараніць іх ад іхнай бязьмежнай цікаўнасьці да полавых пытаньняў. Але мы не павінны забываць, што дзеці ўспрымаюць кантроль над іхнымі дасьледаваньнямі кантроль, які паводле азначэньня ня можа дакладна назваць тое, што забаронена, — не як абарону, а як фрустрацыю. Ці ня могуць дзеці з тых захадаў, якія дарослыя робяць, каб не дапусьціць задавальненьня дзіцячай цікаўнасьці, лягічным чынам выснаваць, што іхная цікаўнасьць вартая асуджэньня; а з тлумачэньняў, якімі дарослыя абгрунтоўваюць абмежаваньне іхнай свабоды, хісткіх тлумачэньняў — ці ня могуць яны выснаваць, што іх лічаць няздольнымі паводзіцца маральна? Ці ня можа этычная крыўда, зробленая дзіцяці ў гэтым працэсе, быць трывалейшай, чым любая шкода, якую дзіцё можа пацярпець, ідучы сьледам за сваёй цікаўнасьцю? Гэта ня ёсьць ані аргумэнтам за,

ані аргумэнтам супраць таго, каб хаваць сэксуальна выяўныя матэрыялы ад дзяцей. Гэта рэфлексія пра суадносіны розных шкодаў, пра балянс эфэмернасьцяў, пра выбар паміж злом і злом. Робячы такі выбар, мы маглі б уключаць у нашыя разьлікі тэзу, што рэчы, якія дарослыя робяць адно аднаму ці зь целамі адно аднаго, ня толькі інтрыгуюць ці бянтэжаць малое дзіця, але й падаюцца яму звыродлівымі і сьмешнымі, аж да дурасьці; а таксама ўвагу, што незалежна ад таго, ці дзіцяці ўдаецца блякаваць думку, што і ягоныя бацькі могуць рабіць тое, што робяць людзі на карцінцы, — маці ці бацьку цяжка не праектаваць гэтай думкі на дзіця і, зноў перажываючы яе празь дзіця, не адчуваць зьбянтэжанасьці, сораму і нават злосьці. Ня варта нам забываць і пра тое, хто найбольш зьбянтэжаны, калі бесстароньняму пагляду дзіцяці адкрываюцца відовішчы грубай дарослай аголенасьці. Гэта складаны момант; але ці не ўвахолзінь у нашае жаланьне хавань такія відовішчы ад дзіцяці жаданьне не апусьціцца, паводле ўласнай асацыяцыі, у вачах дзіцяці, ня стаць аб'ектам дзіцячай агіды ці кпіны? Макс Шэлер разрозьнівае аголенасьць Афрадыты, выяўленай з такой пачнівасьню, што злаенна, вакол яе статуі покрыва цноты, і «дэанімацыю», альбо страту душы, якая адбываецца, калі прымітыўная або дзіцячая цікаўнасьць страчаная і на аголенае цела глядзяць дасьведчаныя вочы. Ён зьвязвае дэанімацыю з тым, што ён называе «апэрцэптыўным вылучэньнем» полавых органаў зь цела: калі яны ўжо не ўспрымаюцца як адно цэлае зь целам, ані яшчэ не ўспрымаюцца як «абсягі выражэньня ўнутраных жарсных рухаў», полавыя органы — асабліва, можна зацеміць, мужчынскі орган, падобны з выгляду да нейкай высунутай кішкі, — рызыкуюць стаць аб'ектамі агілы. Ня дзіва, што нам хочашца ахаваць дзяцінства ці дзяцей, абараняючы іх ад гэткіх відовішчаў; але чые пачуцьці мы баронім у першую чаргу — іхныя ці нашы ўласныя?

Полавыя органы, заўважае Сьвяты Аўгустын, рухаюцца незалежна ад волі. Часам яны рэагуюць на тое, на што нам ня хочацца, каб яны рэагавалі; часам яны застаюцца «мёртвымі», калі мы хочам іх ужыць. Ад гэтай непаслухмянасьці плоці, пазнакі падзеньня, ня вольны ніхто, нават вартаўнікі нашых нораваў. Цэнзар, які абвяшчае забарону ці то на непрыстойнае відовішча, ці то на іранічную імітацыю, падобны да мужчыны, які спрабуе ўстрымаць свой пэніс ад эрэкцыі. Гэтае відовішча сьмешнае, такое сьмешнае, што неўзабаве ён стае ахвяраю ня толькі свайго непакорлівага чэлеса, але і настаўленых на яго пальцаў ды сьмеху людзей. Таму інстытут цэнзуры мусіць атачаць сябе другаснымі забаронамі абразы яго годнасьці. Ад раздражненьня да сьмеху з раздражненьня і да забароны сьмеху з раздражнёнага — надта добра ўсім вядомае разьвіцьцё падзеяў у тыраніі, якое дае нам дадатковыя падставы для перасьцярогаў.

Што да вышэйпададзенага параўнаньня, хіба няма патрэбы зазначаць, што той, хто абвяшчае забарону, не абавязкова мусіць быць мужчынам. Чалавек, які абвяшчае забарону, гэткім чынам заяўляе права на фалас, але фалас у яго зямной форме пэніса. Займаючы пазыцыю цэнзара, ён у выніку стае сыляпым катом, тым, хто стаіць у цэнтры кола ў гульні ў сьляпога ката. Цягам часу, пакуль павязка сыляпога, якая служыць яго пазнакай, узвышае яго і не дае яму перадаць ягоную ролю далей, ягоны кон — быць дурнем, які спатыкаецца, зь якога сьмяюцца і ад якога ўцякаюць. Каб панаваў дух гульні, дух дзіцяці, цэнзар мусіць прыняць сваю ролю клоўна, караляваць усьляпую. Цэнзар, які адмаўляецца быць клоўнам, які зрывае павязку сьляпога і вінаваціць ды карае насьмешнікаў, не гуляе ў гульню. Такім чынам ён стае, паводле Эразмавага парадоксу, сапраўдным дурнем, ці, хутчэй, фальшывым дурнем. Ён дурань, бо ён ня ведае, што ён дурань, бо ён думае, што, стоячы ў цэнтры кола, ён — кароль.

Дзеці як такія не нявінныя. Мы ўсе былі дзецьмі і ведаем — калі ня лічым за лепшае забыць, — у якой малой ступені мы былі нявіннымі, якія рашучыя пэдагагічныя захады спатрэбіліся для таго, каб зрабіць нас нявіннымі, як часта мы спрабавалі ўцячы са сцэнічнай пляцоўкі дзяцінства і як няўмольна нас заганялі назад. Годнасьць таксама ня ёсьць прыроджана ўласьціваю нам.

Безумоўна, мы нараджаемся бяз годнасыці і мы бавім досыць часу самі з сабой, схаваныя ад вачэй іншых, робячы рэчы, якія мы робім, калі мы самі з сабой, каб ведаць, у якой малой ступені мы можам шчыра прэтэндаваць на годнасьць. Мы таксама досыць бачым жывёлінаў, якіх шануюць за іхную годнасьць (катоў, напрыклад), каб ведаць, якімі камічнымі могуць быць прэтэнзіі на годласьне

Нявіннасьць — гэта стан, у якім мы хочам трымаць нашых дзяцей; годнасьць — гэта стан, на які мы прэтэндуем самі. Абразы нявіннасьці нашых дзяцей ці годнасьці нашых асобаў ёсьць нападамі не на нашую экзыстэнцыйную істоту, а на канструкцыі — канструкцыі, паводле якіх мы жывём, але, тым ня менш, канструкцыі. Я не хачу гэтым сказаць, што абразы нявіннасьці ці годнасьці ня ёсьць сапраўднымі абразамі ці што гвалт, якім мы на іх адказваем, ня ёсьць сапраўдным, у сэнсе шчыра адчуваным. Парушэньні сапраўдныя; аднак тое, што парушаецца, — гэта ня нашая сутнасьць, але фундамэнтальная фікцыя, якую мы больш пі менш шчыра вызнаём. фікцыя, якая, зусім магчыма, неабходная для справядлівага грамадзтва, — маецца на ўвазе выдумка, нібыта чалавечыя істоты маюць годнасьць, якая адрозьнівае іх ад жывёлаў і гэтым абараняе іх ад абыходжаньня зь імі як з жывёламі. (Магчыма нават, што мы дажывём да дня, калі й за жывёламі будзе прызнаная годнасьць і забарона будзе перафармуляваная ў забарону абыходжаньня з жывой істотай як з рэччу.)

Фікцыя годнасьці дапамагае вызначыць людзкасьць, а статус людзкасьці дапамагае сфармуляваць правы чалавека. Такім чынам, ёсьць рэальны сэнс у цьверджаньні, што абраза нашай годнасьці б'е па нашых правах. І тым ня менш, калі, балюча закранутыя такой абразай, мы ўста-

ём на абарону сваіх правоў і патрабуем сатысфакцыі, добра было б узгадаць, наколькі беспрадметнай ёсьць годнасьць, на якой грунтуюцца гэтыя правы. Забываючы, адкуль паходзіць нашая годнасьць, мы можам апынуцца ў позе такой жа камічнай, як поза сярдзітага цэнзара.

Жыцьцё, кажа Эразмава «Пахвала дурасьці», гэта тэатар: кожны з нас мае прамаўляць свой тэкст і гуляць сваю ролю. Актор аднаго тыпу, прызнаючы, што ён удзельнічае ў спэктаклі, тым ня менш будзе працягваць гуляць; актор іншага тыпу, шакаваны адкрыцый таго, што ён удзельнічае ў ілюзіі, паспрабуе сысьці са сцэны і з п'есы. Другі актор памыляецца. Бо па-за тэатрам нічога няма, няма альтэрнатыўнага жыцьця, да якога можна было б далучыцца, пакінуўшы гэтае. Шоў, так бы мовіць, — адзінае шоў у горадзе. Усё, што можна зрабіць, — гэта працягваць гуляць сваю ролю, хоць, магчыма, з новым усьведамленьнем ролі, усьведамленьнем камічнасьці.

Такім чынам, мы апынаемся перад парай парадоксаў у духу Эразма. Годнасьць, вартая павагі, — гэта годнасьць бяз годнасьці (досыць адрозная ад несьвядомай ці натуральнай годнасьці); нявіннасьць, вартая павагі, — гэта нявіннасьць безь нявіннасьці. Што да самой павагі, спакусьліва прыпусьціць, што гэта залішні панятак, хоць для функцыянаваньня тэатру жыцьця ён можа аказацца абсалютна неабходным. Сапраўдная павага ёсьць разнавідам каханьня і можа быць залічаная да формаў каханьня; паважаць кагосьці значыць, між іншым, прабачаць гэтай асобе нявіннасьць, якая па-за тэатрам была б фальшывай, і годнасьць, якая была б сьмешнай.

Пераклаў з ангельскай Алесь Пяткевіч, паводле http://www.press.uchicago.edu/ Misc/Chicago/111741.html

Джон Максвэл Кутзэе нарадзіўся ў Паўднёвай Афрыцы ў 1940 г. Вывучаў матэматыку і ангельскую мову ў Кейптаўнскім унівэрсытэце; пераехаўшы па сканчэньні ўнівэрсытэту ў Лёндан, працаваў праграмістам. Ад 1965-га жыў у ЗША, дзе атрымаў ступень доктара лінгвістыкі і некалькі гадоў працаваў выкладчыкам. Пасьля вяртаньня ў Паўднёвую Афрыку працуе выкладчыкам Кейптаўнскага ўнівэрсытэту. Ён аўтар раманаў, зборнікаў эсэ. Кутзэе — пісьменьнік складаны, і папулярны найперш у акадэмічных колах, дзе ён лічыцца за найвыбітнейшага паўднёваафрыканскага пісьменьніка. Літаратуразнаўцы часта параўноўваюць Кутзэе з Дастаеўскім і Кафкам. Кутзэе быў першым пісьменьнікам, які двойчы атрымаў брытанскую літаратурную прэмію «Букер»: упершыню — у 1983 г. за раман «Жыцьцё і час Майкла К.», другі раз — у 1999 г. за раман «Ганьба» («Disgrace»). Швэдзкія акадэмікі, што прысудзілі Кутзэе літаратурнага Нобэля-2003, у абгрунтаваньні свайго выбару адзначылі выкшталцоную кампазыцыю, зьмястоўнасьць дыялёгаў і аналітычную бліскучасьць твораў Кутзэе. а таксама тую бязьлітасную крытыку «жорсткага рацыяналізму і вонкавай маральнасьці заходняй цывілізацыі», якой поўныя ягоныя творы. Кутзэе ніколі не паўтараецца ў тэматыцы і кампазыцыі сваіх твораў. Ён ня столькі пясьняр, колькі мысьляр самоты чалавечай, але і годнасьці людзкой, нягледзячы на самоту.

Беларусы найхарашэйшыя

Андрэй Аджба з Бабруйску перамог у міжнародным конкурсе «Містэр Мадэль Сьвету» ў намінацыі «Найхарашэйшы твар». Найпрыгажэйшы хлопец Зямлі працуе на Бабруйскім шынным камбінаце, вучыцца завочна на маскоўскім юрфаку, валодае каратэ, сустракаецца з адзінаццаціклясьніцай. А нарадзіўся ён у мястэчку Косава.

Дзьмітры Каява зь Менску выйграў Кубак Беларусі па бодыбілдынгу і фітнэсе. Спаборніцтва праходзіла ў Пінску. На сёлетнім чэмпіянаце Эўропы нашая зборная заняла чацьвертае месца

Дзьмітры Каява

Кумір культурыстаў Арнольд Шварцэнэгер таксама перамог. На гэты раз — 134 кандыдатаў на пасаду губэрнатара Каліфорніі. Выбарцы прагаласавалі за датэрміновую адстаўку ўжо былога губэрнатара Дэвіса і абралі «Шварца». За яго агітавала жонка і нават цешча — сястра Джона Кенэдзі. У 1990-я ў беларускія СМІ была запушчаная «качка» наконт таго, што Шварцэнэгер пазашлюбны сын Радаслава Астроўскага, прэзыдэнта Беларускай цэнтральнай рады. Нібыта вядомы калябарант у 1944-м уцякаў праз Аўстрыю на Захад і на кароткі час затрымаўся ў доме маці Арнольда. Не ўлічыў толькі аўтар вэрсіі, што Шварцэнэгер нарадзіўся ў 1947-м.

Пятру Пільневічу, герою леташніх «Дажынак», а пасьля судовых разборак, зьменшылі пакараньне. Судзьдзі палічылі, што ў фальшаваньні вынікаў жніва ён вінаваты, але турму замянілі на папраўчыя работы. Прыпіскі ж рабіліся ня ў полі, а ў раённых ды абласных кабінэтах. І адтуль добра відаць, як цягаюць Пільневіча

Расейцы зацанілі Сідорскага

Сяргея Сідорскага пасыля спрэчкі з Касьянавым запаважалі ў Маскве. Расейская газэта «Веломости» назвала яго чалавекам тыдня — «каржакаватым, упэўненым у сабе мужыком», які ўмее адстойваць інтарэсы краіны.

Барысаўскі хлапец прапіўпрагуляў за пару месяцаў 50 тыс. даляраў. Разам з двума братамі ён скраў з офісу свайго цесьця-прадпрымальніка сэйф. Адвёз у лес, адчыніў і па-братэрску падзяліў 70 тыс. даляраў, што там былі. Па дзясятцы (тысячаў) даў братам, за пятнаццаць купіў джып, а астатнія прасадзіў у менскіх кабаках. Чым і прыцягнуў увагу органаў.

Валер'ю Фралову і Ўладзімеру Парфяновічу з дэпутацкай групы «Рэспубліка» на літоўска-беларускай мяжы наладзілі пэрсанальны ператрус. Шукалі валюту «на фінансаваньне палітычных партыяў», якую дэпутаты нібыта везьлі зь Літвы. Знайсьці не знайшлі, але й не прабачыліся. Які парлямэнт, такая і недатыкальнасыць. Але ж я вам скажу калі грошы апазыцыі пачынаюць вазіць генэралы...

Ільхам Аліеў пойдзе на прэзыдэнцкія выбары ў Азэрбайджане замест бацькі Гейдара, які «верыць сыну як самому сабе». Асноўны канкурэнт Аліевых Расул Гуліеў зыняты з дыстанцыі. Ільхам абяцае стварыць 600 тыс. працоўных месцаў, разабрацца зь беспрацоўем і беднасьцю ды павялічыць валавы ўнутраны прадукт на 150% за пяць гадоў. Азэрбайджанцам якраз упару відэльцы, каб здымаць локшыну з вушэй, але народ у СНД жыве даверлівы. Яшчэ адзін такі абяцаў, што сярэдні заробак у Беларусі ў 2006 г. складзе 250 даляраў.

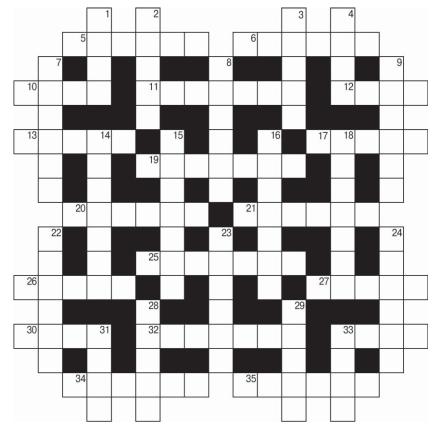
Як украсьці 182 мільёны

Самага багатага чэха Віктара Кожанага, амэрыканскі суд абвінаваціў у крадзяжы 182 млн даляраў. Гэтулькі грошай амэрыканскія інвэстары ўклалі праз рукі Кожанага ў «акцыі» азэрбайджанскага нафтавага канцэрну «Сокар». Кожаны ў 1998 г. абяцаў ім, што за давераныя яму грошы ён выкупіць азэрбайджанскія прыватызацыйныя чэкі, якія праз пару месяцаў мусілі быць выменяныя на акцыі канцэрну. Аднак Баку не прыватызавала нафтавага канцэрну, а Кожаны пачаў тлумачыць раззлаваным інвэстарам, што яго ашукаў прэзыдэнт Азэрбайджану Гейдар Аліеў. Сярод інвэстараў, падманутых хітрым чэхам, нават Калюмбійскі ўнівэрсытэт. Сам Віктар, цяпер ірляндзкі грамадзянін, жыве на Багамах.

Рамана Продзі, старшыня Эўракамісіі, заявіў, што пытаньне пра ўваходжаньне Ўкраіны ў ЭЗ стаіць на парадку дня. Трэба толькі, каб краіна «зрабіла гэта магчымым».

Расейскі акадэмік Віталь Гінзбург, ляўрэат Нобэлеўскай прэміі ў галіне фізыкі, хоча аддаць прэмію праўнукам. «Тэнісіст можа выйграць гэтыя грошы за адну гульню. Для мяне, вядома, гэта вялікія грошы, як і для любога расейца, які не зьяўляецца жулікам ці магнатам», — кажа навуко-

Ганну Марыю Чаабу, 12гадовую дачку найбагацейшага румынскага цыгана, аддалі замуж безь яе згоды. Пра вясельле было дамоўлена, калі Марыя мела сем гадоў, яе бацька нават атрымаў 500 залатых манэтаў выкупу. Бедная дзяўчына плакала, уцякала з царквы, кідалася да рэпарцёраў — усё дарэмна. А Фрэдэрык, прынц дацкі, у траўні ажэніцца з аўстралійкай Мэры Дональдсан. Пазнаёміліся яны на алімпіядзе ў Сыднэі. 31-гадовая юрыстка Мэры будзе першай аўстралійкай на эўрапейскім троне. Але ці апошняй? Дзесьці ў Аўстраліі пасьвіць авечак яшчэ адзін кавалер — брытанскі прынц Га-

• КРЫЖАВАНКА •

ПА ГАРЫЗАНТАЛЯХ: 5.

Аконны ўзор з каляровага шкла. 6. Бяз гэтае лінейкі крывой лініі не намалюеш як сьлед. **10.** Залатая ... **11.** ... падзяляўся на якабінцаў, жырандыстаў і «балота». **12.** Беластоцкі беларускі тыднёвік. 13. Можа быць страхавы, а можа быць і 007. 17. Драпежная жывёлінка сямейства куніц. 19. Першая беларуская опэра для дзяцей (напісаў Рыгор Пукст). 20. Ён ёсьць у электрычнай лямпачцы, але мы яго ня бачым. 21. Галоўны горад Татарыі. 25. Старэйшына на Каўказе. 26. Усё воднае покрыва зямлі або яго частка паміж мацерыкамі. 27. Атрутна-лекавая расьліна з жоўтымі кветкамі. Дапамагае ад хваробаў страўніка, адпужвае пацукоў. 30. Азіяцкі анты-

.

ЖАРТ

Павдлое вныікаў дсаелдаванньяў андаго англеськага ўінэр-

выстэту, ня мае знчаэньня, у яікм пардаку рамзьешчаыня лтіа-

ры ў солве. Глаонўае, каб пешрая і аопншая літраы блыі на

мецсы. Ішныя лтіары мгоуць сяатць у пноўым бсепраадку, усё

Пырчныай гэатга зьяляўццеа тое, што мы чыатем ня кжоную

Памыляюцца тыя, хто лічыць, нібыта ў Іраку йдзе вайна дэ-

макратыі супраць дыктатуры; гэта ўсяго толькі спрэчка гаспа-

камандуе з дапамогай сьвістка або дудкі. 35. Расейскі калега Эзопа і Ляфантэна. ПА ВЭРТЫКАЛЯХ: 1. Ін-

под мэліярацыйнае канавы

32. Сястра геамэтрыі. 33. У

нас ён «Нац...», у Расеі — «Цэн-

тра...». 34. Загадчык карабель-

нае гаспадаркі, традыцыйна

струмэнт для разразаньня дрэва; рыба; жонка, схільная да маралізатарства. 2. Баваўняная тканіна ўзорыстага пляценьня, а таксама непарадныя нагавіцы, папулярныя ў савецкі час. 3. Насельнікі Рэспублікі Сахі. 4. Ён мышэй баіцца. 7. Вецер разбуральнай сілы. 8. Сутыкненьне машынаў, караблёў. 9. Маладняковец-доўгажыхар, пераклаў Шата Руставэлі. 14. Вымова, павучаньне, якое «чытаюць». 15. Заедак пад гарэлку ці віно. 16. Найдаўжэйшая паралель. 18. Князь Міхал Клеафас. 22. Сталіца Турцыі. 23. Парода сабакаў, выведзеная для паляваньня на мядзьведзяў. Вызначаецца зборкамі скуры на целе. 24. Ім забіваюць казла. 28. Расплаўленая агнявая маса ў нетрах Зямлі. 29. Прасоленая і правяленая або правэнджаная хрыбтовая частка асятра ці ласося. 31. Моладзевая перадача на БТ у пачатку 90-х. **33.** У табліцы Мендзялеева ён стаіць пасьля хлёру

Склала Ада Плаўская

● ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ●

Анатоль, віншую з Днём настаўніка! Андрэй

КАНТАКТЫ

Алесю Бакачу з svtl@tut.by: не магу выканаць Вашу замову. Таму што Ваша е-скрыня не прымае е-mail-ы. Harrier@tut.bv

IN MEMORIAM Vasil Kiendyš

1 kastryčnika na 96-m hodzie zyćcia ŭ štacie Masačusets (ZŠA) pamior zasłužany na carkoŭnaj i nacyjanalnaj adradženskaj nivie biełaruski dziajač — a.pratapraśviter Vasil Kiendyš. Ad 1968-ha da 1973-ha hodu jon kiravaŭ parafijaj BAPC u Hajlend Parku dy ŭśled da 1981-ha byŭ kiraŭnikom parafiji Katedralnaha Saboru Śv.Kiryły Turaŭskaha ŭ Bruklinie. Paśla piacidzionnaje pracy ŭ pramysłovaści rehularna dajaždzaŭ na adpravy ŭ abiedźvie carkvy ažno z dalokaha Masačusetsu. Zyćcio j pastyrskaja dziejnaść a.Pratapraśviciera vartyja pierajmańnia ŭ paru našaje carkoŭnaje j nacyjanalnaje biady, prykład achviarnaści ŭ słužbie Bohu i Baćkauščynie. Niachaj ža naš Zbaŭca Isus Chrystos praz malitvy Božaje Maci i ŭsich Śviatych Biełaruskaje Ziamli daść dušy niezabytnaha ajca Vasila Kiendyša zasłużany supačyn u raji dy paspryjaje, kab našaja carkoŭnaja j nacyjanalnaja sprava, na jakuju jon pracavaŭ, abiarnulasia ŭ žyćcio.

Barvs Daniluk

Падкажыце, калі ласка, дзе можна знайсьці тэксты песень Зьміцера Бартосіка. Вельмі патрэбна. BSM siarguk@tut.by

Нацыянальны цэнтар творчасьці дзяцей і моладзі (вул. Кірава, 14, аўд.308) працягвае набор дзяцей і моладзі ў гурток дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Вырабы са скуры, графіка, малюнак, жывапіс. Аўторак, 15.00-20.00, чацьвер, 15.00-20.00

Студэнтка прыме ў падарунак кампутар. Пэйдж.: 233-00-00, aб. 21739

Малады Фронт — змагайся за Радзіму! Т.: 8-029-755-69-90, 201-93-14 (Зьміцер), 211-00-00, аб.89545 (Барыс) «Гарадзенская вандроўка» запрашае 12 кастрычніка на экскурсію «Таямніцы Гарадніцы». Збор ля Лялечнага тэатру а 12.00 гадзіне

ПРАДАМ

Новую каляску-джып вытворчасьці Польшча. Кошт 100\$. T.: (8-01773) 6-44-43

Жаночы парасон (новы каляровы). Т. (у Гомелі): 45-11-51. **Здыму** аднапакаёвую кватэру (раён ст.м. «Усход» або Уручча). Нядорага. Т.: 8-029-410-00-23

Беларускія кнігі, СD, аўдыё, відэа, значкі ёсьць у Гомелі на пл.Паўстаньня штонядзелю з 9.00 да 13.00

ЗБМ «Беларускі Шлях»

андо тсэкт чтыаццеа без парблемаў.

лірату псаабкоу, а ўсё совла.

дарчых суб'ектаў.

запрашае на падарожжа «Замкі Беларусі» 19 кастрычніка (нядзеля) па маршруце:

Менск — Валожын — Дуды — Iўе — Ліпнікі— Ліда— Наваградак— Любча— Шчорсы— Мір— Менск.

11 кастрычніка: Будслаў — Крывічы – Нарач – Камай – Паставы – Дунілавічы — Лучань — Глыбокае. Т.: 232-54-58; 8-029-622-57-20 (Зьміцер)

Нямецкая ды ангельская мовы. Кантрольныя работы, пераклады, рэпэтытарства (5 курс МДЛУ). Т.: (01773) 6-32-95 Праца за мяжой — гэта рэальнасьць! Для атрыманьня анкеты і інфармацыі дашліце капэрту з Вашым адрасам А/с 107, 210026, Віцебск

Наша Ніва купон бясплатнай прыватнай абвесткі:

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (ня больш за 15 словаў) бясплатна. А/с 537, 220050, Менск.

Імя і прозьвішча Адрас, тэлефон

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991 галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»: 3.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч, У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

галоўны рэлактар выпускны рэдактар карэктар

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская Андрэй Дынько Арцём Лява Сяргей Петрыкевіч Галіна Рабянкова

карэктарка нам. галоўнага рэдактара тэхнічны рэдактар выдавец і заснавальнік

Андрэй Скурко Андрэй Чык Фонд выданьня газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ: 220050, Менск, а/с 537 Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32. E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 8 палос фарматам А2, 4 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за зьмест рэклямных абвестак. Кошт сваболны. Пасьвелчаньне аб рэгістрацыі пэрыядычнага выданьня № 581 ад 4 ліпе ня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусі. Юрыдычны адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2а. Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск код 764. Наклал 3475 Газэта выдаецца 48 разоў на год. Нумар падпісаны ў друк 11.00 8.10.2003.

Замова № 5204. Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а